

הישיבה המאתיים-ושבעים של הכנסת השתים-עשרה

יום רביעי, ו' באדר התשנ"א (20 בפברואר 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:05

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

סעיף ראשון בסדר-היום — הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון).
התשנ"א — 1991, שהחזירה הוועדה המיוחדת לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 20), התשנ"א — 1991, שהחזירה ועדת הכלכלה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

ב. הודעת הממשלה על צירופו של השר רחבעם זאבי כחבר בוועדת השרים לקידום ערי ואזורי פיתוח

צירופו של השר רחבעם זאבי כחבר בוועדת השרים לקידום ערי ואזורי פיתוח.

סעיף 4(ב) לחוק ערי ואזורי פיתוח, התשמ"ח — 1988, קובע כי הודעה על שינוי בוועדה זו תימסר לכנסת, ובהתאם לכך אני מוסר את ההודעה לכנסת היום. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה, אדוני השר.

היו"ר ד' שילנסקי:
הסעיף השני בסדר-היום: הודעת הממשלה על צירופו של השר רחבעם זאבי כחבר בוועדת השרים לקידום ערי ואזורי פיתוח — מפי השר רוני מילוא.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הממשלה החליטה ביום כ"ו בשבט התשנ"א, 10 בפברואר 1991, על

ג. הצעה לסדר

עשר שעות, ואתה יכול להכניס אותן למסגרת של שעותיים, נוצרות תקלות.

אני מודה ומתוודה, מזכירות הכנסת לא מסוגלת להשליט את הסדר כפי שהיה לפני זה.

דן תיכון (הליכוד):

למה לא?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, אני לא נכנס לדיון. נשאלתי שאלה, ואני צריך להצטדק. אני עומד ומצטדק כל היום. מחצית הזמן של עבודתי עלי להצטדק בפני חברי כנסת, למה הם לא נכנסו. במקום להצטדק בפני כל אחד בנפרד, הצטדקתי בפני הציבור כולו.

חיים קופמן (הליכוד):

אפשר לקיים ישיבות מליאה גם ביום חמישי.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר.

אנחנו עובדים לסעיף הבא בסדר-היום. שר החוץ ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 424 מאת חבר הכנסת אריה גמליאל בנושא: יהודי טרג'ייסטן.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

הוא איננו. אני יכול לשאול במקומו?

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אני מצטער.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ברשותך, יש איזו בעיה טכנית של ניהול הדברים. אנחנו באים לישיבה ולא מוצאים את סדר הישיבה הכרונולוגי בפנינו. יש הצעות חוק, יש הצעות לסדר-היום ושאלות, כאשר אנחנו חייבים לארגן לנו את הזמן. יש חברים בוועדות שונות. האם אפשר להגיע למצב שבו יונח לפנינו סדר הישיבה כפי שהוא מונח לפני היושב-ראש? זה יקל מאוד את עבודתנו כחברי כנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אומר משהו שאולי לא הייתי צריך לומר אותו. וכפומבי, בפרט כשהערץ השני מצלם את הישיבה. אינני מסוגל עוד לעמוד בלחץ שנוצר בגלל שידורי ערוץ-2; אינני יכול. יש גבול לכוחות של בן-אדם, ויש גבול למה שאדם יכול לספוג.

אני מצדיק כל חבר כנסת אשר רוצה שהדברים שהוא מבא יובאו לציבור הרחב. גם אני כחבר כנסת רציני — ורוצה — זאת, ואינני שם את עצמי "צדיק". אבל כשכל חבר כנסת, ואני חושב שגם השרים, רוצים להופיע בשידור ישיר, זה טבעי, אני לא מגנה את זה, איש ציבור רוצה להביא את דברו לציבור, אבל המסגרת צרה ויש לחצים והסברים. הבעיה היא, שכל אחד צורך בסופו של דבר, אבל כשבאות דרישות צודקות שדורשות

התשובה של כבוד שר החוץ בנושא זה, אני חייב להודיע, שלפי התקנון השאילתא בטלה.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
בשכיל מה להטריח שר על הדבר הזה?

רענן כהן (המערך):
אני מוכן לשאול את השאילתא.

היו"ר ד' שילנסקי:
אני מצטער, הנושא חשוב מאוד. אלה שאילתות בעל-פה. אי-אפשר להעביר אותן. עם כל הצער, ואף שרציתי לשמוע את

ד. הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 11), התשנ"א — 1991*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

לאחריותו תהינה טעונות אישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

אנחנו גם חשבנו שיש איזו ביורוקרטיה בכך שנושא המהנדסים המחזיים, שעדיין נותר במשרד הבריאות, לא הועבר למשרד לאיכות הסביבה. פניתי בשם הוועדה לשר הבריאות ואמרתי לו, שנראה לחברי הוועדה כי כל הנושאים המטופלים עליידי המהנדסים המחזיים שייכים לנושא של איכות הסביבה, גם אם יש להם נגיעה לנושאי בריאות מובהקים, ועל-מנת למנוע ביורוקרטיה מיותרת אנחנו מבקשים לבדוק אם אפשר להעביר גם אותם מהנדסים מחזיים למשרד לאיכות הסביבה. אנחנו מצפים לתשובה. אם ישר יענה אנחנו נביא תיקון זה באחד הימים הקרובים.

אדוני היושב-ראש, לחוק אין הסתייגויות. אבקש מהכנסת לאשרו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, לחוק 24 סעיפים. מי בעד חוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 11), התשנ"א — 1991, על כל סעיפיו בקריאה שנייה. נא להצביע. זו הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע

בעד סעיפים 1 — 24 — 21

נגד — אין

נמנעים — אין

סעיפים 1 — 24 נתקבלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

21 בעד, אין נגד, אין נמנעים החוק אושר בקריאה שנייה. מי בעד חוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 11), התשנ"א — 1991, בקריאה שלישית? זו הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע

בעד החוק — 21

נגד — אין

נמנעים — אין

חוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 11),

התשנ"א — 1991, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

בעד — 21, אין — נגד, אין נמנעים. אני קובע שחוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 11), התשנ"א — 1991, אושר גם בקריאה שלישית. הכול בא על מקומו בשלום. זה נמשך מעט זמן. אילולא נתתי את ההסבר, אולי זה היה מעורר חששות. אבל אני שמח שכולם מסכימים.

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: חוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 11), התשנ"א — 1991, קריאה שנייה וקריאה שלישית, ללא הסתייגויות. יציג את החוק יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה. חבר הכנסת מצא, בבקשה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, יש סדר חדש?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, הנה זו הדוגמה. נוהג קבוע הוא מאז ומעולם בכנסת. שאם יש הצעת חוק לקריאה שנייה ושלישית ללא הסתייגויות, דבר האורך באופן כללי שתיים-שלוש דקות, מביאים זאת בכל זמן שיושב-ראש ועדה מבקש. זה תמיד היה, ומעולם לא העלו אפילו הרהור. הנה, זו דוגמה.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, אל תצטדק, תעשה מה שצריך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל אם אני לא מצטדק, הרי נראה כאילו נעשתה פרוטקציה למישהו.

שבח וייס (המערך):

יתרגלו לזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא, בבקשה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, החוק שלפנינו כא ליישם את החלטת הממשלה כעניין העברת סמכויות למשרד לאיכות הסביבה.

כידוע, החליטה הממשלה על העברת הסמכויות בנושא של השירות הסיטרי ובנושא הוראות סיטיריות, מפגעים, למעט מי שחיה, המצויות בפקודת בריאות העם.

הצעת החוק במקורה כללה 15 סעיפים בלבד, ואילו החוק המובא עתה אליכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית כולל 24 סעיפים, שכן במהלך הדיון בוועדה הוברר, שיש צורך בהתאמות נוספות, שלא מצאו ביטוי בהצעת החוק.

אף שמדובר בפקודה מנדטורית הכוללת הוראות ארכאיות, נמנעה הוועדה מלהכניס שינויים מהותיים בפקודה והתרכז במשימה שהוטלה עליה — העברת שטחי פעולה ממשרד הבריאות למשרד לאיכות הסביבה.

שינוי מהותי אחד שבכל זאת הוכנס לפקודה — התקנות שהוסמך השר לאיכות הסביבה להתקין בתחומים שהועברו

ה. הצעה לסדר-היום

ההתקפה הציבורית על ההתיישבות והחקלאות בעשור האחרון היא אחת הסיבות לנדידה הקלה.
של התל-אביבים בלילות

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 4586, בנושא: ההתקפה הציבורית על ההתיישבות והחקלאות בעשור האחרון היא אחת הסיבות לנדידה הקלה של התל-אביבים בלילות — מאת חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מתי השאלות הרגילות?

היו"ר ד' שילנסקי:

השאלות הרגילות שיש הן אל שר המשטרה. הן תהינה בתום התשובות על ההצעות לסדר-היום הנוגעות לו.

עדנה סולודר (המערך):
לא לפני ההצעות?

רענן כהן (המערך):

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה עוד הפעם להודות ולהתוודות: אני משחדל שלא יהיו שאלות רגילות בזמן השידור של ערוץ 2. הסיבה לכך היא פשוטה: בשאלות בעל-פה יש הגבלה של זמן, לשאלה נוספת ולתשובת השר.

עדנה סולודר (המערך):

בגלל טלוויזיה משנים את סדר-היום?

רענן כהן (המערך):

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלו שאלה. אינני נכנס לוויכוח. אני רק מודיע.

קריאות:

היו"ר ד' שילנסקי:

אולי תשכח ותשמע? שאלת שאלה. בדרך כלל לא משיבים, אבל כדי שיהיה לכולם ברור אני גם משיב. אל תפריע.

הניסיון הוכיח, כי כשיש שאלות רגילות בזמן שיש שידור בערוץ 2, כל שאלתה, שבדרך כלל נמשכת שתי דקות, לוקחת אז מינימום עשר דקות. אם ניגש עכשיו לשאלות הרגילות, אנחנו יכולים לסגור את הישיבה של היום עם השאלות. זו התשובה.

עדנה סולודר (המערך):

היו"ר ד' שילנסקי:

אני לא נכנס לדיון בנושא הזה. אני רק מודיע לכם.

עדנה סולודר (המערך):

בגלל הטלוויזיה משנים את סדר-היום? לא יעלה על הדעת שבגלל הטלוויזיה משנים את סדר-היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, לא נכנסים להערות. אני לא נכנס — — —

שבח וייס (המערך):

אל תענה להם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מסביר לכם את המצב כדי שכולכם תדעו מהו, כדי שתהיו עירניים לכך.

שבח וייס (המערך):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת וייס, אני לא נכנס לדיון.

שבח וייס (המערך):

להיפך, אתה לא צריך להצטרף.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת וייס, אתה רואה שאני חייב להצטרף. אני מקבל את הצעתך שלא להצטרף, אבל אינני רוצה שחברי הכנסת ילכו עם "בטן מלאה".

חיים ברי"ב (המערך):

בגלל טלוויזיה משנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת כ"ץ-עוז, בבקשה.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שמו של הנושא מעיד על כך, שאני מנסה לחבר שני דברים: את אירועי היום, אירועי הזמן הזה, המלחמה המשונה הזאת, עם איוז תפיסת עולם, עם איוז מחשבה לגבי הסיבות שבעטיין אנחנו מגיעים למצבים שאותם אתאר.

הנושא הזה כמובן, לפי דעתי, איננו ראוי ולא יהיה ראוי לוועדה אלא לדיון במליאה, שכן הוא רחב מדי אפילו מכדי שאני אוכל להקיף אותו עשר דקות העומדות לרשותי כדי להציג את ענייני.

אני שמח על שסגן שר החינוך נטל על עצמו לתת את התשובה על הצעה כל כך משונה, שכן אפשר היה לחשוב, שמא זה ענייני של שר הביטחון או של ראש הממשלה. אבל אני בהחלט חושב, שזה עניינה של מערכת החינוך.

אני אגע בנקודות הנראות לי חשובות לעריכתו של הדיון במליאה, ולא אסכמו כרגע אלא אומר כי, לדעתי, חלק מתפיסת העולם הציונית של כל המפלגות נמצאת במשכר. לדאבון לב, חברי כנסת רבים ומשרדי ממשלה ושרים אינם חשים לעתים בהתערבותו של חלק מן הבסיס לקיומנו הלאומי-הציוני בארץ הזאת.

חברי הכנסת, יהודים חיו בארץ הזאת מאז תקופת האבות ולאורך כל שנותיה של ההיסטוריה. בשתי תקופות הם גלו מארצם במספרים גדולים, לאחר חורבן הבית הראשון ולאחר מרד בר-כוכבא. אך גם מאז גלו, לאחר מרד בר-כוכבא, היו בארץ יישובים יהודיים רבים ומוקדים מדיניים ומוקדים דתיים ומחשבתיים, ומוקדים אלה נדדו ועברו מירושלים ליבנה ולאושא ולבית-שערים ולציפורי ולטבריה; אך גם במאות ה-18 וה-19 היו יהודים — — —

תנועות ההתיישבות היו הכלי החינוכי והמעשי של כל אחת מן התנועות הציוניות, על המפלגות השונות שבהן, ליישום, ליישום מעשי של גאולת האדם וגאולת הארץ. ולמי לא היתה תנועת התיישבות? אפילו לפועלי אגודת ישראל, ודאי וודאי שלתנועת העבודה, למפ"ם, לתנועה הליברלית, לתנועת בית"ר ולתנועה הציונית הדתית. לכל אחת היתה תנועת התיישבות וגם תנועת נער לחנך בה את הנוער על-פי אותם מסרים ואותם ערכים.

לאחר הקמת המדינה עוד הוספנו ופרסנו כעס אחד עשרות ומאות של יישובים חדשים על מפת המדינה. והיעד היה — פריסה לאומית רחבה, פריסה ציונית רחבה. החקלאות, היא היתה הנכס והדוגמה ובה התפארו ובה השתמשו לקשור את עצמנו מחדש לאדמה שגאלנו או כבשנו. רכישת קרקע נמשכה כל הזמן והקמת יישובים הלכה ונמשכה כל הזמן.

ובינתיים הוקמו ערים ומושבות וצבא ותעשייה ואקדמיה. אבל כל הזמן, ולאורך כל הדרך, עד לפני 10 — 12 שנים, שמרה האומה הזאת, שמר העם הזה, על בניו, שליחיו וחלוציו, שהלכו בשמו, מטעם כל המפלגות הציוניות, ליישם את מה שכמעט כלתי אפשרי היה לחשוב עליו לפני 100 או 200 שנה, משמע — להתקשר לאדמה, להכות שורשים, להתחבר, להיות צמוד לקרקע וליישוב.

כבר בשנות ה-70 החלה המתקפה על המסר הציוני הזה. המתקפה הזאת באה מצד של נביאי הכלכלה. הנביאים הללו גילו, שגאולת הארץ ופריסת ההתיישבות והזרמת מים לייצור חקלאי בנגב ובהרי הגליל הן עסק לא כלכלי. אלה היו ממש נביאים, כאילו הרצל עסק בעניין כלכלי, וכאילו הקמת צה"ל היתה עסק כלכלי, וכאילו הקמת מדינה היא שאלה כלכלית, וכאילו כיבוש אילת היה עסק שנועד למטרה כלכלית. אבל הטפטוף המרעיל הכלכלי הזה, ככל שהוא דרוש למערכת עסקית, הוא רעל למערכת הציונית. ועליו היתוספו שתי רעות חולות בתחילת שנות ה-80:

הרעה האחת — מהצד הזה של המסר, אדוני היושב-ראש, היתה נטישת חבלי-ימית. וככל שאני מסכים מדינית לעניין, אני אומר, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, בעוזיבתם של 30 יישובים — דבר שמעולם לא נעשה לפני כן אלא בתנאי קרב, מסרנו איזה מסר, המדינה הזאת, העם הזה מסר איזה מסר לבניו, שאולי שורשים הם לא דבר קבוע, שאולי התחברות לקרקע היא לא דבר ארוך-טווח. ואני מדבר על עזיבת חבלי-ימית לא מההיבט המדיני — ואני הייתי ועודני בדילמה — ועל כן אני כל כך רגיש לשאלה היכן מותר להקים יישובים, שמא, חס וחלילה, צריך יהיה לנתק שורשים, כי הדבר האמיתי הוא הדבר, אם אפשר לומר, הפסיכולוגי, של התוכן החינוכי שניסרנו למסור 100 שנה, ואותו ערערנו. הוויכוח המדיני היה ויימשך.

והרעה השנייה, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, תוך כדי המאבק הפוליטי בין הליכוד ובין המערך בתחילת שנות ה-70, שהיה מאבק רב-שנים אבל נוקב מאוד, הפכה ההתיישבות העובדת, שאומנם קיבוציה תמכו ללא סייג במפלגת העבודה, וכך חלק מחברי המושבים, לחלק ממאבק זה. אך המאבק נגד הקיבוצים והמושבים, שהיו הסמל להתקשרות לקרקע, המאבק הזה שמותר להכות את השורשים האלה, הפך להיות מסר והיה בו ערעור של המסר הציוני, אדוני היושב-ראש.

בלי משים — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת כ"ץ-עוז, דברך חשובים ומעניינים מאוד. אני תמיד אוהב לשמוע נימה ציונית. אבל השען מדבר.

אני מקווה שההתעטשות הזאת באה כדי — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

תדע, כשמישהו מתעטש כשעה שמישהו אחר מדבר, אומרים שהוא התעטש מכיוון שהדברים שנאמרו הם אמת.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

אני מקווה שההתעטשויות הם לא לנוכח פניה של הציונות.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא. תקבל את זה כמחמאה.

אגיד מה אומרים ביידיש: גינאסען אויף די אמת. סימן שמה שאמרת הוא אמת. בבקשה תמשיך.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

במשך אותן 1,700 או 1,800 שנים עבר על העם היהודי תהליך של התנתקות מארצו. הוא נשאר קשור אליה בעבותות אמיתיות דרך המערכת של האמונה הדתית, תפיסות העולם הדתיות וכיוצא באלה.

בשלהי המאות ה-18 וה-19 החלה ההתעוררות הציונית הלאומית והיו מספר רב של מסרים — המסר של הציונות המדינית, המסר של הציונות הדתית; אך כל פלגיה של הציונות עסקו בשינוי האדם היהודי, בהשבתו לאדמה, ביצירת קשר מחודש בין העם לארצו ולאדמתו, ביצירת נוף חדש לעם היהודי בארץ משלו. הוקמה קרן הקיימת לישראל, עסקו במלים כמו — גאולת האדמה, לגאול את האדמה, לגאול את הארץ, גאולת הקרקע. כל אחד מאתנו, כשהוא היה בגן-הילדים הלך ונתן אותם שני מיל לקופסת קרן הקיימת. הרצל, אוסישקין, רופין וחנוקין ומייסדי המושבות ואביהן רוטשילד, כל אלה, ואפילו אותו פלג מזרחי של הברון הירש, עסקו בגאולת העם, בגאולת הארץ ובגאולת האדם. בסוף המאה ה-19 נוצר הקשר הלכה למעשה, עם המושבות של המושבות הראשונות — פתח-תקווה, רחובות, ראשון-לציון, מושבות הגליל ועוד. לאחר מכן תקופת העליה השנייה, הקמת המושבות האחרות, הקמת הקיבוצים הראשונים והמושבים ועד היר הארוכה בתקופת תחילת המאה — לדרום, לאותה חווה, חוות רוחמה, היא ג'ממה, שכננו.

התנועה הציונית על כל חלקיה, על כל רכדיה, עסקה בנושא הזה של גאולת האדם וגאולת העם וגאולת הארץ בעוצמה אדירה, עם משאבים רבים, עם מסר אמיתי וגדול, שהיא חנינה עליו והתחנכה עליו. ואנחנו עצמנו, כולנו, חניכיו, חניכיה של התפיסה הזאת.

המורים הראשונים, הספרים הראשונים, השירים הראשונים, הצוירים הראשונים — כולם היו קשורים לאותה תאווה, לאותו רצון ליצור לעצמנו קשר לאדמת ארץ-ישראל, קשר למדינה, קשר למולדת. מלים מהסוג הזה לא היו אז מלים פוליטיות. מולדת היתה יצירה כוללת של קשר לאדמה, קשר למקום, קשר ליישוב. היא היתה התיאור של התחושה של ארץ ושל נוף ושל עץ וגם של חג ושל זמר וסיפור. וכל התנועה הציונית התעטפה אז בסיפורי גבורה מתלחי שבצפון, ו"השומר" ומפתח-תקווה ומגיל"י ומגבעות זיד. זה היה המסר שעליו חוננו.

התנועה הציונית פרסה את חלוציה, רכבות חלוציה, על אדמה נגאלת ממטולה שבצפון ועד ריכבים ובית-אשל שבדרום, מבית-הערבה שלחוף ים-המלח ועד כפר-דרום שברצועת-עזה.

הממלכתי והממלכתי-דתי; אורחות לחטיבה העליונה; לימודי ארץ-ישראל לחטיבה העליונה וכיוצא באלה.

להלן אביא דוגמאות מספר למטרות בתוכניות הלימודים השונות: מקרא בבית-הספר הממלכתיים — הלומד יכיר את מקומה של ארץ-ישראל בספרי המקרא, את הזיקה שבין העם לארצו ואת נוף הארץ ואתריה; היסטוריה בממלכתי-דתי — הלומד יכיר את חשיבותה של ארץ-ישראל וקדושתה במחשבה ובתפילה; תולדות היישוב — התלמיד יעמיק את קשריו הרגשיים לארץ ולמפעל ההתיישבות. התלמיד יודה עם פעולתם של המתיישבים ויכיר את תכונותיהם האישיות הראויות לאימוץ ולחיקוי; מולדת וחברה — התלמיד יכונן את התנהגותו תוך תחושת שותפות הגורל עם עמו ואהבת ארצו ומולדתו; מדע לבית-הספר היסודי — לפתח אצל התלמידים תחושה של השתייכות ושל הזדהות עם טבע הארץ ועם פועלו של האדם בה, עם היכרות בלתי אמצעית עם הסביבה וטיפוח המעורבות והאחריות כלפיה; לימודי ארץ-ישראל לחטיבה העליונה — הלומד יכיר את ארץ-ישראל, נופיה ואתריה לתקופותיהם ויעמוד על הזיקה שבין העם לארצו כתשומת לב מיוחדת לתקופות שבהן ממלא העם היהודי תפקיד משמעותי בקביעת צביונה ואופיה של הארץ.

חברי הכנסת, אני פשוט לא יכול להתחרות עם הקול הנשמע מצד שמאל, כי הוא חזק מאוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יגאל הורביץ, חברת הכנסת שרה דורון, אתם שקועים בשיחה כל-כך עד שאינכם שומעים את פניתי.

שרה דורון (הליכוד):

אנחנו עוסקים במשהו לאומי חשוב.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אני גם מדבר דברים לאומיים, הלאומי שלכם ימחין דקה.

התלמיד יראה במשפט "קום והתהלך בארץ לארבה ולרחבה" ערך בהעמקת הקשר שבין הלומד לבין הארץ; ביולוגיה — הכרת טבע הארץ על אזוריה, נופיה, צמחייתה והחי שבה; הכרת התמורות המתרחשות בטבע בעונות השנה; פיתוח נכונות לטיפוח ערכי הטבע והשמירה עליהם.

כמרכין קיימות דוגמאות לחומרי למידה במקצועות שונים, שמחמת קוצר הזמן לא אפרטם כאן.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אגף הנוער שבמשרד החינוך והתרבות מקיים מאז ומתמיד פעילות חינוכית ענפה, מעמיקה, יסודית ושיטתית בהנחלת אהבת הארץ, חינוך שורשי העם בקרקע המולדת והעמקת הזיקה בין בני הנוער לעם. בשנה האחרונה קיבלה פעילות זו יתר תוקף ויתר עוצמה בנושאים הבאים:

1. התוכנית "ירושלים שלי" — מטרתה להגביר באופן ניכר ומשמעותי טיולים, מסעות וסידורים של בני נוער ותלמידים בבירת ישראל.

2. בתוכנית "כולנו קולטים עלייה" — יש כמה מטרות: לשוחח ולהדגיש בפני כל תלמיד את חשיבותן הלאומית והצינונית של קליטת העלייה וקליטת העולים הלכה למעשה; להפעיל ולשלב תלמידים ובני נוער במשימות ישירות של סיוע לקליטת נערים ומבוגרים עולים; לקיים מערכת ענפה של מפגשים ופעולות משותפות לבני נוער ישראלים ועולים.

3. התוכנית "הכנה לקראת גיוס ושירות בצה"ל" פועלת החל מהשנה בהוראת משרד החינוך והתרבות במרבית

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
אני אקצר מאוד.

בלי משים נתן המסר הזה של המאבק את הלגיטימציה להרוס ערכי יסוד של גאולת הארץ והצינונית מתוך תאוה לנצח ניצחון מפלגתי-פוליטי. בין המפלגות, במאבק בין הליכוד למערך, הובסה הצינונית.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת כ"ץ-עוז, יש לך חצי דקה לסיים.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

אני אומר, שכאשר פינו במלחמת יום-הכיפורים את כל התושבים מרמת-הגולן, לא רק נשים וילדים — כי יש הבדל בין נשים וילדים לבין גברים, שיושבים במקום כיוון שהם צריכים לשבת שם והתיישבו שם — אלא את כל האוכלוסייה, וכאשר מותר לומר, לדאבוני, שמותר לפנות אזורים שלמים, וכאשר מתל-אביב יוצאות משפחות שלמות, לא יוצאים נשים וילדים, אלא יוצאות משפחות שלמות עם העסקים, אני רואה בכך ערעור של החיבור שלנו אל המקום, של היכולת שלנו ושל העוצמה שלנו, שהיא לפי מיטב הכרתי, זו שנתנה לנו בעבר ויכולה לתת לנו גם בעתיד לא רק עוצמה כלכלית, אלא גם עוצמה נפשית, להישאר במקום שבו אנחנו יושבים.

הנושא הזה, אדוני היושב-ראש, ראוי, על כן, לפי מיטב הערכתי, לדיון במליאה. מאחר שהפריסה היא רחבה, וחברי כנסת רבים רואים את הנושא הזה מכיוונים שונים, לפי תחושת המליאה היא המקום הנכון לדיון בנושא זה.

דן תיכון (הליכוד):

אתה יכול להסביר לי מה רצית לומר?

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

אני יכול, אבל אני לא אספיק.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת כ"ץ-עוז. אדוני סגן שר החינוך והתרבות, בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההצעה לסדר-היום של הכנסת של חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז, יש בה היבטים שונים. אני אתייחס לדברי ההסבר שלו במשפטים שהוא אמר וכתב — "חל כרוסם בחינוך העצמי של מדינת ישראל וממשלתה לאהבת הארץ וחיוק השורשים של העם היהודי בקרקע". אדבר כסגן שר החינוך והתרבות. אינני יכול להתייחס לנקודות אחרות, אבל אולי אגע בהן בקצרה.

משרד החינוך והתרבות מחזק את הנוער לאהבת הארץ ולחיוק השורשים בה. תוכניות הלימודים כוללות, בין היתר, גופי ידע על ארץ-ישראל בתקופות השונות ובהווה וגם התייחסות ערכית לנושאים של קשר לארץ-ישראל ואהבת המולדת. אלה גם אלה מנוסחים במטרות ההוראה של מקצועות שונים ומשולבים בחומרי המידה המוצעים למערכת כרצף של התנסויות למידה המביאות תהליכי הפנמה והזדהות.

האמור לעיל חל על התוכניות והחומרים במקצועות הבאים, ואמנה אותם אחד לאחד: מקרא לבית-הספר הממלכתי והממלכתי-דתי; היסטוריה לבית-הספר הממלכתי והממלכתי-דתי; גיאוגרפיה לבית-הספר הממלכתי והממלכתי-דתי; מולדת וחברה לבית-הספר היסודי; ספרות לבית-הספר

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. תנועות ההתיישבות והחקלאות ככודן במקומן מונח. לא היה צריך חבר הכנסת כ"ץ-עוז לכרוך מין בשאינו מינו.

אתה עצמך, חבר הכנסת כ"ץ-עוז, בהצעתך לסדר-היום גורם לפיחות ככל מה שקשור במפעל ההתיישבות. התנועה ההתיישבותית עשתה שגיאות רבות בשנים האחרונות, והקופה הציבורית משלמת בגין המחדלים הללו. קצת ביקורת עצמית מצדכם על עצמכם לא תזיק. אני רוצה לצטט את דברי חבר הכנסת לשעבר בן-אהרון: "עוז לשינוי בטרם פורענות". אבל נדמה לי שזה מתאים למצב שבו אתם מצויים כזה הרגע.

הצטערתי על כך שעשית מעשה לא-הוגן, לפחות מנקודת ראותי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת כ"ץ-עוז, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, לפנינו שתי הצעות: הצעה אחת לדון במליאה, והצעה אחת להסיר את הנושא מסדר-היום.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
יש הצעה לדון במליאה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
אני הצעתי להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה הצעת להעביר את הנושא לוועדה, אבל חבר הכנסת כ"ץ-עוז לא מסכים, כך שלפנינו רק שתי הצעות. אנחנו מצביעים עכשיו. מי בעד דיון במליאה ומי בעד הסרת הנושא מסדר-היום? אחרי הצבעה זו נלך הלאה לפרוצדורה.

שבח וייס (המערך):

— — —

דן תיכון (הליכוד):

הוא צודק, צריך לערוך שתי הצבעות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש שלא תעזרו לי. חבר הכנסת שבח וייס, אודה לך אם תשב. אנחנו מקיימים עכשיו הצבעה. מי בעד הסרה ומי נגד?

שבח וייס (המערך):

ומי בעד דיון בוועדה?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני חוזר על סדר ההצבעה הראשון שהצעת. מי שלא מסכים אתי יעזר אחר-כך. אנחנו מצביעים עכשיו: מי בעד דיון במליאה ומי נגד? פירוש ההצבעה נגד דיון במליאה הוא הסרה. זו הצבעה מס' 3.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את
הנושא בסדר-היום

בתי-הספר העל-יסודיים בכיתות י"ב. היא כוללת שיחות ופעולות להכנה ישירה, מפגשים עם חילות צה"ל השונים, עם מפקדים ובוגרים המשרתים בצה"ל.

כד בכד עם הפעילות בנושאים מועדפים אלה לשנת התשנ"א נמשכת במלוא ההיקף הפעילות החינוכית בתחומים הבאים: החינוך לחיי שדה וטיפוח הזיקה לארץ-ישראל, נופיה, תולדותיה ואתריה; תוכניות בתחום החינוך היהודי-הציוני; תוכניות להכנה לחיים פעילים במדינה הכוללת "מחויבות אישית בשירות לזולת", אימוני התנסות בבסיסי גדנ"ע, כשירות הלאומי, ביחידות צה"ל ובהתיישבות, בסמינרים להכרת ירושלים ובסמינרים להכרת הגליל.

זאת ועוד — ואף-על-פי-כן אני מציע שהנושא הזה, שהוא רב-ההיקף ורב-משמעויות, כדי שנדון בו לעומקו, יידון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת. אני מציע למציע הנכבד שיקבל את הצעתי להעביר את הצעתו לוועדה, אם כי אני חייב להודות, שאין כל מניעה לקיים דיון במליאת הכנסת על הנושאים האלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, אתה חבר כנסת ותיק, אני רוצה להפנות תשומת לבך לכך שהמציע, בהתאם לתקנון, יכול לבקש רק דיון במליאה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אני יודע. אדוני היושב-ראש, היות שהיתה לנו שיחה מוקדמת — וההצעה איננה סודית, חבר הכנסת כ"ץ-עוז לא יכעס עלי — ניסיתי לשכנע אותו שנושא כזה, שהוא חשוב מאוד, כדי שנגיע לתוצאות על-פי תפיסתו ועל-פי הבנתו, ראוי שיידון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אנחנו רוצים המלצה אחת.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

על-מנת שהנושא הזה יקבל את ההיבט הרצוי, ראוי שיידון בוועדה. אם כי אין לי התנגדות לדיון בנושא במליאת הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

ככל אופן אתה מציע להעביר את הנושא לוועדה. אדוני סגן השר, אני מודה לך מאוד. הצעה אחרת לחבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

איך זה יכול להיות?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שבח וייס, אבקש את סליחתך, היתה פה טעות. הצעה אחרת לחבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

שבח וייס (המערך):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שבח וייס, מזכיר הכנסת מוסר לי שהיתה כאן טעות.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

זה נכון, ולכן ביקשתי חברית את סליחתו של חבר הכנסת שבח וייס.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת פורת, חזרתי והבהרתי במפורש.
קריאות:
— — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חברי הכנסת, אני מודיע שההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז בנושא: ההתקפה הציבורית על ההתיישבות והחקלאות בעשור האחרון היא אחת הסיבות לנדידה הקלה של התל-אביבים בלילות — תידון במליאה.

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא מסדר-היום
2 —
נמנעים — אין
ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נחקבלה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
ההצעה היתה להסיר או לא להסיר.

ו. הצעה לסדר-היום

האתגר המדיני-הצבאי לאחר מלחמת המפרץ

עקרונותיו, עקרונות מפלגתו וטובת עמו, ומצד שני לשמור מכל משמר על היחסים החשובים כל-כך עם ארצות-הברית?

קטונתי מלהשיא עצות לשר החוץ דוד לוי. על-כן אסתפק רק בציטוט מדבריו שלו באשר לדרך שעלינו לנקוט כבואנו לטפל במערכת היחסים עם ארצות-הברית. הדברים נאמרו בעקבות יוזמת ממשלת ישראל מ-14 במאי 1989, ואז אמר מי שהיה סגן ראש הממשלה דוד לוי: "טוב שגם האמריקנים ידעו באיזו מערכת של הנחיות וחיווקים נתון ראש הממשלה, כדי שלא יוכלו לטעון שהולכנו אותם שולל והטעינו אותם". אלה היו דבריו וזו היתה גרסתם של רבים במדינת ישראל שסברו שצריך ללכת על קו עקבי עם ארצות-הברית, כנהוג בין ידידים, ולומר נכוחה את הדברים.

היום עדיין לא שמעתי, לצערי הרב, את כל הפרטים מפיו של שר החוץ דוד לוי. אבל שמעתי אמירה שעוררה אצלי התלבטות, האם שר החוץ דוד לוי מיישם את ההצעות שהוא השיא בזמנו לראש ממשלת ישראל. דוד לוי נתן כותרת למדיניות חדשה האומרת: "כן לבייקר, לא לאש"ף". להזכירם, עמיתי חברי הכנסת — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
משפט חברים.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
משפט חברים, על דלת ביתו — — —

מיכאל איתן (הליכוד):
חבר הכנסת רובינשטיין, אל תפריע לי. אני רוצה להזכיר לחברי — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
עוכר ישראל חדש, שר החוץ דוד לוי.

מיכאל איתן (הליכוד):
אני רוצה להזכיר לחברי, שיוזמת בייקר מיום 1 בנובמבר 1989, הידועה בשם תוכנית חמש הנקודות של בייקר, לא קיבלה מעולם הסכמה. לא רק של הליכוד אלא גם לא של המערך, של "כן" ללא סייגים. הממשלה התכנסה לדון, ועל דעת הליכוד והמערך נמסרה תשובה מותנית. אני מזכיר לכם את המלים: "בהנחה שארצות-הברית תהיה מחויבת לתוכנית". "בהנחה ש" — אלה היו המלים. המערך סמך את ידיו על כך: כלומר, גם המערך לא ראה כאינטרס לאומי לומר "כן" ללא סייגים לבייקר.

שבת וייס (המערך):
אתה כבר עושה לינקג'.

היו"ר ד' שילנסקי:
אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 4466: האתגר המדיני-הצבאי לאחר מלחמת המפרץ — מאת חבר הכנסת מיכאל איתן. בבקשה.

חיים רמון (המערך):
מי יענה לחבר הכנסת איתן?

מיכאל איתן (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש את נוכחות שר החוץ. אני מבין שהוא בחוץ כעת, אבל אני מקווה שהוא רק מחוץ למליאה ולא בחוץ-לארץ.

היו"ר ד' שילנסקי:
ביקשו להפנות את תשומת-לבו של שר החוץ לכך שהתחלת בדברך, אבל בהתאם לנוהג זה המצב. אני מבקש ממך להתחיל.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
האם שר החוץ יענה על כל ההצעות לסדר-היום יחד?

היו"ר ד' שילנסקי:
הוא יענה לכל המציעים יחד.

מיכאל איתן (הליכוד):
בימים אלה, בעידן סוף המלחמה במפרץ, שואלים את עצמם רבים בעולם, ובמיוחד באזורנו, מה יהיה מיד לאחר מלחמת המפרץ? האומנם יהיה הסדר מדיני עולמי חדש? האומנם השמועות על עבודה קדחתנית בווינגטון בדבר הסדרים אזוריים וישראליים-ערביים יצאו אל הפועל? אצלנו נשאלת גם השאלה, האם אנחנו צריכים ליזום כרגע אלו מהלכים שהם של מדיניות אקטיבית, או להמתין ולראות מה יקרה, ולהכין בינתיים את עצמנו לשורה של אפשרויות והתפתחויות, ועל-פיהן לנהוג בהמשך?

שר החוץ דוד לוי מבקש גמישות טקטית. אני הכרתי את שר החוץ בעת שהקימתי עם אחרים את חזית ארץ-ישראל. נפגשתי עמו לשיחות-נפש, שמעתי מפיו על לידותיו, על סיפורי בית אבא במדוק, שם חינוכו אותו לאהוב את ארץ-ישראל, וארץ-ישראל שם היתה לגביו חביון, בית-לחם, ירושלים.

דוד לוי בנה את יהודה ושומרון; דוד לוי בנה את ירושלים, ואין לי כל ספק בדבר המחויבות שלו לארץ-ישראל ברוח בית אבא. אולם, כאשר דוד לוי מכהן בתפקידו כשר החוץ, עליו להתמודד עם בעיות ועם הצורך לקיים יחסים הדוקים עם מדינות העולם, וכראש ובראשונה עם ידידתנו ארצות-הברית. איך נעים בנתיב המסוכן הזה, כאשר מצד אחד עליו לעמוד על

עכשיו יכולים לבוא ולטעון: תראה, חלק גדול מהבעיות כאילו נעלם, כי אש"ף עכשיו לא בתמונה. אני רוצה לומר לאלה הממהרים לומר את הדברים האלה שני דברים: ראשית, עקבתי בקפידה אחר השאלות שנשאל גיימס בייקר בסנט ארצות-הברית בעניין זה. בשום התבטאות הוא לא אמר במפורש, אף שלחצו אותו לומר זאת, שאש"ף לא קיים במשא-ומתן. הוא אמר: אש"ף לא גורם, אפילו מדינות ערב מהקואליציה כבר לא הזכירו אותו וכו'. אבל הוא לא אמר שאש"ף לא קיים במשא-ומתן.

אבל הדבר היותר חשוב הוא זה: תגידו לי, האם הבעיה שלנו היתה אש"ף? — הבעיה שלנו היתה עם מי מדברים: האם מדברים עם ערביי יש"ע או מדברים על כל הבעיה הפלשתינית על פזורותיה בכל העולם, ואין זה משנה מי מייצג אותה. אם יבואו נציגי יש"ע, אנשים שגרים כאן ביש"ע ואינם מזוהים עם אש"ף, ויאמרו: אנחנו מייצגים את כל הבעיה הפלשתינית ורוצים את פתרונה במסגרת הקמת מדינה פלשתינית ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה — לא נדבר אתם, כי זוהי המהות של אש"ף. לנו אין בעיה עם אש"ף כאש"ף. יש לנו בעיה עם המהות של אש"ף, ולא רק עם המהות הטוריסטית שלו. יש לנו בעיה עם מה שאש"ף רוצה לומר ולייצג, היינו שאת הבעיה של ערביי עזה יפתרו ביפו, שאת הבעיה של אלה שנמצאים בירדן יפתרו עליידי כך שתהיה להם זכות שיבה לתחומי יהודה, שומרון, חבל-עזה וכל מקום אחר בארץ-ישראל המערבית. מה משנה לנו אם אנחנו לא מדברים עם אש"ף אבל נדבר עם אלה שומרים היום על הגנות ומוחאים כפיים טילים של סדאם חוסיין?

עמיר פרץ (המערך):
— — — לא

מיכאל איתן (הליכוד):
האם זה משנה משהו? האם זה פותר איזו בעיה? לכן, כביכול, ההישג שאנחנו אומרים היום "לא" לאש"ף — אין לו שום משמעות. אין לו שום משמעות היום. והראיה — — —

עמיר פרץ (המערך):
עם מי אתה רוצה לדבר?

חיים רמון (המערך):
הוא לא רוצה לדבר.

מיכאל איתן (הליכוד):
בבקשה, אני אומר לכם — — —

עמיר פרץ (המערך):
עם מי אתה רוצה לדבר? עם הגנות? אלה מהגנות הם ערבים אותנטיים או לא?

מיכאל איתן (הליכוד):
הרי אתם אמרתם, או נציגים של השמאל היום אומרים, שאש"ף יחפש — — —

חיים רמון (המערך):
שר החוץ אמר.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת איתן, יש לך חצי דקה. אל תיכנס לוויכוח.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
תגיד אתה עם מי אתה רוצה לדבר.

מיכאל איתן (הליכוד):
תשאל את יוסי שריד. יוסי שריד אומר שאש"ף יחפש אותם. בוקר טוב, יוסי שריד גילה את אמריקה, הוא גילה

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה גם להזכיר לכולנו — — —

חיים רמון (המערך):
לא היה ולא נברא.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת חיים רמון, מאחר שאתה טוען שלא היה ולא נברא, אקרא לך את החלטת ממשלת ישראל מיום 5 בנובמבר 1989.

חיים רמון (המערך):

זו הפרשנות שלך. החלטת ממשלת ישראל לא התנתה.

מיכאל איתן (הליכוד):

וכך אומרת ההחלטה: "ישראל מקבלת את המסמך של בייקר. זאת כהנחה שבעקבות הסכמה זו ובהתאם למכתב הלוואי של המזכיר לחמש הנקודות תתחייב ארצות-הברית מצדה שהמהלך כולה יתאם את יוזמת השלום".

חיים רמון (המערך):

ובהנחה שלא — לא.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם כן, מעולם לא אמרנו, לא הליכוד ולא המערך, "כן" ללא סייגים לבייקר.

חיים רמון (המערך):

לא היה ולא נברא. לא היה ולא נברא.

חגי מירום (המערך):

מוכרחים להעמיד דברים על דיוקם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני, אני מבקש. זה לא נעים לכם, אבל ההחלטה הזאת רשומה כאן.

חיים רמון (המערך):

מאוד נעים לנו. אראה לך את המסמך המקורי של ראש הממשלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

ההחלטה שלכם רשומה כאן. אדוני היושב-ראש, אני מבקש שתאפשר לי לדבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

הורדתי את הזמן. עצרתי את השעון. בבקשה, אתה יכול להמשיך.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יש עובדות שהם הצליחו. הנה, יש שלום, הכול בסדר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה גם לגעת בשאלה, מה היו הדברים שהפריעו. הרי גם הליכוד וגם המערך התנגדו להקמת מדינה פלשתינית. למשל, אחד הנושאים שהפריעו היה, שביוזמת בייקר ניתנה לפלשתינים אפשרות להעלות על סדר-היום באותו מפגש בקהיר כל נושא. אז הליכוד והמערך דרשו להגביל. היה נושא של השתתפות, מי ישתתף, גם הליכוד וגם המערך דרשו להגביל. לכן לא הסכמנו לקבל את יוזמת בייקר.

לאחר מלחמת המפרץ. אבל דבר אחד ברור: לשר החוץ דוד לוי לא יהיה קל: יהיה לו קשה מאוד לחפש את הנתיב ואת האיזון הנכון בין צרכיה של מדינת ישראל לבין מה שמגדר כמשימתו של שר החוץ.

עמיר פרץ (המערך):

אל תדאג, ראש הממשלה יקל עליו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני בטוח בדבר אחד, אדוני שר החוץ, שלא צריך —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כלי תנאים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אין לי שום פקפוק, לא כתבונה שלך, אדוני שר החוץ, לא באמונה שלך ולא ביכולתך להצליח.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אז תן לו.

מיכאל איתן (הליכוד):

ובכל אופן, אינך לבד, כפי שאמרת, ואני מצטט את החלק השני של הדברים: "יש מפלגה, זו מפלגת שלטון, יש לה דרך, ועל הדרך הזאת מחויב להגן גם ראש ממשלת ישראל, השליח הבכיר שלה בשלטון". אני מאחל לך, אדוני שר החוץ, מכל לבי, הצלחה בדרךך הקשה, כי הצלחה היא הצלחה של תנועת הליכוד, היא הצלחה של חזית ארץ-ישראל, היא הצלחה של עם ישראל כולו.

עמיר פרץ (המערך):

אדוני, שר החוץ, כולנו מאחוריך.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן.

שאש"ף הוא לא פרטנר, ואפילו שאש"ף הוא אויב, ועם אויב צריך לדבר — שאש"ף הוא לא גורם שנדבר אתו כי אש"ף מסוכן לקיומה של מדינת ישראל.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה בממשלה.

מיכה גולדמן (המערך):

אנחנו רוצים לשוחח עם פלשתינים מהשטחים.

מיכאל איתן (הליכוד):

יוסי שריד אמר זאת. בוקר טוב, ידענו את זה תמיד. אמרנו את זה תמיד ואנחנו שמחים שהצטרפתם למועדון.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
עם מי אתה רוצה לדבר?

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זה בלתי-אפשרי שלא ייתנו לי לדבר. אני לא מוכן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל אתה ענית על קריאות הביניים כל הזמן. בעוד שמונה שניות זמןך חס.

עמיר פרץ (המערך):

חבר הכנסת איתן, האם אני מתאים לך כדי שתדבר אתי?

היו"ר ד' שילנסקי:

אין לו עוד זמן לענות על קריאות הביניים.

עמיר פרץ (המערך):

שרק יגיד לנו עם מי מדברים. זה הכול. אנחנו לא רוצים שום דבר אחר חוץ מזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לסיים בשני משפטים. איש איננו יודע מה יקרה

ז. הצעה לסדר-היום

לקראת סדר חדש בפגישת שרי החוץ של ארצות-הברית וברית-המועצות

עוזי לנדאו (הליכוד):

הם כבר מיצו את הזמן המותר להם לקריאות ביניים.

היו"ר ד' שילנסקי:

הם כבר מיצו את הזמן. תראה שלך הם לא יפריעו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני חושש שנופתע, אבל נראה. אדוני היושב-ראש, האם אני רשאי להתחיל?

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, כן, בהחלט.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בפתח הדברים אני מבקש להביע תמיכה בשגריר ישראל בושינגטון ולמן שובל, ואני מבקש לגנות את מתנגדיו. השגריר שם הוא אומנם יחיד, אומנם בודד, אך בהילחמו עכורנו אסור להציגו כבודד במערכה. אדרבה, עליו לחוש שכולנו מאחוריו.

חיים רמון (המערך):

בעיקר ראש הממשלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת עוזי לנדאו — הצעה לסדר-היום מס' 4537, בנושא: לקראת סדר-חדש בפגישת שרי החוץ של ארצות-הברית וברית-המועצות.

עמיר פרץ (המערך):

אדוני, שר החוץ, כולנו מאחוריך, כולם מאחוריך. רק חבדוק טוב מהצדדים.

היו"ר ד' שילנסקי:

קודם דיבר חבר הכנסת איתן. עכשיו ידבר חבר הכנסת עוזי לנדאו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

גם העירקים יורים רק שני טילים בבת-אחת: הם יורים לא יתור משני טילים בבת-אחת.

חיים רמון (המערך):

עכשיו זה הטל השני שהליכוד משגר על שר החוץ.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אבקש לאפשר לחבר הכנסת לנדאו לומר את דבריו.

האירופים עושים את הדברים האלה בפומבי. הנה הם נפגשים ומדברים על מדינה פלשתינית, ושר החוץ הצרפתי אומר רק בימים אלה, שבקצבות משבר המפרץ חצטרך לקום מדינה פלשתינית, והוא כבר קורא להחזיר את אש"ף מחדש אל מרכזו הוירטה הפוליטית.

אבל, שר החוץ האמריקני, שאינו מרחיק-לכת כמותם ובוודאי איננו עוין את ישראל, לא מאבד זמן. למשל, לאחרונה, לפני כשבועיים וחצי, הוא נפגש עם שר החוץ הסובייטי בסמרטניך ללא ידיעת ישראל, ובניגוד להבטחה לתאם כל דיון על פתרונות במזרח התיכון עם ישראל מראש —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
הוא צריך לבקש רשות?

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — יוצאים בהכרזה על שיתוף פעולה ביניהם לקראת תהליך מדיני בעקבות המלחמה.

בסיום הפגישה הזאת, משנתרגשו הרוחות כאן, דוברים מהסטייט-דפרטמנט, מבקשים להרגיע אותנו ואומרים שאין לישראל מה לדאוג: אין שינוי במדיניות האמריקנית והיא נותרה כפי שהיתה.

אולם, אדוני שר החוץ, זו בדיוק הסיבה לדאגה. לא רק שאין שינוי במדיניות האמריקנית, אלא אגב המלחמה במפרץ יוצאים עם מסמך רשמי של שני המדינאים האלה, שיש בו בעצם לינג' בין המתרחש שם ובין הקורה כאן.

הנה אני מצטט מתוך המסמך הזה שתיים מן השורות האומרות את הדבר הבא: "הטיפול בסיבות האייציות ובמקורות העימות, ובכללן הסכסוך הישראלי-הערבי, יהיה חשוב במיוחד". ועוד מדגיש המסמך הזה, כי ללא תהליך אמיתי לשלום, כזה המקדש שלום צודק, ביטחון והתפייסות אמיתית בין ישראל, מדינות ערב והפלשתינים, לא יהיה אפשר לעסוק בסיבות הקונפליקט והאייציות באזור הזה. וככן, על-פי המסמך הזה, לא עשרות הסכסוכים והמלחמות בין הערבים לבין עצמם, אלא הסכסוך הישראלי-הערבי הוא החשוב במיוחד. ובקטע השני נאמר: לא פתרון הבעיה הפלשתינית חשוב לפתרון יתר הבעיות במזרח התיכון או במסגרת הפתרון הזה, אלא אדרבה, בלעדי הפתרון הזה לא יהיה אפשר לעסוק בסיבות הקונפליקט והאייציות באזור הזה.

אגב הגישה הכוללת הזאת, הגישה הבסיסית במדיניות, כבר נוקט הסטייט-דפרטמנט באופן מכוון ושיטתי צעדים כדי למנוע מישראל כל סיוע אפשרי, וזאת על-מנת לצבור אמצעי לחץ שבאמצעותם אפשר יהיה ביתר קלות לכפות בעתיד פתרון מדיני הנוח לארצות-הברית.

הנה דוגמאות מספר: הערכות ל-400 מיליון דולר היא כבר פרשה ארוכה, הנמשכת חודשים ארוכים, נרמה לי כשנה. עד היום דוחים אותנו בתירוצים שחוקים. מחשבה-על — ישראל מבקשת אותו לפי מיטב זיכרוני כבר יותר משנה. הודו, המפתחת נשק גרעיני, קיבלה אותו; ברזיל שחימשה את עירק, קיבלה אותו; היכן ישראל? המשך פרויקט ה"חץ", זה הפרויקט ליירוט טילים, שחשיבותו גדלה עקב המלחמה והוא אחת התרומות החשובות של ישראל נגד תוקפנות, ואך דבר טבעי היה לראות בארצות-הברית צעד מיידי להמשיך במהירות את הפרויקט נוכח ההתקפות הנמשכות של טילים נגד ישראל, ולהרחיע כל מי שיחשוב להשתמש בטילים בעתיד — את הפרויקט הזה מעכבים מסיבות

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני רוחש כבוד לאומץ-לבו של השגריר, אני לא רוחש כבוד לתגובה המהוססת של הממשלה. אין בה לא אומץ ולא תבונה מדינית.

רכותי חברי הכנסת, השעה היא שעת רצון היסטורית להסברה. התקשורת נוטה לנו חסד והלב האמריקני נוטה להקשיב. שעת החסד הזאת תגיע לקצה כאשר תסתים המלחמה במפרץ ותגיע עת הלחצים. עכשיו יש להסביר בארצות-הברית מה הם צורכינו המיידיים עתה ומה הבסיס לשיתוף הפעולה האסטרטגי בין ארצות-הברית ובין ישראל לטווח ארוך בעולם הזה, המשנה את פניו סביבנו במהירות. צריך גם לסכל ניסיונות של כמה חוגים קטנים אבל בעלי השפעה בתוך הממשל הזה לפגוע בישראל. מה שלא נצליח להסביר עתה, נסביר בעתיד. סיוע חיוני שלא נטרח לקבלו עתה, אולי נאבד כליל. עכשיו הברזל חם, עכשיו יש להכות בו. מי שיכה בו בעוד חודשים מספר ימצא ברזל קר.

בפרספקטיבה זו יש לראות דברי השגריר שובל, ובמיוחד נוכח מדיניות החוץ האמריקנית העכשווית, אשר יש בה סכנה לביטחוננו ולעתידנו. יש להבין את דבריו.

עמיר פרץ (המערך):

לא הבנו, או שר החוץ צריך לנסוע או לא?

עוזי לנדאו (הליכוד):

תן לדבר, עמיר, אולי תלמד משהו.

חיים רמון (המערך):

כפעם האחרונה שמישהו למד ממך, קרתה תקריט דיפלומטית בגלל הלימוד הזה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת רמון, אם גם אתם תלמדו מאתנו, גם תשבו כקואליציה וגם תאמרו דברים נכונים. תקשיב, תלמד.

מחלקת המדינה האמריקנית מבססת את הסדר החדש במזרח התיכון על שלוש הנחות בסיסיות: ההנחה הראשונה אומרת, כי לישראל אין עוד חשיבות אסטרטגית. הנחה שנייה אומרת, כי לב האייציות במזרח התיכון הוא הסכסוך הישראלי-הפלשתיני ואותו יש לפתור באמצעות שלום תמורת שטחים. ההנחה השלישית אומרת, כי היציבות העתידה במזרח התיכון תתבסס על קשר, על שיתוף פעולה, על ברית בין ארצות-הברית מצד אחד ובין מדינות ערביות הקרויות מתונות כמצרים, ערבית-סעודית ואולי גם סוריה.

זו המדיניות המתרחקת מהסכמי קמפ-דייוויד, משל לא היו ולא נבראו ואפילו משל לא היו. גם אם אין זו כוונת המדיניות האמריקנית, היא תדרבן את האינתיפאדה והיא תמרץ תהליך פוליטי שעלול חלילה לדרבן, להוביל להקמת מדינה ערבית-פלשתינית שנייה. ראיתם מצרים וסעודיה כבעלות-ברית לארצות-הברית בעתיד מבשרת לחץ כפול ומכופל על ישראל לפינוי יהודה, שומרון וחבל-עזה, משום שבלחץ הזה יהיה לא רק פתרון הבעיה הפלשתינית כלשונה לשיטתם, אלא יהיה בכך גם לרצות את ידידותיה החדשות בעולם הערבי ואולי גם לסלול באמצעות תשלום במטבע ישראלי את הדרך אל לבן של מדינות ערביות נוספות.

הממשל האמריקני מקדם את מדיניותו זו במרץ רב. הוא עושה זאת אגב חלוקת מחמאות פומביות לישראל מצד אחד וירגילים עקלקלים, חמקנים נסתרים, מצד שני. שרי החוץ

שיכרסם בפופולריות של ישראל בארצות-הברית; ב. כדי להרחיק ולהפחיד את מדינת ישראל מפני פנייה ישירה לקונגרס האמריקני, משום שאילו פנינו ופעלנו בקרב ידידינו שם, לא רק שהיינו מביאים לאישור הסיוע הזה, אלא היינו יכולים כבר עתה ליצור קו הגנה שיסביר מה הם הפגמים בהנחות היסוד של מדיניות החרץ האמריקנית ברגע זה.

אני סבור שמה שחשוב בפרשת השגריר שובל איננו מה שהוא אמר, אלא אדרבה — תגובת הממשל על דבריו. אפשר להבין ממנה מה צפוי, מה חושב הממשל, מה חושב שר החרץ הזה על ישראל ומה צפוי לישראל ממנו בעתיד, אם עכשיו, בשיא האהדה, אין משרד החרץ האמריקני מהסס לנקוט נגדנו תגובה קשה כזאת כפי שהגיב.

חבר הכנסת רמון, תגובת מחלקת המדינה היא סימפוטום, היא כתובת על הקיר, אם לא נתארגן במהירות ולא נייצב קו הגנה בקונגרס, וזאת איננו עושים. אני הייתי מצפה מן הממשלה כולה שתקדם את פני הסכנה, שהפקידות הבכירה המקצועית במשרד החרץ המכירה את ארצות-הברית חסב את תשומת לב השר לסכנה.

היור"ר ש' דיין:

חבר הכנסת לנדאו, אתה חייב לסיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מסיים מייד.

זה חודשים ארוכים היינו צריכים לעסוק בהסברה ולא עסקנו, ואם מדברים אצלנו על מחלל של המודיעין ועל מחלל של הג"א, אם היו מחללים, אני חושש שאם נמשך, המחלל הגדול ביותר של מדינת ישראל יהיה מחלל ההסברה.

אני סבור שדברי השגריר שובל הם משב רוח מרענן של עין חדה ושל אומץ-לב. אני מקווה כי בדבריו הוא נתן סימן למאמץ הסברה שישאל תחל בו עתה.

אדוני השר, אני סבור שעל ישראל לראות בארצות-הברית ברגע זה שדה-קרב למלחמת הסברה, שחשיבותה עתה גדולה יותר מאשר היתה אי-פעם. המשא-ומתן שיהיה בעקבות המלחמה במפרץ יקבע את עתידנו ואת טיב חיינו כאן לשנים רבות. אין לחסוך מאמץ כדי לבנות קו הגנה בקונגרס שיסביר מה הם הפגמים במדיניות החרץ האמריקנית הנוכחית. צריך להסביר בקונגרס מדוע אי-אפשר להסתמך על מדינות ערב כבעלות-ברית. הן יכולות להיות ידידות לשעה, טוב שיהיו קרובות, אבל אם הן יהיו בעלות-ברית עלול לקרות להן מה שקרה לשאה של אירן, מה שקרה לכוויית. ראו מה קרה לירדן, היא בעלת-הברית האמריקנית הוותיקה.

צריך שנסביר בקונגרס האמריקני כי הברית האסטרטגית של ארצות-הברית עם ישראל חשובה בעתיד יותר מאשר כעבר, מול העולם המשתנה הזה, שבתוכו העולם החופשי יראה — — —

היור"ר ש' דיין:

חבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מסיים מייד.

היור"ר ש' דיין:

לא, אתה אמר מייד וזה לוקח עוד דקה ועוד דקה. אני מבקש ממך לסיים את דברייך.

תמוהות ובתירוצים שלא אלאה בהם את חברי הכנסת, וקשה להעלות אותם על הדעת.

הקונגרס האמריקני חקק באוקטובר האחרון חקיקה ענפה הפותחת כר נרחב לשיתוף פעולה עם ישראל בתחום הכלכלי והצבאי. הנה למשל נפתח שם פתח לחברות ישראליות להתחרות על מכרזים לחיקון, לאחזקה, לשיפוצים, להסבה של נשק אמריקני באירופה. מדובר על מכרזים במאות מיליוני דולר בשנה.

עמיר פרץ (המערך):

חבר הכנסת לנדאו, יש לנו פרשנים רבים כל-כך כל הזמן. אולי תיתן לנו עמדה פוליטית?

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת עמיר פרץ, כדי שאנשים יבינו עמדה פוליטית הם צריכים קודם כול לשמוע פרשנות.

על-פי החקיקה האמורה יש אפשרות לישראל להתחרות על פרויקטים ייחודיים, בהם גם טכנולוגיית חלל.

חיים רמון (המערך):

מה המסקנה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת רמון, תיכף תשמע מה המסקנה.

עמיר פרץ (המערך):

אנחנו ממש צמאים לשמוע מה המסקנה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש הבטחה אמריקנית להצבה מראש של ציוד אמריקני כאן, של הצבת דלק במכלים כאן. הרשימה ארוכה, אבל את כולה מונע ומכשיל הסטייט-דפרטמנט עד לרגע זה.

חבר הכנסת רמון, מה פירוש הדבר? יש כוונת מכוון למנוע מאתנו את הדברים האלה.

חיים רמון (המערך):

מה המסקנה שלכם, שיושבים שם שונאי ישראל?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני בשום פנים ואופן אינני אומר — שונאי ישראל.

חיים רמון (המערך):

אז למה הם עושים זאת? למה הם רשעים כאלה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני אינני אומר שהם רשעים. אולי הם עושים זאת מאהדה לישראל. אבל, משום שהם יודעים שמדיניותם איננה מקובלת לא על הליכוד ולא על המערך, הם מבקשים לצבור בידיהם אמצעי לחץ. וגם מי שנוקט כרגע צעדים המסייעים בידיהם לקדם את המדיניות הזאת, פשוט מזיק לישראל, חבר הכנסת רמון. ועל המדיניות הזאת הם מבקשים לחפות על-ידי כך שהם מרדימים אותנו בפומבי על-ידי מחמאות מקיר לקיר, ממש ללא גבול, ואנחנו, לצערי, עד היום נופלים בפח.

חיים רמון (המערך):

מה התגובה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

על רקע זה צריך להבין את התגובה החמורה והמופרזת של משרד החרץ האמריקני על דברי השגריר שובל. איך אמר לי ידיר טוב? זלמן יהודה כדור דמה ובייקר הגיב בטיל בליסטי.

מדוע היתה התגובה הזאת? א. כדי להתחיל בתהליך

האסטרטגי בין ישראל ובין ארצות-הברית חיוני להמשך מאבקו של העולם החופשי כפונדמנטליזם האסלאמי וכרדיקליזם הערבי, כאשר עתה הוא קם ומתחזק, עוין את המערב ומסכן את כולנו. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' דיין:
תודה רבה.

ח. הצעה לסדר-היום

התבטאויות אמריקניות בנושא הסדר מדיני במזרח התיכון עם תום המלחמה במפרץ

— — — וגם מזכיר המדינה בייקר אינם מאמינים בראש הממשלה וממשלתו רוצים בכנות בתהליך שלום. הם נושאים את שם תהליך השלום לשווא. בראש הממשלה עומד היום איש שטרפד את כל יוזמות השלום בעשור האחרון, ויש פה רבים החושבים ששאלות בייקר נשכחו, שהן ירדו לתהום הנשייה. אולי אנחנו שכחנו. בייקר לא שכח את השאלות. הוא זוכר אותן. הוא זוכר גם איך הן טורפדו. הוא זוכר את הסיכום שאליה הוא הגיע עם שר החוץ ארנס, ומה עשה לו ראש הממשלה כששר החוץ ארנס חזר לירושלים. הוא זוכר. קיים חוסר אמון בסיסי, לצערי, המתבסס על עובדות מוצקות, שהממשלה הזאת איננה רוצה בתהליך שלום.

אבל בימים אלה אולי יש לנו שעה של חסד. אולי בתקופה זו, שכאילו נדמה לנו שחלה התחממות מסוימת, אולי ניתן לשכוח את משקעי העבר. אולי בזמן הזה נשנה את אורחותינו. אולי כאמת נבוא ביוזמה אמיתית, כנה, לתהליך שלום. גם אז מה מציע לנו ראש הממשלה? ראש הממשלה מציע לנו להיכנס למקלט אטום, ולא לצאת ממנו, ולומר: כמה שיקרה במזרח התיכון נדון אחרי המלחמה, ואחרי המלחמה כבר נראה. זה מה שמציע לנו ראש הממשלה.

כל המזרח התיכון רוגש. כולם מדברים על מה שיקרה לאחר המלחמה. יום יום דנים על כך במסמכים בין ברית-המועצות לארצות-הברית, המדינות המתונות בעולם הערבי, המדינות הקיצוניות, כולם עוסקים בכך. מי לא עוסק בכך? ממשלת ישראל.

יואש צידון (צומת):
אפשר לשאול אותך שאלה?

חיים רמון (המערך):
בזמנך.

ממשלת ישראל איננה עוסקת בכך. דרך אגב, מאז קמה הממשלה הזאת לא התקיים בה שום דיון מדיני. שום דיון מדיני לא התקיים בה בשום עניין. להיפך, כאשר שמעו ששר החוץ נוסע ויש בידו משהו שהוא כאילו יוזמה, ואני אומר לעם הזה כאילו יוזמה, מייד קמו, ואיך אמר שר החוץ? — שמעו את המלה שלום, נכנסו לפניקה.

כן, אדוני שר החוץ, זו ממשלה ששומעת את המלה שלום, והיא בשבילה כמו אזעקת אמת להיכנס למקלטים ולחדרים אטומים.

עמיר פרץ (המערך):
שלום בשביל הליכוד זה "נחש צפע".

עוזי לנדאו (הליכוד):
חבר הכנסת רמון — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, ארצות-הברית היא מדינה גדולה. היא מולדת שנייה לכל שוחרי החופש בעולם. גם ממשל זה שעכשיו עושה אולי את השירות הגדול ביותר זה שנות דור לכל מי שהתחנכו על ערכי החופש והחירות, גם כתוכו יש כמה אשר ראייתם קצרה. מדינת ישראל חייבת לפעול בקונגרס למצוא בתוכו בעלי-ברית שיסבירו, מדוע שיתוף הפעולה

היו"ר ש' דיין:
הצעה לסדר-היום מס' 4558, בנושא: התבטאויות אמריקניות בנושא הסדר מדיני במזרח התיכון עם תום המלחמה במפרץ — של חבר הכנסת חיים רמון.

חבר הכנסת חיים רמון, רק רגע בבקשה. כן חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד):

היו"ר ש' דיין:
טוב, תודה.

חיים רמון (המערך):
אדוני היושב-ראש, אני קצת במבוכה. אחרי שני הדוברים מהליכוד לא הבנתי אם הם מהממשלה או מהאופוזיציה.

אדוני שר החוץ, שבוע קשה עבר על יחסי ישראל — ארצות-הברית. זה היה שבוע מכיש ומביך, שבו האינטרסים הלאומיים החיוניים שלנו נפלו קורבן לחובבנות מדינית, למאבקי יוקרה, למשחקי כבוד בין ראש הממשלה שמי, שר הביטחון ארנס ושר החוץ מר לוי.

ראשיתו היתה כבישולן נסיעתו של שר הביטחון ארנס, המשכו היה כביטול נסיעתך, שר החוץ, שהרים גבה אצל דוברת מחלקת המדינה, וסופו בנויפה חמורה וחסרת תקדים של נשיא ארצות-הברית, ששוגרה היישר לכתובתו של ראש הממשלה, ולא אל השגריר שובל.

אנחנו שואלים את עצמנו, מה גורם לשיבוש הזה, מדוע מגיב הממשל בחומרה כזאת? מדוע, כפי שתיאר חבר הכנסת עוזי לנדאו, זה משטר שמתאנה לנו, פוגע בנו? נכון שהיה ריאיון מיותר, אבל לירות בתותחים כל כך כבדים? אולי צריך לחפש את מקור הרע לא רק בבושינגטון, אלא גם כאן בירושלים, לא רחוק מאתנו, בקריית הממשלה. ואני אומר לכם, רבותי חברי הכנסת, ששורש הרע ביחסינו עם הממשל הזה נעץ בעובדה, שהנשיא ברק והנשיא בייקר אינם מאמינים —

עוזי לנדאו (הליכוד):
המזכיר בייקר.

חיים רמון (המערך):
סליחה, המזכיר בייקר.

עוזי לנדאו (הליכוד):
אתה טועה גם בדברים פעוטים, אבל גם בדברים כסיסיים.

חיים רמון (המערך):
חבר הכנסת לנדאו, תן לי להמשיך.

חושבים שאתם יכולים לנהל משא-ומתן כלשהו עם איוז מדינה ערבית בלי שהעניין הפלשתיני יעלה?

אני רוצה לומר לך, אדוני שר החוץ, שאם באמת ובתמים היית רוצה לעשות משהו יוצא דופן, הרי יש לך הזדמנות. תגיד "כן" לבייקר, נטו, על שאלותיו. מה היתה הסיבה המרכזית לדחיית בייקר עליידי הליכוד? אמרתם שדרך הפתח של המשלחת ייכנס אש"ף. היום אש"ף חלש, אש"ף גמור. מצרים לא רוצה בו, מצרים כבר לא הפטרון שלו. עכשיו אתם מפחדים? אם באמת זו היתה הסיבה המרכזית לכך שאמרתם "לא" לבייקר, עכשיו הסיבה הזאת לא קיימת. עכשיו אתם לא יכולים להגיד שיהיה מגורש אחר ששר הביטחון יקבע, והפעם שר הביטחון הוא שלכם והוא יקבע אותו והוא יחזיר אותו, זה שר הביטחון שלכם —

אברהם בורג (המערך):
שר החוץ לא שלהם.

חיים רמון (המערך):
אל תעזר לי.

— — —
ואתם לא יכולים לעמוד בכך שיהיה תושב השטחים שיש לו גם כתובת במזרח-ירושלים. ועכשיו יש בעיה, כי שמתם אותו במעצר מינהלי כדי שהוא לא יהיה. אבל את הטענה הזאת לא יהיה אפשר להעלות כאשר ניסע למצרים, ולשם אש"ף לא יכול להגיע. כי המצרים לא ייתנו לו לברוא, כי המצרים כבר לא מדברים על אש"ף. אז אי-אפשר לומר "כן" לבייקר? זה באמת היה משנה את יחסינו, זה באמת היה מביא לנו פריצת דרך. זאת אני אומר לגבי התוכן של המשלחת.

אשר למסגרת, לפני שנה-שנתיים אמר ראש הממשלה שמיר, שהוא מסכים לאיוז מסגרת של ברית-המועצות וארצות-הברית. עכשיו, כשהעניין הזה הופך להיות אקטואלי, והאמריקנים אומרים-באמת: בואו ונסכים — ראש הממשלה חוזר בו מייד. אי-אפשר להסכים לאיוז מסגרת רופפת, למעלה, של ברית-המועצות ושל ארצות-הברית אם אתם מתכוונים באמת לתהליך שלום? אבל אתם הרי לא מתכוונים, לא עולה על דעתכם, כי ברור לכם — אני אומר לך את זה, אדוני שר החוץ — ראש הממשלה יודע שמדיהמה הטקטית שלך עלול, חס וחלילה, להתפתח באמת תהליך, וברור לראש הממשלה, שאם יהיה תהליך, כי אז כל חזונו וחלומי, כפי שהוא התבטא בימים אלה, על סיפוח עזה וסיפוח השטחים למדינת ישראל, יעלה בעשן.

בתוך שתי דקות אני מסיים, אדוני הוישב-ראש. דברי יהיו קצרים יותר משל חבר הכנסת עוזי לנדאו.

אני רוצה להעלות עוד שתי נקודות קצרות. נקודה אחת — מציע לנו חבר הכנסת עוזי לנדאו ללכת נגד הממשל דרך הקונגרס. אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת עוזי לנדאו, בכל הריצונות.

עוזי לנדאו (הליכוד):
— — —

חיים רמון (המערך):

אני יודע שאתה יודע טוב יותר מהאמריקנים מה טוב להם, אבל מה לעשות שהאמריקנים בחרו את הממשל הזה, והם, כמובן, טועים, אבל גם שם יש דמוקרטיה וזכותם לטעות בבחירת נשיאם, כשם שזכותם של אזרחי ישראל לטעות בבחירת ממשלתם. הא ראייה.

חיים רמון (המערך):

אם היושב-ראש ייתן לי לדבר אותו משך זמן שנתן לך, אני אענה על כל שאלה.

היו"ר ש' דיין:

אני נותן לך בדיוק אותו זמן, אבל אם אתה משיב זה על חשבונך.

חיים רמון (המערך):

אז אניני משיב.

יואש צידון (צומת):

האם באמת ממשלת ישראל צריכה — — —

היו"ר ש' דיין:

הוא לא מוכן להשיב. הוא לא שמע והוא לא ישיב.

חיים רמון (המערך):

בא שר החוץ, גם הוא אומר: יש לי תוכנית של חמש נקודות. מצאתי תוכנית חמש נקודות. דרך אגב, יכול להיות שזוהי בכלל המצאה פרטית שלו. הוא לא הביא אותה לאישור הממשלה. היא לא נדונה בשום מקום. ואני רוצה להגיד לך, אדוני שר החוץ, שכבר היו מקרים דומים לכך, ששרי חוץ אחרים פעלו למען איוז יוזמה, וכאשר התברר שיש לה אולי סיכוי, קם ראש הממשלה ואמר: סליחה, אני בכלל נגדה.

בא שר החוץ ומציע איוז יוזמה ואומר: אני אסע לרושנינגטון עם היוזמה הזאת. מה עושה ראש הממשלה? ראש הממשלה דואג לשלוח את ארנס, שיש לו כבר ניסיון בטרפור יוזמות וכעץ-יוזמות, ומיירט את נסיעתו של שר החוץ על-מנת שחם וחלילה המלים "יוזמה" ו"שלוש" לא יבואו מפי ממשלת ישראל בווינגטון.

אני רוצה להגיד לך, אדוני שר החוץ, גם בקשר ליוזמתך. היחמה הזאת שלך היא שוב מה שאתם מנסים לעשות לממשל האמריקני במשך שנים: לא לומר להם את האמת. אני פה מסכים במאה אחוז עם חבר הכנסת איתן. חבר הכנסת איתן היה חישובאי ונשאר חישובאי, והוא אומר שצריך להגיד לאמריקנים את האמת: תשכחו מזה, אנחנו לעולם ועד נשלוט על ג'באליה ובלאטא ולא נצא משם, ותפסיקו לבלבל לנו עם הפלשתינים, כי אנחנו לא הולכים לדבר עם שום פלשתיני. זה הליכוד במערומיו, וזאת האמת.

אבל אתם בארצות-הברית לא יכולים לומר את זה, אז אתם מספרים להם סיפורים ואתם חושבים שבייקר רבוש יקנו את זה. אבל כשהם לא קונים, והם קצת כועסים כי הם לא מוכנים שיעברו עליהם, אתם מתפללים: למה הם מתנהגים כפי שהם מתנהגים?

עכשיו בא שר החוץ ויש לו תוכנית, והתוכנית שלו אומרת: קודם כול הפסקת מצב הלוחמה. בהחלט. אתה חושב, אדוני שר החוץ, שאתה תדבר על הפסקת לוחמה וערבים לא יבואו ויגידו: סליחה, ומה עם בעיית הפלשתינים? ואז תגיד להם, שעל זה אתה לא מדבר, זה לא כלול. מה תגיד על זה? אתה תגיד: קודם כול תגמרו את מצב המלחמה, אחר כך אני אולי אדבר אתכם על העניין הפלשתיני?

ונניח שלא הפלשתינים ינהלו את זה, גם ככך יש לי ספק רב. כאשר ניהלנו משא-ומתן עם מצרים בקמפ-דייוויד, איזה חלק תפס שם ההסכם בינינו לבין מצרים, ואיזה חלק תפס העניין הפלשתיני? הזכריות הלגיטימיות של העם הפלשתיני באו בעקבות ההסכם קמפ-דייוויד בינינו לבין מצרים. אז אתם

עוזי לנדאו (הליכוד):

הי"ר ש' דיין:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, חבר הכנסת רמון כבר מדבר מעבר לזמן המוקצב לו.

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת לנדאו, תאר לך, עם כל השוני בממשלים, ששגריר ארצות-הברית בישראל לא היה בא לכנסת אלא היה הולך לציבור הרחב ואומר: תדעו לכם, יש לכם ממשלה הפועלת נגד האינטרסים של עצמה, יש לכם ממשלה שהיא אסון. מה היית אומר? מה אני הייתי אומר? — לא מה אתה היית אומר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חיים רמון (המערך):

מה אני הייתי אומר נגדו? איך אתה היית פועל נגדו? ואחרי שאתה תפעל נגד הממשל דרך הקונגרס אתה מצפה שהממשל — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

לא צריך לדבר נגד הממשל. צריך לדבר — — —

הי"ר ש' דיין:

הוא כבר מסיים. חבר הכנסת רמון, נתתי לך לדבר מעבר לזמן המוקצב לך. רצית בעניין זה להיות כמו חבר הכנסת לנדאו, אבל לא מעבר לחבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת לנדאו, אל תפריע לי, אני כבר בזמן פציעות. תן לי לסיים.

איזה מין גישה זו? אפשר ללכת ולדבר עם חברי הקונגרס בשקט, אפשר להסביר את עמדת ישראל, אבל להודיע מראש, שהטקטיקה של מדינת ישראל היא לכופף את זרועו של הממשל באמצעות הקונגרס? יש בזה תבונה מדינית? תראה מה עשית. פעם אחת קיבל השגריר את עצתך, ותראה איזו חקרית דיפלומטית היתה, ובסופה של התקרית הזאת הוא זחל על ארבע וביקש סליחה. לשם מובילות העצות שלך.

ט. הצעה לסדר-היום

התגברות הלחץ האמריקני לקיצוצים בשטחה של ארץ-ישראל

להתנפלות של התבוסנים בכנסת על מולדת ועל העומד בראשה. את ה"איפוק" שגילתה הממשלה כשנמנעה מפעולה צבאית נגד ההתקפה העירקית על ישראל פירשו התבוסנים כהתקפלות בפני הלחץ האמריקני, התקפלות הנושאת בחובה את גרעיני הכניעה למזימות הנרקמות נגד ישראל בווינגטון ובבירות אירופה. כניסת מולדת לממשלה עוררה בהם את החשש, שתקוותם תיכבד.

עכשיו הם התנפלו על שגריר ישראל בווינגטון, שהעז למחות נגד תכסיסיו הנלווים של הממשל האמריקני בפרשת הערכיות לכספי ההלוואות למימון קליטת העלייה. במלחמתם נגד ההתיישבות היהודית בלבה של ארץ-ישראל אין הם נרתעים מלהתאונן כאזני הממשל על ממשלתם, שהיא

הי"ר ש' דיין:

אנו עוברים לנושא הבא: התגברות הלחץ האמריקני לקיצוצים בשטחה של ארץ-ישראל — הצעה לסדר-היום מס' 4558, מאת חבר הכנסת יאיר שפרינצק. בבקשה.

יאיר שפרינצק (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מאורעות הימים האחרונים סיפקו לתנועת מולדת צידוק נוסף להחלטתה להצטרף לממשלה. ראינו בהצטרפות ניסיון לחזק את הממשלה לנוכח הלחצים המופעלים עליה, שתמסור לשלטון ערכי חלקים משטחה של ארץ-ישראל. עכשיו נעשים הלחצים גלויים יותר וברוטליים יותר מיום ליום.

לפני שבועיים חשפתי מעל כמה זו את הסיבה האמיתית

ישראל מאז הקמתה. את הנתונים האלה מסר מכון "ראנד" האמריקני.

אדוני היושב-ראש, קברניטי ישראל, ברוב טיפשותם, לא דאגו שהאמת על מאזן התועלת ביחסי ארצות-הברית וישראל תיוודע ברבים. אדרבה, דברי השבח וההודיה שהם העתירו על הממשל האמריקני רק תרמו להשרשת המיתוס על הסיוע האמריקני הנדיב. ארצות-הברית, מעשה סוחר, ניצלה את המיתוס לטובתה, ועכשיו מנסים כוש ובייקר להציג אותנו כסחטנים.

חברי הכנסת, יהיו תוצאות מלחמת המפרץ אשר יהיו, הקואליציה הנלחמת עכשיו בסדאם חוסיין תתפנה מהמערכה הצבאית ותתחיל במערכה מדינית אשר תתבטא בלחץ כבד על ישראל שתסכים לקיצוצים כשטחה של ארץ-ישראל. הקואליציה במלחמה זו תהיה רחבה יותר ויעילה יותר — כאן הסורים לא יירו יריות סרק — והמנצחת עליה תהיה לא אחרת מאשר ידידתנו ארצות-הברית.

הקולות הנשמעים בימים האלה הם יריות הפתיחה. המחמאות שהרעיפו עלינו מכל עבר מפנות את מקומן לנזיפות ועלבונות.

על ממשלת ישראל להכין את העם לתקופה קשה של לחצים מבחוץ, ולמרכה החרפה גם מבית — שמענו זאת גם היום. עליה לספר לעם את האמת על יחסיו עם ממשלת ארצות-הברית, ממשלה שגמרה אומר להחזיר את ישראל לגבולות 1967, בכלל זה ירושלים.

הנשיא כוש אמר באחד מנאומיו: "לפני 50 שנה שלמו עמנו והעולם כולו ביוקר בעבור פיוס חוקפן שצריך היה — ואפשר היה — לבלום אותו. אין אנו עומדים לחזור על אותה שיגאה". כך אמר הנשיא כוש. אכן דברים כדרכונות, ויש אומרים שנאומיו של הנשיא כוש בימים האלה מזכירים את נאומי צ'רצ'יל בשעתו. אך מאחורי הפן הצ'רצ'יליאני של כוש מתבלט יותר ויותר הפן הצ'מברלייני שלו.

נאמר לנשיא כוש: לא נפיים את התוקפנים ולא נחזור על הטעות הנוראה שעשינו בקמפ-דייוויד. מדינות ערב הן אלה שקמו עלינו להשמידנו, וחילי צה"ל האמיצים והנועזים עמדו לבדם, ללא "קואליציה", והשיבו מלחמה שעה. ויתורים אינם תנאי לשלום — הם פתח למלחמה.

ונספר סוף-סוף לציבור בעולם את האמת, ורק את האמת, על הסכסוך הישראלי-הערבי. נוקיע את השקר המחוץ על קיומו של עם פלשתיני חסר מולדת. נגלה לציבור את העובדה הגיאוגרפית הפשוטה, שקל מאוד להיווכח באמיתותה, כי ישראל אינה מחזיקה בטרטוריות ערביות ואין בדעתה לתת פרס לחוקנים ולוותר על חלקים מהשטח הזעיר שנוטר לה לאחר שהוקמה. ברוב שטחה של ארץ-ישראל — מדינת ירדן, שתושביה הם אותם "פלשתינים" עצמם, תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. עלי לציין שזו הפעם הראשונה שאני יושב-ראש הישיבה ואתה מסיים בדיוק בזמן. אני מודה לך.

יאיר שפרינצק (מולדת):

תודה רבה על המחמאה.

מערימה עליו ומנסה לעקוף את ההתחייבות שנתנה לו, כביכול, שלא לאפשר ליהודים החפצים בכך לגור ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. למרבה הצער, ראש הממשלה לא נתן לשגריר שובל את התמיכה שהוא ראוץ לה לנוכח התקפתם הגסה של הנשיא כוש ומזכיר המדינה בייקר עלי, ותחת זאת שלח לו לשגריר נזיפה מרומזת, גם אם מיתן אותה, בהוסיפו שיש לו אמן מלא בשגריר.

בינתיים אולץ מר שובל ללכת לקנוסה, והשתמש בטענה הלא-מכובדת, שדבריו הוצאו מהקשרם. כך יצא שעזות-המצח של המדינאים האמריקנים לא זכתה למענה הראוי, ולא נוצלה ההזדמנות להרחיב ולחזק את דברי האמת שאמר השגריר, ככתב-אשמה המוגש לציבור האמריקני נגד מנהיגי ארצות-הברית כפויי הטובה.

אכן קופה של שרצים תלויה על גבו של הממשל בכל הנוגע ליחסו לישראל, לרבות בהקשר של התוקפנות העירקית. לאחר הפצצת הכור העירקי בידי חיל האוויר הישראלי ביוני 1981, כפרה ארצות-הברית בגרסת ישראל שעירק מפתחת פצצת גרעין. היא גם טענה שהריסת הכור הסבה נזק לקידום תהליך השלום במזרח התיכון. כעונש על פעולת ישראל החליט הנשיא רייגן להשעות אספקת ארבעה מטוסי F-16 שהובטחו לישראל, בטענה כי, אני מצטט: "ייתכן שישראל הפרה באופן משמעותי את הסכם הסיוע ההגנתי בין שתי המדינות", סוף ציטוט.

אדוני היושב-ראש, לאחר הדחתו של השאה האירני בינואר 1979, התחילה תחרות בלתי פוסקת בין ארצות-הברית לבין צרפת על חסדה של עירק, וזאת על אף העובדה שבאותה עת לא היו לארצות-הברית יחסים דיפלומטיים עם עירק. משטר הדיכוי של סדאם חוסיין לא מנע בעד הנשיא קרט, המרבה להטיף להגנת זכויות האדם, לספק לעירק נשק וציוד צבאי רב, כדי למלא את החסר שנגרם לעירק בתשעת חודשי המלחמה הראשונים שלה עם אירן. ראוי לציין שבאותה תקופה סיפקה צרפת — הצדקת הידועה — לעירק 23% מכלל הנשק שרכשה. אלה הם גילויים שפרסם שמואל שגב כ"מעריב" מיום 12 ביוני 1981.

כוש ובייקר מעדיפים לעבור כשתיקה על תרומתה העצומה של ישראל למלחמת המפרץ בהריסת הכור אוסיראק, ואינם מתביישים להגיד לנו, כי מוטב שנצטנע בדרישתנו לסיוע צבאי וכלכלי, שהרי לא חיילינו כי אם חיילי ארצות-הברית הם הנלחמים בעירק.

כפרשת יונתן פולארד לא נהגה בנו ארצות-הברית כפי שנוהגים בבעלת-ברית. היום כבר גלוי וידוע איזה מידע חיוני מנעה ארצות-הברית מישראל בכל הנוגע להתחמשות הבלתי קונבנציונלית של עירק. גם אם לא ייצא מי שיטען שפולארד לא היה ראוי לעונש, הרי מדיניותו של קספר ויינברגר, או שר ההגנה, שהחזיק בדוקטרינה כי יש למנוע מישראל יתרון צבאי על פני מדינות ערב — מדיניות צינית זו היא שאילצה את ישראל לפעול בכל דרך כדי להשיג את המידע הזה.

לעומת זאת, העבירה ישראל לארצות-הברית סיוע מדיעני וביטחוני בשווי של כ-125 מיליארדי דולרים, לעומת 35 מיליארדי דולרים, שהם סכום הסיוע שהוענק למדינת

י. הצעה לסדר-היום

המצב המדיני-הצבאי המתהווה בעקבות המלחמה במפרץ

ההתחלה שלהם, משום שאם מצרים, סוריה וסעודיה עזרו להרוג ערבים, הרי כדי להוכיח את ערכיותן הן ילחצו על ישראל בנושא הפלשתיני.

האמריקנים מבינים, שזה לא תהליך קל ומייד. הם מבינים, שאם זה לא יזוז לקראת הסדר, יש סכנה ממשית באזור. אין ספק שביסוד החשיבה האמריקנית היום, וכבר בשלב ראשון עם סיום הלחימה, עומד הצורך במענה למערכת ביטחון אזורית, כלומר הסדרי ביטחון אזוריים לחיזוק המשטרים במצרים, בסוריה וסעודיה. כך יהיה גם בנסיכויות, ואני לא מוציא מכלל אפשרות שגם ירדן תהיה בתוך העניין. אין ספק בכך שארצות-הברית תנסה לחזק את החלשות שבהן, גם כלכלית, וזאת עליי מערכת של איוונים פנימיים בין מדינות חזקות בכסף וחלשות בכוח לבין מדינות חזקות בכוח וחלשות בכסף. וכאן השאלה, אדוני היושב-ראש, האם אנחנו בפנים או בחוץ? נכון יותר לשאול, האם ישראל שוב תהיה בחוץ?

העיקרון השני שיהיה הוא עקרון בקרת הנשק, פיקוח ולא פירוח, לא דה-מיליטריזציה ולא פירוק חימוש, אלא בקרה על כמויות וקווים אדומים לצמצום הסכנות. עם זה לא יוכלו לחכות עד שיהיה שלום. בשביל זה הם צריכים את בריית-המועצות מעצם היותה ספקית נשק. ישראל כאן, אדוני היושב-ראש, תימצא במצב רגיש מאוד ויהיה לה קשה להגיד לא. על כן אנו חייבים לתמך בזהירות רבה, משום שקל מאוד לפגוע בנו, זאת למדנו. והשאלות שיעמדו בפנינו הן, מתי להגיד לא ועל מה. משום שהבעיה איננה בינינו לבין מצרים, אלא בינינו לבין מצרים, סוריה, עירק ואולי גם אירן. נצטרך לעמוד קשה מאוד כדי שבינינו את מצבנו המיוחד ואת הסכנות הנשקפות לנו. לי אין ספק שבנושא הזה, שאלת התייחסותנו לתהליך המדיני חשפיע לא מעט. כי בכך גם נוציא את הקלף הפלשתיני מידי מדינות ערב, ובוודאי נענה על הנושא האמוציונלי.

ומכאן, אדוני היושב-ראש, לנושא העיקרי, הנוגע ליחסי ישראל עם מדינות ערב ולהסכמי השלום, וכאן אנו באים לרגישות הרבה ביותר בנושא שלנו ולשאלת השאלות: כיצד הולכים לעניין הזה? צריך להיות שיעמדו בארצות-הברית והן הקהילה הבינ-לאומית לא ירצו להשאיר מוקשים בגבן ולא יעזבו את האזור אחרי מלחמה כזאת עם פוטנציאל להתלקחות, ובעיקר בנושא הישראלי-פלשתיני.

וכאן האלטרנטיבות העומדות בפני מדינת ישראל, אדוני השר, הן: או שנסכים למסגרת שבה יהיו ארצות-הברית ומצרים, מכוח הסכמי קמפ-דייוויד, וברית-המועצות, משום שהיום אי-אפשר לעשות מהלך כזה בלעדיו, מכוב בתנאים של נרמול היחסים אתנו; או אלטרנטיבה של כפייה על ישראל.

היום נוצרה הזדמנות אולי היסטורית — מתנגדי השלום, סדאם חוסיין ויאסר ערפאת, קיבלו מכה. אך יותר מזה, יש הכרה בין-לאומית, ובעיקר ערבית, בצורך בדחיקת רגלו של ערפאת, של אש"ף מהעניין הפלשתיני. מי שראה את החזיון של שמונת שרי החוץ הערבים, שבו לא הוזכר כלל שמו של אש"ף, מבין בעצם שהיום האלטרנטיבה היא בין אש"ף של תוניס לבין תושבי השטחים. אנחנו לא צריכים להשלכות את עצמנו, שמשום שאש"ף וערפאת נכשלו — זו הוכחה שאין בעיה פלשתינית. מי שחושב כך, כדאי לו להתפכח ולקרוא את

היור' ש' דין:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 4613: המצב המדיני-הצבאי המתהווה בעקבות המלחמה במפרץ — מאת חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר. בבקשה.

בנימין בן-אליעזר (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, יום אחד תיגמר המלחמה, ברור לי שהניצחון יהיה אמריקני, ואני מקווה שזה יהיה ניצחון כזה, שגם יובן לא רק עליידי סדאם חוסיין אלא עליידי ההמונים הערבים כניצחון מלא.

עדיין לא ברור לי איך זה הולך להיגמר. האם סדאם נשאר, או סדאם נעלם. דבר אחד ברור לי: יום אחרי המלחמה הגלגלים שינועו יהיו בכיוון של סדר חדש במזרח התיכון: סדר עם כללים חדשים. סדר השואב את לקחיו ממהלך של סדאם, שניסה להסביר במהלכו שזכות הקיום ניתנת רק לחזקים ועל החלשים להימחק.

זהו מזרח תיכון שעבר זעזוע קשה, יצר קואליציות ומחויבויות חדשות, מזרח תיכון שארצות-הברית בראש ובראשונה תהיה מחויבת בו לאלו שהלכו אתה ואחריה. אין ספק, הגיבוי שנתן העולם הערבי למערב, בעיקר לארצות-הברית, יצר התפתחות בלתי-צפויה ומעניינת.

ניתן לקבוע כבר עתה, אדוני היושב-ראש, שבאותה נחרצות שהאמריקנים הובילו בה למלחמה, באותה נחרצות הם יובילו את הסדר החדש. הם לא יעזבו את האזור במצב של חוסר ידאות, והם בוודאי לא ירצו להשאיר אחריהם עליות נוספות להתלקחות. זה יהיה חלון הזדמנויות מצומצם בזמן, ולערכתי זה מה שהופך את הצורך המהיר בהתייחסות אליו כלעניין קריטי. ואני לא בטוח שמדינת ישראל מוכנה לכך, וזאת אף שידענו זה חודשים, בעצם מחודש אוגוסט ובכמה דרכים עוד לפני אוגוסט, שחייבים לחשוב במושגים חדשים.

אנחנו לא ערוכים ולא נערכים נכון. פה ושם יש נצנוצים של חשיבה כאשר מדובר בנו, אך לא במערכת חשיבה אינטגרטיבית הכוללת את משרד החוץ, משרד הביטחון ואגף המודיעין של צה"ל.

אני חושב, או נכון יותר חושש, שלממשלה זו אין תוכנית-אב שיש בה אלטרנטיבות. אין ניסיון לאתר את הסכנות, אין ניסיון לאתר את הסדקים שיש בהם סיכוי לתוכנית ישראלית להסדר. אין ניסיון של תיאום מדיני מהיר עם ארצות-הברית כדי לראות כיצד משפיעים על התהליך בעוד מתהווה ולא לחכות כדי להישאב לתוכו בלתי-מוכנים ונגררים. החוכמה היא, איך להשפיע על התהליך בשלבי המוקדמים.

מחר יגידו הכול, החל מארצות-הברית וכלה בכמה צינים באירופה, לאותה ישראל שנחקשה עד אתמול לשמור על פרופיל נמוך, לשחק בפרופיל גבוה. והדרך למנוע זאת היא לא אחרת מאשר תיאום מוקדם עם ושינגטון.

הבעיה היום היא לא רק המשך שיחות קהיר אלא הרבה יותר נרחבת, גם בהזדמנויות וגם בסכנות. הסדר החדש שמדובר בו יעמוד ברקע התרחשויות מסובכות מאוד, והאמריקנים מבינים זאת, שלא די לנצח, מה גם שלא יודעים איזה ניצחון זה יהיה. הם גם מבינים ששניית הצדדים, בעיקר בקרב מדינות ערב התכרות בקואליציה, תהיה לחזור לקו

מוקדם מדי, אדוני היושב־ראש, להסיק מסקנות ממלחמה זו. אך אין ספק, היא העמידה בפנינו שאלות קשות ובעיות קשות גם בתחום המדיני וגם בתחום הלאומי. האיום הקיומי קיבל ממד חדש, ואין לו כל קשר לנושא הפלשתיני. אך דבר אחד ברור, אין כלל אפשרות להיכנס, ובוודאי להשתלב בהסדר השלום כמזרח התיכון, בלי להתמודד עם השאלה הפלשתינית. אין ספק בכך ששאלת קיומנו תהיה מותנית לא רק במידת יכולתנו להרתיע במלחמה אלא, ובעיקר, ביכולתנו להימנע מלהיכנס למלחמה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:
תודה רבה לחבר הכנסת בן־אליעזר.

כייקר, הוא אומנם נתן סטירת לחי לאש"ף, אבל הוא חוזר ומדגיש את הנושא הפלשתיני ומוסיף להזכירו יום יום. לכן הייתי חוזר היום, אדוני השר, ומתחיל בהנעת התהליך המדיני, חוזר לרעיון הבחירות, וכתוצאה מזה הייתי מכיר בלגיטימיות של הנבחרים כנציגים לגיטימיים למשא־ומתן אתנו, עם ישראל. והיום קל יותר לקבל גיבוי ממדינות ערב, ובוודאי אחרי החלשת סדאם חוסיין וערפאת. כל זה כדי לעבור ומהר ככל האפשר לתקופת המעבר. רק כך ניתן לא רק לעצור את האינתיפאדה, אלא אף לנצל את חלון ההזדמנות שנפתח. לסיום, כך תפתח, אדוני היושב־ראש, דרך למסע של שלום עם יתר מדינות ערב. ואם סוריה מוכנה למשא־ומתן בלי תנאים מוקדמים, ודאי שצריך להזמין אותה, וכבר היום.

יא. הצעה לסדרהיום

המערכה וההתפתחויות המדיניות הצפויות אחרי המלחמה

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני חוזר, עוד יותר, במיוחד את התוקפנות האמריקנית, במיוחד את התוקפנות האמריקנית.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:
קריאות הביניים הושמעו.

עמנואל זיסמן (המערך):

— — —

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת זיסמן.

רענן כהן (המערך):
אתה גורם נזק לערביי ישראל.

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת נפאע, אל תענה. הזמן ינוכה.

מיכאל איתן (הליכוד):
המזל שיש פה קונסנסוס.

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת מיכאל איתן, דיברת 17 דקות.

מיכאל איתן (הליכוד):
אל תספר מעשיות.

היו"ר ש' וייס:
12. אתם עוד תרברו. כל אחד מתבטא כאן. תנו לחבר הכנסת נפאע להתבטא. אנחנו יודעים שיש חילוקי דעות בבית הזה.

עמנואל זיסמן (המערך):
זה לא חילוקי דעות, זה — — —

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת זיסמן, קריאת ביניים זה לא נאום ביניים ולא שאגת ביניים. מספיק. תנו לו להתבטא. זאת כנסת חופשית. הוא רשאי להתבטא.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
חבר הכנסת זיסמן, אתה נותן לו ציונים?

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת מוחמד נפאע להעלות הצעה לסדרהיום מס' 4614 בנושא: המערכה וההתפתחויות המדיניות הצפויות אחרי המלחמה. בבקשה. הבא אחריו — חבר הכנסת יאיר צבן.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, מיותר אולי לציין, שאזורנו צמא לשלום ויש כאמת בצורת בנושא שהוא הנושא. המערכה נמשכת, אבל יש יוזמות מבורכות כדי להפסיק את המלחמה. יוזמה זו באה לאחרונה מטעם ברית־המועצות, וכל מי שיש לו אחריות אנושית, עליו, לדעתי, לאתל הצלחה ליוזמה הזאת, המדברת על נסיגת הכוחות העירקיים מכוויית ועל שלמותה של המדינה העירקית, כנראה נגד אלה שניצלו את המלחמה התוקפנית כדי לנגוס בגופה של עירק.

עמנואל זיסמן (המערך):
מי תוקפן, לא סדאם חוסיין תוקפן?

רענן כהן (המערך):
בכנסת ישראל אתה אומר מלחמה תוקפנית?

היו"ר ש' וייס:
חברי הכנסת, הדיון מכובד. אל תפריעו. אנחנו כבר באמצע הדיון. אין פה דברים חדשים. העמדות ידועות. תפסיקו להפריע.

עמנואל זיסמן (המערך):
עד עכשיו הוא נהג לדבר בצורה מאוזנת. היום הוא אומר שהמלחמה היא תוקפנית — — —

היו"ר ש' וייס:
חברי הכנסת זיסמן ואחרים, אף אחד לא נבחר לכנסת כדי לומר דברים של איוון. כל אחד מביע את השקפתו, ואל תפריעו.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מהיום הראשון של הפלישה העירקית לכוויית גיינו את הפלישה ואת הכיבוש, ואנחנו מגנים עוד יותר את התוקפנות האמריקנית על העם העירקי.

מיכאל איתן (הליכוד):
עוד יותר.

הנהגתו לא פתרה בעבר ולא תפתור עכשיו את הבעיה הפלשתינית.

האם העוצר כשטחים וההרעבה של העם הפלשתיני הם הפתרון הישראלי לבעיה? האם הפניית מהגרים חדשים לשטחים הכבושים והרחבת ההתנחלויות וכניית 12,000 דירות חדשות על אדמתה של המדינה הפלשתינית הן תרומתה של ישראל בנושא השלום? האם צירופו של חבר הכנסת רחבעם זאבי לממשלה הוא הדרך?

לאחרונה אנחנו שומעים על עתידה של רמת-הגולן. אני בטוח שעברה של רמת-הגולן וגם עתידה של רמת-הגולן הוא, שהיא חלק בלתי נפרד מסוריה, ושאלת החזרתה היא רק שאלה של זמן.

עמנואל זיסמן (המערך):
בין 300 ל-400 שנה.

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת זיסמן, אני מבקש.

עמנואל זיסמן (המערך):
אני רק אומר לו מה הוא הזמן.

היו"ר ש' וייס:
יש לך אפשרות להצעה אחרת. לא ניצל את זה.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, אני לא זוכר אף פעם אחת שהיה לי איזה נאום ולחבר הכנסת זיסמן לא היו קריאות ביניים. אני רגיל לזה.

אדוני היושב-ראש, תפקידה של ישראל כיום צריך להיות, שהיא לא תהווה מכשול — — —

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
גם על סיני אמרו שמוטב סיני בלי שלום.

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת דראושה, בוא ולא נפריע. הלא זה מזמין תגובה. למה לך?

עמנואל זיסמן (המערך):
— — —

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
— — —

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת דראושה, אתה רואה?

עמנואל זיסמן (המערך):
— — —

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת זיסמן, מיצית לנאום הזה את כל קריאות הביניים.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
יוותרו. יוותרו עוד יותר.

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת נפאע, נא להמשיך.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
גם על הגדה יוותרו.

עמנואל זיסמן (המערך):
מה אתה מגן עליו?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני לא מגן עליו, תן לו לדבר.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אסור להכיע דעה אחרת?

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת דראושה, אל תעזור לו. זה מפריע לו.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
— — —

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת דראושה, אתה מפריע לו. אני יודע שאתה רוצה לעזור לו.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
יש היום קולות רציניים בכרית-המועצות, המעריכים שברית-המועצות טעתה ושגתה כשתמכה בהחלטת מועצת הביטחון 678.

קריאה:
בטח.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
יש קולות כאלה. כולנו יודעים שיש הרבה החלטות בפריג'ידר של מועצת הביטחון, במיוחד החלטות הקשורות לשאלת הסכסוך הישראלי-הערבי במזרח התיכון.

התנגדותם של חוגים בארצות-הברית ובאנגליה, כפי שפורסם עד עכשיו, מוכיחה כי מטרתה של ארצות-הברית — לא למען שחרורה של כוויית התקיפה ומתקיפה את עירק. היא זורעת הרס ורצח אצל אזרחים ומפילה קורבנות באלפים ובמאות, כפי שהיה במקלט הציבורי.

אני מבין שחובתה של עירק לסגת מכוויית. זאת חובתה. לעירק אין שום זכות לכבוש את כוויית, ואני מקווה שאכן כך יהיה. אני מבין שחובתן של ארצות-הברית ובעלות-הברית להסכים ליוזמת השלום. זה האינטרס של עמי האזור, זה האינטרס של עמי העולם, וזה האינטרס של העם האמריקני. ודאי שאין שום גרעין וגרגר חיובי וחינוי במלחמת המפרץ. אבל זה המצב כפי שהוא היום, וצריך להפיק את הלקחים הנחוצים.

המלחמה הראתה התפתחות אימה בכלי הלחימה. פחד מצדק השתרע ושורר באזור ובעולם גם במרחקים.

אדוני היושב-ראש, רבים מדברים על סדר חדש באזור אחרי המלחמה. השאלה טמונה לא בצורה, לא בססמה, אלא בתוכן, במהות. מה המטרה בסדר חדש ומי עומד מאחורי הצעה זו?

למדינת ישראל צפויה, עם סיום מלחמת המפרץ, מערכה מדינית קשה אבל חשובה. הסכסוך הישראלי-ערבי והשאלה הפלשתינית יעלו על סדר-היום הציבורי במלוא חומרתם, והצורך בפתרון סכסוך זה יתחזק עוד יותר.

הצורך החינוכי של עם ישראל אומר, שעל מדינת ישראל להגיב פוליטית, כלי שום התאפקות הפעם, להגיב בהיענות לדרישה לפתרון הסכסוך הישראלי-הערבי, לפתרון הבעיה הפלשתינית, להגדרה עצמית ולהקמת מדינה פלשתינית בצד מדינת ישראל. כל הסתה נגד העם הפלשתיני, כל הסתה נגד

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, אני חושב שזה לא פייר כל-כך מה שאתה עושה. אתה מפריע לחבר הכנסת נפאע ואתה מגירה אחרים לסימפוזיון. חבל על הזמן. בבקשה, חבר הכנסת נפאע.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

תפקידה של ישראל כיום צריך להיות, שהיא לא תהווה מכשול, לא פוליטי ולא צבאי, לאפשרות של הפסקת המלחמה במפרץ, לאפשרות של סיום המלחמה, לאפשרות של כינון שלום צודק באזור.

יש מדינות ערביות המועמדות להסכם שלום עם ישראל, סוריה למשל, אולי גם כמחיר וכפרס על עמדת סוריה במלחמת המפרץ. אבל, כל הסכם שלום המנותק מהבטחה הפלשתינית ועל-חשבון הכביעה הפלשתינית לא יהיה שלם ומושלם, לא יהיה שלום למעשה.

אל נתעסק בהגזמה בלינקג' — יש קשר או אין קשר בין מלחמת המפרץ לסכסוך הישראלי-הערבי. לא זו הבעיה. זה משחק מלים, שלפעמים יש מאחוריו עמדות עוינות ולזכותו של העם הפלשתיני. לו היתה לאש"ף עמדה אחרת במלחמה במפרץ, האם היתה הממשלה מוכנה לקיים משאומתן עם אש"ף על בסיס זכות הגדרה עצמית והקמת מדינה פלשתינית?

אדוני היושב-ראש, שלמותה וכיטחונה של מדינת ישראל הם בהיפטרות מכל השטחים הכבושים משנת 1967, בנסיגה משטחים אלה ובהכרה בזכות העם הפלשתיני להגדרה עצמית ולהקמת מדינתו העצמאית בצד מדינת ישראל. אז לא יהיה צורך ומקום לאזעקות ולכניסה לחדר אטום וללחץ. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת נפאע.

יב. הצעה לסדר-היום

ההתפתחויות האחרונות ביחסי ישראל — ארצות-הברית

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני לא מתכוון לענות, חבר הכנסת שפרינצק, אל תשאל, חבל על הזמן.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, זה לא תחקיר פה, זו לא ועדה. יש נאומים, יש תגובות.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

וחבר הכנסת עוזי לנדאו פוטר את העניין בעיצוב קו הגנה להסכרה חדשה בארצות-הברית, ועוד הפעם קו הגנה ועוד הפעם הסכרה. זאת באמת השאלה? הם לא מבינים? לא הצלחנו להגיד להם? לא הצלחתם להגיד להם בכל השנים הללו למה אתם מתכוונים? והם כל-כך לא מבינים, שהם לא מסכימים לשום מלה. מרוב שהם מבינים, מתוך שהם מבינים, ולא אף-על-פי שאינם מבינים. הכביעה היא של הסכרה?

המלחמה בעיצומה, ומתברר ששורשי המחלוקת בין תפיסתכם ובין תפיסת האמריקנים, בינינו לבין האמריקנים, בכמה קטעים, לגבי בעיות היסוד של המזרח התיכון, נשאר, ואי-אפשר לברוח מהן לשום מקום. אנחנו נצטרך להתמודד אתן בתוכנו, עם האמריקנים לעתים, עם האירופים לעתים. אבל מה אומר ראש הממשלה? ראש הממשלה אומר, חבר הכנסת הורביץ: כואו נחכה ונראה איך יסתיים המשבר.

אני חושב גם היום, כאשר נראה יותר בביור — ואני מציע שגם היום נשים כמה סימני שאלה — שהמשבר עומד להסתיים כך, שהקואליציה כראשונה של ארצות-הברית אומנם מנצחת ניצחון ברור, ועד אז אנחנו, אין לנו מה לומר, ושר החוץ אומר — ואני נזהר מלתמוך בו יותר מדי, שמא במחנותיכם זו זכות שעומדת לרעתו — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — פייצל אל-חוסייני.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

יש לי רושם גדול, שאתה מתחיל לבדוק, חבר הכנסת איתן, שמא אתה טועה בו. וכאשר הוא אמר בריאיון לטלוויזיה: יש חברים בליכוד, שכאשר הם שומעים את המלה שלום, הם מאבדים את ביטחונם — הוא אמר מלה קשה יותר

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יאיר צבן יעלה את הצעתו לסדר-היום מס' 4616. אני רואה שחבר הכנסת אורון עולה. לא מסרו לי, אבל אין בעיה, כי אלה הצעות רגילות על-חשבון הסיעה. הנושא הוא: ההתפתחויות האחרונות ביחסי ישראל — ארצות-הברית. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אתה יושב בדיון, שומע את שלושת הנציגים של הקואליציה, ואתה תוהה. אולי לפני כמה חודשים בכל זאת הצליח חבר הכנסת שמעון פרס ומכהנת עכשיו ממשלה כראשונה, ושר החוץ הוא מישור אחר — —

מיכאל איתן (הליכוד):

נפאע הוא שר החוץ.

חיים רמון (המערך):

תמיד אתם באופוזיציה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אמרתי את זה בהומור, לא ייתכן שאתם תהיו בממשלה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — — ועומדים פה חברי הכנסת מיכאל איתן, עוזי לנדאו ויאיר שפרינצק ומסבירים לנו עד כמה הממשלה איננה מסוגלת לבצע מדיניות של זקיפות קומה. והיה מי שביצע אותה, השגריר שובל, והוא ננף, ולא גובה מספיק. ולא די בכך, אומרים אותם חברי הכנסת — בלי מידה מסוימת, נאמר, של צניעות, של כבוד, ואולי גם של תודה — ומסבירים לאמריקנים עד כמה הם לא מבינים היום, אתמול בלילה, אולי מחר בלילה, אולי הלילה, איפה מונחים האינטרסים האמיתיים שלהם. איזה מין כפיות טובה נוראית. הם נלחמים שם — אנחנו אומנם חלק מתוך העניין, נופלים גם טילים במדינת ישראל — הם נלחמים שם, ואנחנו באים באיזו עזות מצח וכפיות טובה, שאילו הושמעה מצד איוז מדינה בעולם, מדינה זוטר, כלפינו, אילו נאומים היו קוראים פה?

יאיר שפרינצק (מולדת):

— — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
עשה את כל הטעויות האפשריות. אני מציע לכולנו, גם לחברי, לא להכריז היום, שהוא איננו, שאין גורם כזה. אני לא יודע בדיוק איך יתפתחו הדברים.

יגאל הורביץ (הליכוד):
תשקם אותם.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
עוד לא מצאתי שום גורם רציני, לא בקרב אנשי המקצוע ולא בקרב קהילת המודיעין, שיבוא לפה ויגיד: אני מכיר הנהגה פלשתינית שאיננה רואה עצמה מחוברת בדרך זאת או אחרת למה שאנחנו קוראים אש"ף.

והערה אחרונה — חברי הכנסת, אנחנו התנגדנו להתיישבות בשטחים מאז מלחמת ששת-הימים. בחנו כל מה שקורה שם, פרסמנו וחזרנו ופרסמנו, כאשר ניתנו הטבות לשיכון ומשכנתאות עדיפות, וחזרנו ושאלנו: תגידו לנו כמה עולה המדיניות הזאת? אם יש מי מחברי הכנסת, או מי בציבור, החושב שהעובדה שהאמריקנים קושרים את מתן התמיכות למדינת ישראל בשל העלייה בעמדתם לגבי השטחים, תמנע ממי שזו עמדתו הבסיסית את המשך המאבק בהתיישבות היהודית בשטחים, הוא טועה.

מיכאל איתן (הליכוד):
כאשר ויקטור שם-טוב אמר — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
והמעשה והפרסום שחבר הכנסת דרי צוקר ואני עשינו במהלך השבוע האחרון היה תוצאה של הגישה הזאת, הנמשכת שנים, והיא תימשך. אתם לא תבלמו לא את מעשינו ולא את דיבורינו על-ידי ניסיון ליצור תמונה, שאנחנו פה איננו עוסקים באינטרסים ישראלים מהותיים, כי האינטרס הישראלי הזה, המחייב אותנו היום לעשות כל מאמץ להשתלב בתהליך המדיני ביומנותנו, להשתלב בתהליך המדיני האזורי — — —

חיים קורפו (הליכוד):
— — — מהו האינטרס הישראלי?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
האינטרס הישראלי בא לידי ביטוי על-ידי יחסי הכוחות בכנסת. זה הביטוי שלו, על כל מרכיביו. והפעולה הזאת היא חלק מהפעולה המדינית המתחברת אל מהלך מדיני כולל, שלצד הרב, חבר הכנסת קורפו, אינני רואה כיצד הממשלה שאתה שותף לה תהיה מסוגלת לקדם אותו ולהתמודד אתו.

היור' ש' וייס:
תודה רבה.

ג. הצעה לסדר-היום

המגעים האחרונים בין ארצות-הברית לישראל

היור' ש' וייס:
אני-נסיעתו של שר החוץ. מי לי דוד לוי ומה לי נסיעתו, מי לי זלמן שובל ומה לי מעידתו. כל הדברים האלה נראים לי דברים שוליים, בטלים ומבוטלים.

אני גם לא רוצה לחזור אחורנית. מי שחושב שחוזרים לקהיר, מי שחושב שחוזרים לשאלות בייקר — כל הדברים האלה מתו ונקברו והיו כלא היו.

— אני מוכן להמר באופן מטורף, שאם הוא חשב על שלושה חברי הליכוד, אתה היית אחד מהם.

מיכאל איתן (הליכוד):
הוא דיבר על "שלום עכשיו".

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
הוא דיבר על חברי הליכוד, ואתה היית, כנראה, אחד מהם.

אבל הבעיה שלי איננה המחלוקת בתוך הליכוד.

ראש הממשלה מציע לנו לחכות. למה? ועד מתי? וכאשר תסתיים תקופת הציפייה, ראש הממשלה מסוגל לבוא לכאן ולהגיד: יש לי דרך, אני מציע אותה לעם, להשתלב בתהליך שלום, להשתלב בהסדר עולמי חדש ולהיות גורם פעיל בהסדר חדש כמזרח התיכון?

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הוא לא רוצה להשתלב, הוא רוצה להשתלט.

היור' ש' וייס:
חבר הכנסת דראושה, אתה משתלב בכל נאום, וזה קצת מופרך.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
המשבר כמפרץ בהחלט העמיד לבחינה מחודשת שורה של נושאים. נכון, אילו היתה מחשבה, וגם אנחנו היינו שותפים לה, שניתן להתמודד עם השאלה הפלשתינית כשלעצמה, בתהליך המנותק מתהליך אזורי רחב יותר, אינטנסיבי יותר, המציאות של החודשים האחרונים הוכיחה, שהשאלה הפלשתינית היא אחת השאלות המרכזיות בתוך שאלות האזור. היא לא יכולה לחכות. וגם אם יהיו מעצמות ויהיו מדינות, שיציעו לנו לחכות, אני מציע לנו, שלא לקבל את ההצעה. זה אינטרס שלנו, שפתרונה של הבעיה הפלשתינית יהיה משולב בפתרון בעיות האזור — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):
פתרון הבעיה הפלשתינית על-ידי הקמת מדינה פלשתינית? תאמר את זה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
לא רק שאני אומר את זה, חבר הכנסת ריבלין, לפי דעתי פתרונה של הבעיה הפלשתינית, מהותו היא זכות הגדרה עצמית לעם הפלשתיני, שתבוא לידי ביטוי בהקמת מדינה. אני אומר את זה וחוזר ואומר את זה. ועובדת היסוד הזאת לא השתנתה גם במהלך המשבר הזה.

אש"ף נחלש, בדין נחלש.

מיכאל איתן (הליכוד):
תן לו מדינה, הוא יתחזק.

היור' ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מזמין עכשיו בסדרת ההצעות הזאת את חבר הכנסת יוסי שריד בהצעתו לסדר-היום מס' 4617: המגעים האחרונים בין ארצות-הברית לישראל. בבקשה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אולי לא תאמינו, אבל אני לא מתכוון להשחית אפילו מלה אחת על נסיעתו,

להישפך כמים במלחמה מורח-חיכונית נוספת, אכזרית ומטומטמת. אני יכול לשער, שהטעון הניצח והפשוט הזה יעשה רושם על דעת הקהל האמריקנית. לפי דעתי, יש לנשיא בוש בטיעון הזה סיכוי להכניע, להשכיח את ראש הממשלה שלנו על הקרשים במהלומה של נוק אאוט.

ועוד טריק אחד לא יצלח, הטריק של יוזמת שלום מדומה, יוזמת שלום בניטרל — שלום שלום ואין לא רק שלום אין אפילו תוכנית שלום ממשיה. האמריקנים כבר למדו להכיר את יוזמותיו המפורסמות והמפוקפקות של ראש הממשלה יצחק שמיר, שנועדו להבטיח התקדמות תוך כדי עמידה עקשנית ומתמדת במקום. אין מכניסים למהלך, אפילו לא למהלך ראשון, המנוע כל הזמן כולו בניטרל, לפעמים נותנים קצת גו כדי לעשות רושם, כדי להוכיח מאמץ, כדי להשמיע איזה רעש, להטעות את האוזן, אבל שום דבר לא זו ושום דבר לא יכול לזוז.

מי שחושב שלאחר המלחמה חוזרים אל המשבצת של התכסיסים, של ההרגילים, של התמרונים — יש לו טעות חמורה. לא אכפת לי שיטעה אלמלא הטעות הזאת מן הסתם תעלה לנו ביוקר רב.

יוזמת השלום שלאחר המלחמה הולכת היישר — אני רוצה להרגיש זאת באוזני שר החוץ — אל הפורום הבין-לאומי. אם אתם רוצים להחזיק על כך שהפורום הבין-לאומי לא ייקרא ועידה בין-לאומית, אני מנבא לכם שתהיה לכם ההלצה סמנטית, אבל בשום פנים ואופן לא תהיה לכם הצלחה פוליטית. פורום בין-לאומי היה יהיה.

ועוד דבר חייב להיות ברור כשמש ובעוד מועד: אין יוזמת שלום ולא תהיה בלי נכונות ישראלית לוותר על השטחים. הימין הישראלי מנסה כבר שנים לפרנס יוזמות שלום באוויר חם, אבל עד מהרה האוויר יוצא מהבלון והיוזמה צונחת, והיא צונחת שמוטה ועלובה. הדלק להנעה מדינית הוא ויתור טריטוריאלי, ובלי דלק כל הצעה, תהיה אשר תהיה, היא non starter. אין במה להתחיל.

משא-ומתן עם סוריה בא בחשבון, והוא עכשיו בהישג יד, לפי דעתי, אולי זו אפשרות, רק אם נושא רמת-הגולן הוא אחד הנושאים המכוינים על סדר-היום. שלום עם סוריה בא בחשבון, ואולי עכשיו הוא בהישג יד, רק תוך ויתור ישראלי על הריבונות ברמת-הגולן. הויתור בפועל על הריבונות ברמה מותנה כמובן בסידורי ביטחון, סידורי ביטחון קדנניים, מהודקים, שיענו על הצרכים הביטחוניים המובהקים והצודקים של מדינת ישראל.

אני חש — אני יכול לומר שאולי אפילו אני יודע — שאת האמת הזאת יודעים כבר היום בליכוד ומכניסים שכל דיבור על שלום עם סוריה כשרמת-הגולן נשארת בריבונותנו הוא דיבור מופרך מעיקרו, הוא דיבור בעלמא, מן השפה ולחוץ ואין בו שום ממשות מדינית.

הוא הדין לגבי שטחי הגדה המערבית ורצועת-עזה. אני מסכים שלאחר מלחמת המפרץ יש לישראל זכות, יש לה חובה, לתבוע סידורי ביטחון נוספים. גם ההתנהגות הפלשתינית — דיברתי על זה הרבה, כתבתי על זה הרבה — שהיתה נפסדת מאין כמותה, הרפתקנית מאין כמותה, ההתנהגות במשבר האחרון מחייבת אותנו להקפיד יותר ולהעלות את רמת הביטחונות והערבויות למדרגה גבוהה בהרבה.

מיכאל איתן (הליכוד):
למשל?

מה שמעניין אותי הוא דבר אחד בלבד, והוא העתיד; מה מזמן לנו העתיד ולמה אנחנו צפויים בשנה הבאה ובשנים הבאות. ואנחנו צפויים לדברים דרמטיים.

השנה הבאה שלאחר המלחמה תהיה לישראל שנת שלום או שנה של מלחמה. מכל מקום, זו תהיה שנה גורלית ומכרעת. אולי החשובה בתולדות ישראל, ויש בה הבטחות גדולות. יש בה גם סכנות גדולות, זה כמעט דבר הלא מדעניינו באופן דיאלקטי.

אם יצחק שמיר וחבורתו לא יעשו עלינו שלום בשנה הבאה, הם ימיטו עלינו מלחמה. זו תהיה מלחמה כוללת, לפי מיטב הערכתי, בתנאים הגרועים ביותר לישראל. שלא תדמה כתומרתה למלחמות שידענו.

מרע עשויה 1991 להיות השנה של היוזמה המדינית הגדולה כפרוודור לשלום? במשבר המפרץ למד העולם לקח. הוא למד שהמורח התיכון הוא אזור מועד לפרענות גלובלית. פורענות חוזרת ונשנית, וכי מוקד הרעש העולמי הוא כאן באזור הזה, באזור שלנו; במורח התיכון.

הקואליציה הבין-לאומית, בראשות ארצות-הברית, לאחר שתכבה את הדלקה העצומה במפרץ, לא תסתכן בהתלקחותו של הסכסוך הישראלי-הערבי. הדלקה במקרה זה, במקרה שלנו, עלולה להיות נוראה ומסוכנת פייכמה. כל מה שהיה במפרץ לא היה אלא כאן וכאפס לעומת מה שעלול להיות בין ישראל לאירביה.

אין בכלל ספק שארצות-הברית וכל אשר לה וכל אשר אתה תעשה כל שיש לאל-ידיה כדי למנוע את התפרצותו של הר הגעש. הנשיא בוש איננו מתכוון לשגר לכאן, על-פי מיטב הבחתי, בעוד שנה או בעוד שנתיים 500,000 חיילים אמריקנים כדי להציל עוד נתקף מדי עוד חוקפן.

מי שלא ישתף פעולה עם המאמץ האמריקני העילאי הזה להצלתו של האזור מדי עצמו ייחשב כמחבל במאמץ הזה ומובטח לו שיופעלו נגדו סנקציות.

השטיקים והטריקים הישנים והטובים לא יעזרו עוד וטריקים חדשים לא יצלחו. מי שרוצה לדעת, אדוני שר החוץ, מה יהיה יחסה של ארצות-הברית לישראל לאחר המלחמה במפרץ, די לו שיראה מה יחסה של ארצות-הברית אלינו עכשיו, כאשר היא צריכה להכיר לנו כביכול תודה וטובה על התאפקותנו.

הטריק של הליכה אל הקונגרס ואל דעת הקהל האמריקנית מאחורי גבו של הממשל בדרך של קנוניה, הטריק הזה נגמר. בוש ובייקר הם בחורים נוקשים, שלא עשו אותם באצבע המצביעה של חבר קונגרס זה או אחר מברוקלין. מי שלא היסט לצאת למלחמה כזאת נגד עיקר ממשר הרחוק לא יהסט לצאת לעימות נגד ישראל על גבעת הקפיטול. גבעת הקפיטול היא מגרש ביתי, וזה קל הרבה יותר.

עימות כזה עם שמיר לאחר סדאם הוא בהשוואה משחק ילדים בשביל הטקטנים הקשוחים האלה. שמיר, ארנס ושוכל אולי לא הבינו מהם השינויים המתחוללים עכשיו באמריקה, אבל מהשבוש הם מכינים קצת יותר. הם למדו בדרך הקשה, כרגיל, המיר הם לומדים רק לאחר שממכמים אותם במקומם.

במאבק על דעת הקהל האמריקנית אין לכריזמה של יצחק שמיר שום סיכוי, ולפי הערכתי אין שום סיכוי לשרמנטיזם של שר החוץ שלנו. הנשיא בוש יצא ויסביר לאזרחיו, שהוא ממלא את חובתו ומנסה לחסוך בדם של נערים אמריקנים שעלול

ההיסטורי והמדיני הנכון. הסיבות לסכסוך הממושך והמר הזה נעוצות זה עשרות שנים בסירובן של מדינות ערב, פרט למצרים, להכיר בקיומה של ישראל ולהשלים עם עצמאותה הריבונית."

משרד החוץ עוסק מאז ראשית אוגוסט 1990 בניחוח השינויים הגלובליים ובמעקב אחר התפיסות המתפתחות כאשר לסדר הרצוי במזרח התיכון לאחר הכניעת עירק. איננו מסתפקים בהתכוננות על המתרחש. אנו עוסקים במחשבה ובסרטוט אפיקי פעולה, שמטרתם לקדם את האינטרסים של מדינת ישראל, בהתחשב במגמות המתפתחות מאז פרץ המשבר.

ברור לנו היטב, כי לאופן סיומו של המשבר תהיה השפעה רבה על תמונת המצב האזורית ועל אפשרות יישומם של רעיונות ההסדר החדש במזרח התיכון". בשלב זה ניתן לאבחן מחויבות אמריקנית להוסיף ולהוביל את תהליך ייצובו של המזרח התיכון. האמריקנים מקדישים מחשבה לדרכים שבהן ניתן להגביל את מירון החימוש במזרח התיכון. הן הקונבנציונלי והן הבלתי-קונבנציונלי. הם דנים בדרכים לשיקומו הכלכלי של אזורנו, וכמובן בדרכים לפתרון הסכסוך הישראלי-הערבי. מחשבות כאלה ואחרות מעסיקות את כל הקהילה הקרייה העולם החופשי.

כאשר תהליכים קריטיים כאלה מתרחשים מתחת לאפון, חוכתנו לנסות ולהשפיע על עיצובם באופן התואם את האינטרסים של מדינת ישראל. מדיניות שאננה של שב ואל תעשה היא מתכון לנזק מדיני. זו הכרת. היכולת להשפיע על גיבושם של תהליכים פוחתת מאוד לאחר שאותם תהליכים הגיעו לכלל מיצוי בלעדנו. אול נותר לישראל אלא להגיב על יוזמות מגובשות ולהצטייר כסרבנית.

אדוני היושב-ראש, יורשה לי לחזור לאחר כדי להזכיר את מעמדה הבין-לאומי של ישראל, ובעיקר יחסיה עם ארצות-הברית. היחסים עם ארצות-הברית עמדו אך לפני חודשים ספורים בסיומן של משבר אמן. בממשל רווחה התחושה כי ישראל אינה רוצה בשלום. ארצות-הברית החזיקה את ישראל אחראית למבוי הסתום שאליז נקלע תהליך השלום והשתמשה בכיטי "העדר אמינות" מצד ישראל בגישתה לתהליך.

יאי שפרינצק (מולדת):

וזה היה מוצדק, אדוני?

שר החוץ ד' לוי:

אחת תשמע עוד מעט ותבין.

יאי שפרינצק (מולדת):

זה היה מוצדק? הדעה הזאת על ישראל היתה מוצדקת?

היו"ר ש' וייס:

כבר שאלת. לא צריך לחזור על כך שלוש פעמים.

שר החוץ ד' לוי:

הממשל האמין וטען, כי ישראל דוחה את ניסיונותיו לסייע בידיה לקדם את יוזמת השלום שלה עצמה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
נחליף את הממשל.

שר החוץ ד' לוי:

ההנחות האלה היו רחוקות מן האמת.

חיים רמון (המערך):

הן היו אמת לאמתה.

יסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אבל לא יהיה משאומתן עם מצרים, סוריה, ירדן והפלשתינים בלי נכונות לנסיגה, ולא יהיה אתם שלום. לעולם לא יהיה אתם שלום, בלי נסיגה מהשטחים הלכה למעשה.

הכרייה במזרח התיכון — אני מגדיר אותו המזרח התיכון החדש-הישן — תהיה ברירה חדה יותר וחזקת מאי-פעם. אני מנסח אותה — ובנקודה הזאת אסיים — באופן החד והברור הבא: או שטחים בעד שלום, או מלחמה בעד שטחים.

היו"ר ש' וייס:

אדוני, שר החוץ, אתה מוזמן להתייחס לכל ההצעות לסדר-היום שהעלינו בשעה וחצי האחרונות.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בבואי להתייחס להנמקותיהם ולנאומיהם של חברי הכנסת בסוגיה הזאת, עלי לומר שאני אצטרך לעמול קשה על-מנת לתת תשובה על מצב המותקף מימין ומשמאל. כנראה הדאגה מאפילה על דרך. אבל דרך חייבים לסלול. שליחות היא גם כיטוי לנאמנות והיא אומנות. השלום חייב להנחות את כולנו. יש לדאוג להשגת היעד במאמץ רב, אופטימלי, כדי להשיג את התנאים הטובים ביותר לישראל. כך אני מנסה לפעול בתחום הזה.

אתעכב על מה שנעשה ומה שאני מתכוון לעשות, ללא מורא.

אדוני היושב-ראש, מאז ראשית המשבר במפרץ עוסקת הקהילה הבין-לאומית בגיבוש רעיונות כאשר לעתיד האזור. הרעיונות השונים, רובם בשלב היולי, מועלים תחת הכותרת "סדר חדש במזרח התיכון". המשבר במפרץ הוכיח, כי היומרינות ל"סדר עולם חדש" היתה מופרזת. התפיסה שהיתה רווחת במשך שנים רבות, כי התפיסות בין-גושית תוכל למנוע מלחמות בעולם, הוכחה כבלתי-נכונה. קוצר הראות של מדינות העולם במזרח ובמערב, אשר הפכו את עירק לתעלת הניקוז של מצבורי נשק אדירים, הביא לכך שאותו גולם, שהם הקימו כמו ידיהם, מאיים עליהם ועל העולם כולו, והיה זרע של פורענות חדשה. הקהילה הבין-לאומית החלה לגבש דפוסי מחשבה חדשים.

מיד לאחר כיבושה של כוויית התרעתי בפני עשרות מדינאים שנפגשתי עמם כי ישראל נתונה לאיום ישיר של סדאם חוסיין וכי היא תותקף על-ידי עירק. הם אמרו שאנחנו מפריזים. היום הם מודים כי אכן צדקנו.

ניתוח התמונה במזרח התיכון והתהליכים העשויים להתפתח מן ההתרחשויות עמד ביסוד עבודתי ועבודת המשדר שבראשו אני עומד. לא היה כמעט מדינאי באירופה, בארצות-הברית, בברית-המועצות ובמדינות רבות אחרות שלא תרעתי באוזניו על התהליכים העתידים להתרחש במזרח התיכון. כיום אנו חוזרים ושומעים מפי מנהיגים אלה, אכן, צדקתם.

בנאומי בעצרת האומות המאוחדות בספטמבר אשתקד אמרתי: "ירדן בעל שיענון גדולת, שאינו מסוגל לערוך מאזן שקול — אינו יודע גם מהו מאזן אימה ואינו נשלט על-ידי מאזן אימה. הצירוף המחריד הזה של עוצמה צבאית עם העדר מעצורים להשתמש בה מחזיר את העולם אל אימות שנות ה-30 וה-40 של המאה".

עוד אמרתי: "אירועי המזרח התיכון האחרונים נותנים הזדמנות נוספת לשפוט את הסכסוך הערבי-ישראלי באור

שר החוץ ד' לוי:

אין מדינה בעולם הכמהה לשלום כמדינת ישראל.

שיחותי עם מזכיר המדינה כראשית ספטמבר 1990 ובסופו של חודש זה, וכן המגעים הנוספים והרצופים שקיימנו מאז ועד עתה, הביאו למפנה חד-משמעי ביחסי שתי המדינות ויצרו אווירה של אמון, תיאום והבנה מתרחבת והולכת בקשת הרחבה של הנושאים האקטואליים. הבנה זו היא על סדר-יומנו והיא הדדית.

לממשל הובהר היטב — ואני אומר זאת לחברי, אשר הציגו כאן שאלות ושמו סימני שאלה, שהם רחוקים מאוד ממצאות של חברות רבת-שנים, יותר משנות דור, יותר מימי. אבל אני אתעכב על אותם ביטויים שהושמעו כאן. לממשל הובהר היטב כי ישראל דקה ביוזמת השלום שלה ומחויבת לה.

חיים רמון (המערך):

מה המשמעות של הדבר הזה?

שר החוץ ד' לוי:

הממשל למד לדעת, כי המבוי הסתום שאליו נקלע תהליך השלום נגרם במידה רבה מחמת העובדה כי ארצות-הברית, בניצוחו של מזכיר המדינה בייקר, תחת לחצו של אש"ף, הטליאה את יוזמת השלום בטלאים אשר שינו את פניה, עיוותו לחלוטין את המתווה ובכך מנעו תהליך שלום שהיה לו סיכוי.

לא זאת היתה היוזמה המקורית של ממשלת ישראל. יוזמת השלום של ישראל הושתתה על העובדה, כי הבעיה הפלשתינית נוצרה כתוצאה ממלחמות שנכפו על ישראל, והיא מהווה מרכיב אחד בסכסוך זה. הבעיה הפלשתינית תוכל לפיכך, למצוא את פתרונה רק במסגרת של פתרון כולל להשכנת שלום בין ישראל לשכנותיה. אנחנו לא מתעלמים מקיומה, אבל רק כסיל יכול להציע למדינת ישראל להקים מדינה נוספת, ומדינות ערב יחד עם אותה מדינה ימשיכו לקיים את האינטרס על מדינת היהודים ועל קיומה.

אברהם בורג (המערך):

איפה יש כסיל כזה?

חיים רמון (המערך):

רק כסיל מציע את זה. רק כסיל יכול לחשוב שאפשר לפתור את הבעיה בלי להתעמת עם העניין הפלשתיני. חבריך סתם דאגו. חבר הכנסת איתן, סתם חשדת בכשרים.

שר החוץ ד' לוי:

לא הצבעתי לכיוון כלשהו.

היו"ר ש' וייס:

רק רגע, אדוני שר החוץ. חברי הכנסת. חבר הכנסת רמון, אני פונה אליך. אי-אפשר ללוות במקהלה כל נאום כאן. זה מוצה. עכשיו שר החוץ עונה.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, על בסיס האמת ההיסטורית הזאת קבעה יוזמת השלום של ישראל, כי תהליך לקידום השלום ייעשה בשני מסלולים מקבילים: בין ישראל לשכנותיה ובין ישראל לתושבי ישר"ע הערבים.

אברהם בורג (המערך):

ומסלול בין ישראל לבין ארצות-הברית.

שר החוץ ד' לוי:

כן קבע המתווה של תהליך השלום בחירות חופשיות

לנציגי ישר"ע הערבים, שעמם תנהל ישראל משא-ומתן להסדר ביניים.

עמנואל זיסמן (המערך):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, יש לך הצעה אחרת, תוכל להתבטא.

רגען כהן (המערך):

אנחנו עוזרים לשר.

היו"ר ש' וייס:

אתם לא עוזרים לשר.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אבל אתם עוזרים את המנהיגים הפלשתינים, כולם יושבים בבתי-הכלא.

גרעון גדות (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, מספיק. חבר הכנסת גדות, סגן יושב-ראש הכנסת. חבר הכנסת דראושה, זה נאום תשובה, תקשיבו לו. אפשר לקרוא קריאת ביניים אבל לא כמקהלה. אי-אפשר כך.

שר החוץ ד' לוי:

שורש הרע היה בניסיון לשלב את אש"ף בתהליך. לא זו בלבד שבכך הוזנח מסלול השכנת השלום בין ישראל לשכנותיה, אלא שובש כליל גם המתווה לטיפול בבעיה פלשתינית.

שיחותי עם מזכיר המדינה וכן הפיחות שחל במעמדו של אש"ף בעקבות אירועי המפרץ וההכרה האמריקנית כי אש"ף לא יוכל עוד למלא תפקיד בקידום תהליך השלום יצרו בסיס להבנה ואמון מחודש בין ישראל לארצות-הברית לקידום תהליך השלום.

במקביל נעשתה מאז יולי 1990 עבודה מדינית אינטנסיבית במגענו עם מדינות אירופה, מאז שיחותי עם הטרויקה בירושלים, דרך מגעים רצופים עם 12 שרי החוץ וראשי ממשלות באירופה. השיחות נוהלו בישראל, באירופה וכן בני-יורק.

במהלך תקופה זו, בעיקר על רקע המשבר במפרץ, חל שיפור משמעותי בהתייחסותן של ארצות-הברית ומדינות אירופה המערבית לישראל ובתפיסת עמדותיה כלפי תהליך השלום. בעולם החופשי ובכמה מכירות ארצות ערב שוררת היום הבנה גוברת לחביעתה של ישראל לשים קץ לאנומליה של מצב המלחמה המוסף לשרור בין שכנותיה הערביות לבניה ולצורך להחיל על אזורנו, ללא דיחוי, את דפוסי המחשבה וההליכים המדיניים שהביאו לנפילת חומת האיבה בין שני חלקי אירופה.

אומות העולם מטות אוזן לטענתה של ישראל, כי יש ליישם באזורנו את התפיסה שקיומה בין מזרח למערב, בין בריט-נאט"ו לברית-ורשה, שעל-פיה סכסוכים יש לפתור בדרכי שלום. יתר-על-כן, נחישותה של ארצות-הברית לשרש את האפשרות לפריצת מלחמה נוספת במזרח התיכון ותלותן הגוברת של מדינות ערב המתנונות, חברות הקואליציה והיום, בכיטוחןן ובכלכלתן בארצות-הברית מקרבות את הרעיון של פיוס בין ישראל למדינות ערב וגם את פתרון הבעיה הפלשתינית.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני השר, אני מבין שהדין הזה לא — — —

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת רן כהן, מספיק.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
רק הערתי הערה.

שר החוץ ד' לוי:
ישראל שואפת לשלום. זוהי המטרה המקודשת והעיקרית בכל פעילותנו. נוכל להביא שלום, שלום לכל אזרחי האזור. העיקשות שלנו היא תוצאה ישירה של העמדה הבאה להגן על קיומנו כאזור הזה של העולם.

כפי שנוכחו לדעת אומות העולם, חרף כל ההבטחות וחרף כל העצות, מי שחלש נטרף וחלף. הנה לנגד עינינו דוגמאות כאלה. ישראל חזקה היא ישראל מקרבת שלום כי היא מורידה בשיקולים של אויבינו את האפשרויות של הכנעתה. ישראל חלשה יוצרת אצל אויביה את התקווה לחסלה. משום כך, עלינו להיות חזקים בכוחנו, חזקים בצדקתנו. בכוחנו לטפח את כוח המגן והאחרות בתוכנו ובצדקתנו לקידום תהליך השלום על-פי יוזמתנו, יוזמת ממשלת ישראל.

אמרנו שאש"ף הוא מכשול לשלום, ואכן הוא מכשול, וכך הוכח. הוא לא היה ולא יהיה פטרנר.

עם זה, אדוני היושב-ראש, כגודל הסיכונים כך גודל הסיכויים לאחר המשבר הזה. אל לה לישראל להישאר בצד, להמתין מה יקרה ומה יגובש. כי איראן תצטרך היא להגיב, תצטרך להתגונן. עליה לפעול בנאמנות למדיניותה ובאופן מלא בשליחיה. כך אנו נפעל.

אני לא ארפה, לא אמתין, לא אירעה, לא אחשוש מהתקפה מימין ומשמאל. הייעוד הזה הוא הייעוד של כולנו. המדיניות שלנו מחייבת אותי. את המרץ למעננו ולמען ילדינו אשקיע בכל כוחי, בכל שעה ובכל יום.

אני מציע להעביר את כל ההצעות לסדר-היום לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. תודה.

היו"ר ש' וייס:
חברי הכנסת, יש לנו כאן הצעה להעביר את כל ההצעות לסדר-היום לוועדה. יש הצעות אחרות. חבר הכנסת רמון, אל תפריע. אתה לא צריך להפריע, בוודאי לא אחרי הקטע האחרון בנאומו של שר החוץ.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

היו"ר ש' וייס:
סליחה, חבר הכנסת דראושה, היתה לך אפשרות להציע הצעה אחרת. די עם קריאות הביניים. אם אתה רוצה, עדיין יש לך אפשרות להירשם להצעה אחרת.

שר החוץ הציע להעביר את כל ההצעות לוועדת החוץ והביטחון, אבל יש לנו כאן כמה הצעות אחרות. ראשית, הצעה אחרת של חבר הכנסת חגי מירום לגבי הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן; דקה אחת לכל הצעה אחרת.

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה לברך את שר החוץ על יוזמתו ועל דבריו. בהקשר זה אני מבקש להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעתו לסדר-היום של חבר

אדוני היושב-ראש, מאז תחילת המשבר במפרץ לא הנחנו לתהליכי החשיבה על-אודות אזורנו להתפתח ללא התערבותנו. לא נלאינו מלהסביר שוב ושוב, כי הבעיה הבסיסית שבשורש הסכסוך היתה, מאז מעולם, העוינות הכלל-ערבית, וכי פתרון הבעיה הפלשתינית כשלעצמה לא תסיר את האיום כלפי מדינת ישראל.

לכן לא אתעכב, ויש לי עוד הרבה-הרבה מה לומר, אבל אולי בקרבך אוכל לדון בכוכד-ראש, ללא פולמוס, בעתידו של המזרח התיכון, ואנחנו בתוכו. אם מאן דהוא רוצה להשיג לפני פתיחת משא-ומתן הישגים כתנאי לפתיחת המשא-ומתן, הוא ימצא את ישראל ניצבת כחומה בצורה. מצדה ישראל קוראת לשכנותיה למשא-ומתן ישיר ללא תנאים מוקדמים משום צד. הנה ישראל רואה, שלאחר המשבר תיווצר אפשרות של מצב חדש, של רצון שזו תהיה המלחמה האחרונה, ראשיתה של תקווה למשא-ומתן ישיר בין ישראל לשכנותיה, תוך דבקות ביוזמתה כאשר לסוגיה הפלשתינית — איך לפתור אותה, הדרך, המתווה.

אש"ף יורד והוא בהכרח ירד מן הכמה. הוא לא היה ולא יהיה פטרנר שלנו. כנגד זה, אומר לחברי המתייצבים מעל כמה זו ושואלים אותי: האם עם אלה שעמדו על הגנות ביהודה ובשומרון וצהלו, אתה כן תברך? אני אומר זאת: אם אני לא רוצה אחרים, אני כן ארבר עם אלה. אם אני שולל את אש"ף, עלי לעשות הכול כדי למצוא בקרב חושבי יהודה, שומרון ועזה כאלה המוכנים לקבל את יוזמת השלום של ישראל ולדון עמה ללא מורא. לא ירצו — — —

חיים רמון (המערך):

חגי מירום (המערך):
חבר הכנסת מיכאל איתן, תקשיב היטב לדברי שר החוץ.

אברהם בורג (המערך):

מי שישלם את המחיר יהיה — — —

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, על הצהרה כזאת אתה מפריע? אני תמה.

יהושע מצא (הליכוד):

יש לנו בעיה עם חבר הכנסת יוסי שריד. הוא אמר להם שיחפשו אותו — — —

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת מצא, מירום, בורג, אני מבקש.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אולי צריך להגיד להם קודם שירדו מהגן.

חיים רמון (המערך):

אדוני שר החוץ, אתה כנראה לא תיסע לאמריקה עוד זמן רב.

חגי מירום (המערך):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת חגי מירום, חיים רמון, עמיד פרץ, מה כל המהומה הזאת?

שבח וייס (המערך):

הערות תרגוליות וילדותיות. תנו לי לסיים את דברי.

היו"ר ש' דיין:

תסיים, חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

מספיק עם קרב התרגולים הילדותי הזה.

חבר הכנסת יאיר שפרינצק הוא הסמן הימני של הממשלה הזאת. הוא יכבד מאוד את פעילותה. לכן, אני מבקש מאוד להסיר את הצעתו מסדר-היום, ואני מציע, אדוני היושב-ראש, שאת הרשות קיבלתי כדי, ואני דוחה את ההערות הילדותיות.

היו"ר ש' דיין:

תודה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מוחמד נפאע. בבקשה.

עמנואל זיסמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זה למעלה מחצי שנה הבית הזה כרוכו מאוחד, פרט למתי מספר — סיעת חד"ש. אבל היום חבר הכנסת נפאע הפליג למרחקים.

ראובן ריבלין (הליכוד):

הוא לא הפליג. הוא נמצא שם כל הזמן.

עמנואל זיסמן (המערך):

זו הפעם הראשונה שהוא הצדיק את התוקפנות של הדיקטטורה העירקית ומתח ביקורת וקרא לארצות-הברית ולחברות הקואליציה כמי שיוזמו את התוקפנות. דברים כאלה לא נשמעו עד עכשיו. סוף-סוף הוא חשף את הפרצוף האמיתי של הסיעה הזאת, שראתה בסטלין את שמש העמים, שתמכה כל הזמן באלה שפגעו, עיוותו, סילפו, רצחו ופגעו באושיות הדמוקרטיות המערביות ובנו, בעם היהודי. תמיד היא נקטה קו קיצוני יותר מהקו הרשמי של ברית-המועצות.

אני-אפשר שלא להסיר הצעה של חבר הכנסת נפאע ורוב חבריו, והיום הם הוכיחו שלמעשה הם כלי שרת של התוקפנות והדיקטטורה של סדאם חוסיין.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה פוגע בסיכויי הקואליציה של פרס.

עמיר פרץ (המערך):

חבר הכנסת מיכאל איתן, למה אתה מגלה?

מיכאל איתן (הליכוד):

סליחה, אמרו לי שאני לא צריך לקלקל לכם.

אברהם בורג (המערך):

יש לנו שר החוץ. אנחנו צריכים אותו?

היו"ר ש' דיין:

תודה. חבר הכנסת חסיין פארס מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עוזי לנדא.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אתה הפכת לסמן השמאלי של המפלגה.

אברהם בורג (המערך):

ללואי. גם את זה לא נותנים. יש גרועים יותר.

היו"ר ש' דיין:

בבקשה, חבר הכנסת פארס.

הכנסת מיכאל איתן, שנאם נאום סרכני. הוא אמר, אולי בצדק, שאין לדבר עם הנהגת אש"ף, אבל הוא לא אמר מלה אחת בשאלה עם מן כן אפשר לדבר, ונאומו היה נאום ששיקף אולי את חזית נאמני ארץ-ישראל, אבל אפשר לכוונת אותו כנאמן חזית הסירוב הישראלית.

התשבחות לשר החוץ מצדו היו, לצערי, תשבחות מן הפה ולחוץ. וניתן היה לראות בהן איום סמוי כלפי שר החוץ יותר מאשר גילוי של רצון לחזק את שר החוץ. אנחנו מכירים את זה, אנחנו מכירים את האווירה הזאת של "חזית נאמני" כלפי חברי כנסת נוספים, מתונים בליכוד, כמו חבר הכנסת ריבלין, כמו השר מרדור, ואני מציע לאפשר לשר החוץ להוביל קדימה את מדיניותו, המחייבת הידברות עם פלשתינים כשטחים.

לפיכך, אני מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן מסדר-היום של הכנסת.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. חבר הכנסת ראובן ריבלין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים רמון מסדר-היום.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אני מוותר.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת שבח וייס מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יאיר שפרינצק. בבקשה.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני ביקשתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יאיר שפרינצק לפני ששמעתי את נאומו של שר החוץ. אחרי ששמעתי את נאומו של שר החוץ, ובעיקר את הקטע האחרון בנאומו, יש לי סיבה נוספת לבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יאיר שפרינצק, כי יש לי חשש, שבהרכב קואליציוני כזה יתקשה שר החוץ מאוד להגשים את מטרותיו. ואני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יאיר שפרינצק כדי לאפשר אכן לשר החוץ, כל עוד זאת הממשלה מטרונית, כידוע, הייתי רוצה הרכב אחר של הממשלה — להגשים את מטרותיו, שאותן הוא סרטט כאן באופן כה נחרץ.

והערה אחרונה. אני רוצה לומר משהו דווקא בסוף הדברים.

גדעון גדות (הליכוד):

זה פשוט לא בסדר. צריך היה לתת לחבר הכנסת חסיין פארס ולא — — —

שבח וייס (המערך):

אני בכלל לא מבין מה קרה פה.

היו"ר ש' דיין:

אתה יכול להמשיך. אני גם לא מבין.

שבח וייס (המערך):

ובכן ההערה נראית לי סתם גסות רוח.

קריאות:

— — —

שבח וייס (המערך):

חברי הכנסת, אני ביקשתי להציע הצעה אחרת לפני שניהלתי את הישיבה, ותפסיקו עם ההערות הילדותיות האלה.

היו"ר ש' דיין:

כאן לא המקום להעיר הערות כאלה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
תן לי לחשוב רגע.

היו"ר ש' דיין:
אין לי זמן.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כן.

היו"ר ש' דיין:

רבותי, כיוון שהיו הצעות אחרות לגבי חלק מההצעות לסדר-היום, נצביע בנפרד על כל אחת מההצעות האלה לסדר-היום — מי בעד ומי נגד. תחילה נצביע נצביע על הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן. מי שהוא בעד העברתה לוועדה יצביע בעד, ומי שהוא בעד הסרתה יצביע נגד. זו הצבעה מס' 4.

ה צ ב ע ה

— 33	בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה
— 2	בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
— 2	נמנעים
- ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' איתן לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

בעד — 33, מתנגדים — 2, נמנעים — 2, ובכן, הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן תועבר לוועדת החוץ והביטחון. אנחנו עוברים להצבעה בעד ונגד הצעתו של חבר הכנסת עוזי לנדאו, הצבעה מהירה, מס' 5.

ה צ ב ע ה

— 30	בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה
— 3	בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
— אין	נמנעים
- ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ע' לנדאו לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

בעד — 30, מתנגדים — 3, נמנעים — אין, ובכן, גם הצעתו של חבר הכנסת עוזי לנדאו תועבר לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. אני מעמיד להצבעה את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יאיר שפרינצק. מי בעד ומי נגד — נא להצביע. זו הצבעה מס' 6.

ה צ ב ע ה

— 19	בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה
— 22	בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, אני מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עוזי לנדאו, כי הצעתו של חבר הכנסת עוזי לנדאו אינה שונה מהצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן ומהצעתו של חבר הכנסת יאיר שפרינצק. כל ההצעות האלה הן אותו דבר. הן קיצוניות, סרבניות, ועצם ההחזקה במדיניות הזאת של הסרבנות לא תביא לפתרון הסכסוך באזור.

בעקבות מה שהתרחש במפרץ אנחנו חייבים להזיז את המדיניות הישראלית ולא להישאר במקום. להישאר במקום פירושו אפילו נסיגה. אם לא נתחשב כמה שמחכה לנו בעתיד ונתעלם, נאטום את אוזנינו ונעצום את עינינו, סופו של דבר שתמשך שפיכות הדמים בין הערבים לבין היהודים, ומי יודע מה יקרה. יכול להיות שלא יישארו דמים לא לערבים ולא ליהודים.

אנחנו צריכים לראו לך שמדינת ישראל תתחיל היום, לא מחר, ביחמה מדינית שתביא בחשבון שהבעיה הפלשתינית תהיה במרכז פתרון הבעיות הקיימות בין ישראל לבין מדינות ערב. תודה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה, אבל לפני שנצביע אני רוצה לשאול את המציעים אם הם מסכימים להצעת שר החוץ. חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדת החוץ והביטחון?

מיכאל איתן (הליכוד):
כן.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, אתה מסכים?
עוזי לנדאו (הליכוד):
כן.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת רמון, האם אתה מסכים?
חיים רמון (המערך):
מסכים.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר, אתה מסכים?
אברהם שוחט (המערך):
הוא מסכים, בטוח.

עמנואל זיסמן (המערך):
כן, כן, הוא מסכים.

היו"ר ש' דיין:

הוא מסכים. חבר הכנסת מוחמד נפאע, אתה מסכים?
מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת חיים אורון, אתה מסכים?
חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כן.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת יוסי שריד, אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון כהצעתו של שר החוץ?

ו' באדר התשנ"א (20 בפברואר 1991)
— הצעה לסדר-היום: מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת;
הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון) —

שכח וייס (המערך):
היתה כאן טעות, אדוני היושב-ראש. כיוון ששמי רשום
כמי שניהל את הישיבה, ההצבעה שלך, אדוני, הפכה להצבעה
שלי. אני רוצה להצביע בעד, לפי הצעת שר החוץ.

היו"ר ש' דיין:
זה לא היה משנה את התוצאה. הדברים נרשמו
בפרוטוקול.

אנחנו מצביעים עכשיו על ארבע ההצעות שהזכרתי, מי
בעד ומי נגד? זו הצבעה מס' 8.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את
הנושאים לוועדה — 38
נגד — 2
נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חבר
הכנסת ח' רמון, ב' בן-אליעזר, ח' אורון וי'
שריד לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:
בעד — 38, נגד — 2 ונמנע אחד. ארבע ההצעות
לסדר-היום תועברנה לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.
תודה רבה.

יד. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הלאומי (תיקון מס' 75), התשנ"א — 1991, והצעת חוק שירות
הקבע בצבא-הגנה לישראל (גמלאות) (תיקון מס' 5).
התשנ"א — 1991, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה; הצעת
חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 26), התשנ"א — 1991.
שהחזירה ועדת הכלכלה. תודה.

היו"ר ש' דיין:
תודה רבה.

טו. הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון), התשנ"א — 1991*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הוועדה שמעה את נציגי העיתונים היומיים, את מינהלת
הרשות השנייה, את נציגי משרד האוצר, משרד המשפטים,
משרד התקשורת ומשרד הכלכלה, ולאחר דיון קיבלה את
התיקון המובא בזה.

לסעיף 135 ייתוסף סעיף קטן (ו): "לעניין סעיף זה —

'תשדיר שירות' — תשדיר שעיקרו ומגמתו מתן שירות
לציבור, בין בדרך של מתן מידע והדרכה לגבי שירותים
ציבוריים או לשם קידום של ענפים במשק, לרבות תוך ציון
סוגי מוצרים, ובין בדרך של הכוונה או מתן ייעוץ בנושאים
שכטובת הציבור, והכול ללא ציון שמו של יצרן מסוים.

'שידור חסות' — ציון השתתפותו של גורם חוץ במימון
משרד (להלן — המממן), בדרך של הקרנת שקופית או קריאת

נמנעים — 1
ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר
הכנסת י' שפרינצק בסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:
19 בעד, 22 נגד ונמנע אחד. הצעתו של חבר הכנסת יאיר
שפרינצק הוסרה מסדר-היום. אני מעמיד להצבעה את ההצעה
לסדר-היום של חבר הכנסת מוחמד נפאע. מי בעד ומי נגד? זו
הצבעה מס' 7.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה — 7
בעד ההצעה שלא לכלול
את הנושא בסדר-היום — 28
נמנעים — 2

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר
הכנסת מ' נפאע בסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:
בעד — 7, נגד — 28, נמנעים — 2. גם הצעתו של חבר
הכנסת מוחמד נפאע יורדת מסדר-היום. עכשיו נצביע על
ההצעות שלגביהן לא היתה מחלוקת ולא היתה הצעה אחרת.
ההצעות הן של חברי הכנסת חיים רמון, בנימין בן-אליעזר,
חיים אורון ויוסי שריד.

היו"ר ש' דיין:
הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:
ברשות היושב-ראש הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום
על שולחן הכנסת:

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית — הצעת חוק הביטוח

היו"ר ש' דיין:
אנחנו עוברים להצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה
ורדיו (תיקון), התשנ"א — 1991, בקריאה שנייה ובקריאה
שלישית. יציג את החוק יושב-ראש הוועדה המיוחדת לחוק
הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, חבר הכנסת חיים קורפו.
בבקשה.

חיים קורפו (יו"ר הוועדה המיוחדת לחוק הרשות השנייה
לטלוויזיה ורדיו):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק הרשות השנייה
לטלוויזיה ורדיו (תיקון), התשנ"א — 1991, נדון בכנסת
בקריאה ראשונה ביום ד' באדר התשנ"א, 18 בפברואר 1991.
הועבר לוועדה המיוחדת לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה
ורדיו להכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

נגד — אין

נמנעים — אין

סעיפים 1 — 2 נתקבלו.

היור"ר ש' דיין:

עשרה בעד, אין נגד ואין נמנעים. החוק נתקבל בקריאה שנייה פה-אחד.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא נעים שאנשי הערוץ השני הנמצאים ביצע רואים את מספר המשתתפים בהצבעה.

היור"ר ש' דיין:

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית. נא להצבע. זו הצבעה מס' 10.

ה צ ב ע

בעד החוק — 11

נגד — אין

נמנעים — 1

חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון).

התשנ"א — 1991, נתקבל.

היור"ר ש' דיין:

בעד החוק — 11, אין נגד, ונמנע אחד. חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון), התשנ"א — 1991, נתקבל גם בקריאה שלישית. שיהיה בשעה טובה.

ה צ ב ע

בעד סעיפים 1 — 2 — 10

טז. הצעות לסדר-היום

תופעת ביזה במקום נפילת הטילים

תרופה, / וטבעו רגליך בנצות והתנגפו על תליתלים/ של שבוי שברים ורסיסי רסיסים ותכוסת ספרים וגווילים, / כיליון עמל לא-אנוש ופדי משנה עבודת פרך.

זהו קטע משירו של חיים נחמן ביאליק "בעיר ההרעה". אני רוצה לפתוח דווקא בו כאשר אני מדבר על אותם אנשים אשר ניצלו את שעת-החירום, ניצלו את אסונם של מי שבתיהם נפגעו, הציצו, התגנבו אל בין החורבות, חיטטו ביניהן ועסקו בביזה — אומנם כתנאים לגמרי אחרים. שם עשו את זה אחרים, אוקראינים פורעים נגד בתי יהודים. כאן עשו את זה ישראלים, ישראלים נגד תושבי ישראל שבתיהם נהרסו. אבל הביזה היא תופעה אוניברסלית, תופעה של כוז, תופעה תהומית מכוערת; תופעה של יוון-מצולה; תופעה מטונפת ביסודה; תחתית עולם הפשע בעיקר בנסיבות האלה.

היהדות התייחסה אל ביזה כאל שפל המדרגה. וזכרה לנו פרשת עכן, אדוני היושב-ראש, המחזרת בספר יהושע, פרק ז'. היא עקרונית מאוד, כי מדובר שם על מסע ניצחון של עם ישראל, חתייה למולדת. גם באותו מסע הדגישו הדת היהודית ואלוהי ישראל בהדגשה אזהרנית וקיצונית את החשיבות של טוהר הנשק ושל טוהר ההתנהגות, את החרם המוחלט כנגד כל סוג של ביזה. עם ענישה קולקטיבית איומה של הבוזים. הענישה היא מקוממת לכאורה, אבל רצו להדגיש כערך עליון את ההתנגדות הנחרצת שלנו, המעוגנת עמוק בתוך תרבותנו, לתופעה הזאת, אדוני שר המשטרה.

אני יודע שכמה חברי כנסת — אברהם פורז, גרעון גדות, מרדכי וירשובסקי ואחרים — הגישו הצעת חוק בעניין הזה.

האמור בה, ויכול שבשקופית יצינו שמות מוצריו של המממן, תיאור מאפייניהם העיקריים, וסימנו המסחרי של המממן או מוצריו, אך למעט תיאור איכותי-השוואתי של המוצרים."

תחילתו של חוק זה ביום קבלתו בכנסת.

העיקרון שעמד בפני הוועדה היה להשאיר בידי הרשות השנייה, בתקופת הביניים, אותו מרחב מחיה שהיה לה קודם פסיקתו של הכג"ץ בעניין תשדירי שירות ושדורי חסות.

עורכי העיתונים הביעו את חששם, שמא מינהלת הרשות השנייה תרחיב את שידורי הפרסום בהסתמך על ההגדרה של תשדירי שירות. הדבר איננו כך. אך בצד כל אלה יש לי גם חשבה ברורה וחד-משמעית, על דעת הוועדה ועל דעת השר המופקד על הרשות השנייה, שלא נחיר למינהלת הרשות חריגה ממסגרת הפרסומים הנהוגים בה כיום.

החוק מוגש עתה, ללא הסתייגויות, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. אבקש, אדוני, את אישורה של הכנסת.

היור"ר ש' דיין:

תודה רבה. הואיל ואין הסתייגויות לחוק, אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה על חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון), התשנ"א — 1991. לחוק שני סעיפים, ואני מעמיד אותם להצבעה בקריאה שנייה. בבקשה. זו הצבעה מס' 9.

היור"ר ש' דיין:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 4582 ו-4607, בנושא: תופעת ביזה במקום נפילת הטילים. רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס.

נאווה ארד (המערך):
מתי השאלחות?

היור"ר ש' דיין:
אחרי ההצעה הזאת.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, לפני שאגש להצעה שלי לסדר-היום, אני מבקש להעיר הערה לסדר בקשר לעניין שהיה קודם. היתה פה איוז א-יבנה בקשר לזכות ההצעה האחרת. מקורה בטעות אנוש של המזכירות, ואני מצטער על שבעקבות זה היו חילופי דברים קשים.

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשטרה, אני רוצה לפתוח בקטע הבא, שלכאורה הוא מחוץ להקשרו, ואנסה אחר כך להסביר מדוע יש לי הרגשה שהוא בתוך ההקשר, ועמוק בתוך ההקשר.

"ובאת משם אל החרבות ופסחת על הפרצים/ ועברת על הכתלים הנקובים ועל התנורים הניתצים, / במקום העמיק קרקר המפץ, / הרחיב הגדיל החורים, / מחשף האבן השחורה וערוות הלכנה השרופה, / והם נראים כפיות פתוחים של פצעים אנושים ושחרים/ אשר אין להם תקנה עוד ולא תהי להם

שבח וייס (המערך):

אגב, זו לא חושב. אני לא מתכוון אפילו להתנצל.

חבר הכנסת ביטון, אני מציע שלא לפתח כאן סכסוך, כאשר יש בינינו הסכמה רבה כל כך. קיבלתי את הערתך עד תום. זו גם לא טעות גדולה. בעצם כל הסיפור הזה מתאים גם לתקופה שאתה הזכרת.

אדוני שר המשטרה, אני לא חושב שצריך כאן שינוי בחוק. מה שאני חושב הוא, שצריך שלא להתערב בהחלטות של שופטים, אלא להביע את סלידתנו מהתופעה, ואולי גם להביע שביעות רצון מכך, שבפעמים האחרונות היא קטנה, אולי על רקע הבעת הסלידה. אם מדובר על ענישה, מכיוון שמדובר במעשים שהם לא רק רצפה אלא מתחת לרצפה של התנהגות, אני מצפה כמובן מהשופטים — והם אכן עושים את זה — שיתייחסו לעניין הזה באמצעות תקרת העונש ולא מעבר לה.

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. אני מתנצל על כך שאנחנו עושים חילופי ישיבה, על-פי סדר שנקבע קודם לכן, לפני שנקבעה תורנות של היושבים-ראש, כיוון שחברי, חבר הכנסת שלמה דיין, הוא בעל ההצעה השנייה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת שלמה דיין.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הייתי רוצה, ראשית כול, לפני שאכנס לנושא, להתייחס להערתו של חבר הכנסת צירלי ביטון. ייתכן מאוד שאתה צודק, הממדים הם לא גדולים. ייתכן שאתה חושב שמפריזים במידה.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

ראש עיריית רמת-גן אמר זאת, לא אני.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מי שאמר שאמר. כפי שאתה ניזון מכלי התקשורת, גם אני ניזון מהרדיו, מהטלוויזיה ומהעיתונות. אפילו על מקרה נכזה בודד אחד עלינו לזעוק, לצעוק ולהתריע פה מעל במת הכנסת, כי זה מעשה פשע כל יסוער.

אומנם, אולי זה יהיה אחד הנאומים הקצרים ביותר שלי כאן. אדוני שר המשטרה, מעל כמה זו. הדבר נובע מכך שידיתי ועמיתי חבר הכנסת פרופסור שבח וייס הביע את הדברים בנושא הביזה בצורה ברורה שאינה משתמעת לשתי פנים. אינני יודע אם יש מקום להוסיף על דברי הטעם שבדבריו הכנים והאמיניים.

אין לי אלא להביע את שאט הנפש והזעזוע שגרמו לכל האוכלוסייה בישראל אותן חללות, אשר גם באותן שעות קשות, כאשר כל העם בישראל שוהה בחדר האטום, תוך חרדה, מתח וכאב על הנפגעים מהטילים, המן כנפס והן כרכוש, נבדלים הם מהעם, הגם שהם מהווים שבאפס האפסים ויוצאים כחיות טרף ללא כל רגש, ללא צל של מצפון, לשלול שלל ולכוזב את אחיהם הנדכאים, הכואבים וההומים מאסונם אשר זה עתה פקד אותם.

אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, על המשטרה ושלטון המשפט בישראל להחמיר אתם בדיון ככל האפשר, והייתי מרחיק לכת אתם ועושה להם משפט מזוהר ודן אותם לכף חובה. כשם שהם לא חשו את פעימות הלב של כל אחד מאתנו, של האם החרדה, של הבנים הדואגים להורים הקשישים, של האב וילדיו הנמאיים בחדרה ובכאב לגבי עתידם וקיומם העכשווי והעתיד, כך אסור לנו לחוש את פעמי לבם הרע הצר

אני דווקא לא חושב שצריך לעסוק כאן בהצעות חוק. אדוני שר המשטרה, בחוקים שלנו יש רצפה ויש תקרה, ברוב החוקים. בין הרצפה לתקרה יש מרחב מחיה, מרחב מחיה בשיקול הדעת של השופט.

אני גם חושב ששופטינו תופסים את חומרת העניין של ביזה במצב חירום, של ההתרוצצות הזאת בין החורבות כאשר רכוש ועמל של אנשים שחבר עליהם ביתם ועולמם כתוצאה מהפעלת טילי האויב, והם שם מחטטים וכוזזים.

לכן, אינני בטוח אם צריך תיקונים בחוק, יכול להיות שצריך. אני ביקשתי, באמצעות ההצעה הדחופה לסדר-היום, להביע מעל הבמה הזאת את שאט הנפש שלנו מן התופעה הזאת, את הגיבוי החרף ביותר — — —

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אני מבקש להעיר הערה.

שבח וייס (המערך):

ברשות היושב-ראש.

היו"ר ש' דיין:

בבקשה.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

כל הנושא שאתה דיברת עליו, על עירוב תחומים, על עניין השואה שקשרת לכאן, על פרשת עכן — — —

שבח וייס (המערך):

מה זה שייך, לא קשרתי כאן.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

לא רציתי להעיר מלה וחצי מלה. חשבתי שלפחות היושב-ראש יעיר.

שבח וייס (המערך):

אני לא מבין בכלל את ההערה שלך.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אבל את העניין של הביזה מנפחים לממדים שלא היו ולא נבראו. ראש עיריית רמת-גן אמר, שלא היה ולא נברא.

שבח וייס (המערך):

חברי, חבר הכנסת ביטון, בדיוק בעניין הזה רציתי לסיים. אני מודה לך שאתה מתקשר כאן. זה נכון שהתופעות היו מצומצמות לאין-שיעור מכפי שנפחו. אני מדבר באמת על אותם שלושה-ארבעה מקרים. שניים-שלושה אנשים בעכו כבר נשפטו בעניין הזה.

לכן, חשבתי שאין פה בעיה של חוק אלא יש פה בעיה של גיבוי. אני לא רוצה לתקן את ההערות הקודמות שלך — זה דווקא שר שאינו קשור לשואה אלא קשור לפוגרום אחר בראשית המאה.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

מה אתה משווה?

שבח וייס (המערך):

אני לא משווה. מפני שזה לא שיעור לספרות אני גם לא אעיר לך כאן. אבל מה, פה אפשר גם לטעות באולם הזה. זה אנושי, כל טעות היא אנושית. אנחנו מקבלים באהבה כל טעות, אפילו קשה מאוד.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

לפרופסור אסור לטעות.

דלת הדירה. לא ידוע מה נגנב. בעל הדירה השנייה טען, כי דירתו נפרצה בין התאריכים 3 ל-5 בפברואר 1991 ונגנבו ממנה רדיו-טייפ וטלפון לחצנים. בשתי דירות אלו נעשו שיפוצים, והדיירים לא התגוררו בהן מאז ליל הפיגוע ב-21 בינואר. בגנבה מדירה בין התאריכים 21 ל-23 בינואר נגנבו מכשיר וידאו, מערכת סטריאו ומצלמה. חלונות דירה זו והדלת היו פרוצים עקב אירוע הטילים.

לאחר אירוע הטילים בתאריך 26 בינואר 1991, הוגשה תלונה בגין גנבת רדיו-טייפ מרכב שנפגע מטיל.

בקשר לאירוע הטילים בתאריך 9 בפברואר 1991, הוגשה תלונה על-ידי בעלת חנות, שטענה כי נגנבו מחנותה מוצרי קוסמטיקה. שמשות חלון הראווה כחנות נופצה עם נפילת הטיל בתאריך הנ"ל.

לאחר אירוע הטילים בתאריך 9 בפברואר 1991, עוכבו חמישה חשודים בגין שוטטות במקום נפילת הטיל. שלושה מן החשודים הנ"ל שוחררו, שכן לא נמצא קשר כלשהו שלהם עם האירועים שמדובר בהם. שני חשודים אחרים שנמצאו במקום נעצרו. מאחר שהוכרר כי הם הפרו צו של בית-משפט המורה להם לשהות באילת, ולעומת זאת הם שהו במקום שבו אירע האירוע.

מלבד העצורים הנ"ל לא נעצרו חשודים נוספים בגין גנבות או התפרצויות מאתרים שנפגעו על-ידי טילים, וכן לא נמצא רכוש החשוד כרוכז שנגנב מאתרים אלה.

במרחב חיפה ובמקומות אחרים במדינה לא היו מקרי ביזה ואיש לא הגיש למשטרה תלונה על כך.

היו"ר ש' וייס:

היה מקרה בעכו, עם פסק-דין.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, בנאומך החייחסת למקרה שהיה בעכו. המקרה הזה איננו מקרה של ביזה, זהו מקרה שאולי איננו חמור פחות, אבל הוא איננו ביזה. המקרה הוא של פורצים שניצלו את האזעקה כדי לפרוץ לחנות. ככל זאת יש הבדל מסוים בין שני הדברים.

היו"ר ש' וייס:

אגב, חבר הכנסת שלמה דיין רוצה לשאול אותך שאלה, אתה תסכים?

שר המשטרה ר' מילוא:

בהחלט, בבקשה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת שלמה דיין.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני השר, ראשית כול, אני מודה לך על הנתונים שאתה מוסר לנו כאן ככנסת, ואני שמח שכן הם כאמת פני הדברים. אבל בכל אופן, שבוע או שבועיים מתפרסמים הדברים בעיתונות, ברדיו ובטלוויזיה על ביזה ועוד ביזה ועוד ביזה, נתפסו חשודים וכו'. אילו ידענו את הנתונים שאתה מוסר לנו היום, ייתכן מאוד שלא הייתי מגיש את ההצעה הזאת לסדר-היום. האם אין מקום, כאשר מורבקות תוויות כל כך שליליות, שיפרסמו את ההכחשות? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני שר המשטרה, אני מצטרף להערה של חבר הכנסת שלמה דיין ואסתפק בהודעה שלך, דרך אגב.

הקולקל של אותם פושעים. לא נדאג כלל מתוצאות עונשם הצודק לעתידם ולקיומם העכשווי והעתיד. וכפי שהם עשו ללא רחם, כך יעשה להם.

אני רוצה להדגיש כאן, ובפרט כאשר אנו נמצאים ימים ספורים לפני פורים: במגילת אסתר אנו מגלים, כי כאשר עמדו ישראל על נפשם מפני איש צר ואויב, המן הרע מורע עמלק, אשר ביקש להשמיד, להרוג ולאבד את היהודים ושללם לבז, וה' בחסדיו הפך את מחשבתו הרעה ואת מחשבת עמו אשר חשבו על היהודים ונהפוך הוא. אך גם בעת כזאת, כאשר ניתנה הרשות להרוג את מבקשי נפשם, נאמר שם, ואני מצטט מתוך מגילת אסתר: "ויקהלו היהודים אשר בשושן גם ביום ארבעה עשר לחודש אדר ויהרגו בשושן שלש מאות איש ובכזה לא שלחו את ידם". ושוב נאמר: "ושאר היהודים אשר במדינות המלך נקהלו ועמדו על נפשם ונוח מאויביהם והורג בשונאיהם חמישה ושבעים אלף ובכזה לא שלחו את ידם".

זהו כוחו, זוהי גאוותו של העם היהודי, שגם כאשר ניתנה להם רשות להינקם מאויביהם ולהשיב את גמולם על ראשם, בכל זאת שמרו על הצלם האנושי ולא הוסיפו על הצורך ההכרחי שהיו צריכים לעשות. שם דובר באויבים, וכאן, לדאבונו, גם כאשר מדובר ביחידים ובשוליים ביותר, מדובר בכוזים של אחיהם המדוכאים.

על כן אני מבקש משר המשטרה, ובטוחני שהרוב בישראל יצטרפו לדעתנו, שיש לעקור את הגנע הרע הזה מתוכנו, ויפה שעה אחת קודם, למזן ישמעו וייראו וידעו כולם כי אכן יש שופט בארץ — אית דין ואית דיין. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת שלמה דיין. אני מזמין את שר המשטרה להתייחס להצעות לסדרהיום האלה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין לי צל של ספק, שלו היו בידי המשטרה כוזים, היינו כולנו בבית הזה ביום להם, לא רק ביום אלא יותר מכך, מגנים בכל לשון של גינוי תופעות שכאלה.

לצערי או לשמחתי, אין בידי המשטרה חשודים בביזה. אני אומר את הדברים, מפני שלדעתי אנחנו לא צריכים לחרוג בנושא מעין זה מעבר לפרופרציות ההגיוניות. התופעה של הביזה היא תופעה מקוממת כל לב, ולכן צריכים להיות זהירים שבעתים לפני שמדביקים על עצמנו, על חלק מהחברה שלנו, ואפילו על בודדים, תווית כל כך פסולה ותמורה של ביזה.

היו אירועים מסוימים אחרי נפילת הטילים, ואני אתייחס אל כולם כאן. עם זאת, למרות התלונות שיש בידי המשטרה, אין בידי המשטרה חשודים בביזה או מתלוננים שאומרים שהם ראו משהו בעת מעשה. נעלמו חפצים, נעלמו חלקים ממכוניות שנפגעו, אבל אין מקרים של חשודים במעשי ביזה או של מתלוננים שראו אותם.

לאחר אירוע הטילים בתאריך 21 בינואר 1991 הוגשו התלונות הבאות: גנבת רדיו-טייפ מרכב שנפגע סמוך לאחר שבו נפל הטיל. חלונות הרכב נופצו מההדף. הרדיו-טייפ, על-פי התלונה, נגנב בין התאריכים 21 בינואר 1991 לבין 23 בינואר 1991. היתה תלונה על גנבה מחנות מינימרקט בתאריך 22 בינואר 1991. החלונות של החנות הזאת נופצו מההדף ומהחנות נגנבו סיגריות, משקאות וחומרי ניקוי. היו התפרצויות לכתי-דירות שנפגעו מטילים. בעל אחת הדירות טען כי בין התאריכים 4 ל-5 בפברואר פרצו את

שר המשטרה ר' מילוא:

ההערה של חבר הכנסת שלמה דיין היא במקומה, וכן ההצטרפות שלך, אדוני היושב-ראש, להערה הזאת. אני רק רוצה לציין, שהמשטרה בהחלט התייחסה לנושא ואמרה שלא נתפסו אנשים שביצעו מעשי ביזה. המפכ"ל אמר זאת בצורה ברורה מאוד. גם אני אמרתי זאת בהודמנויות כאלה ואחרות. אני חוזר ומנצל את ההזדמנות הזאת, ולו לשם כך טוב שהגשמתם היום את ההצעות לכנסת. כדי שיהיה ברור, אני חושב שהדברים שאמרתם הם אמת, שריים וקיימים. התופעה של ביזה היא אולי התופעה המקוממת ביותר בין התופעות האפשריות בעולם הפשע, או ודאי בין המקוממות. לכן טוב שיובהר שהכתם הזה לא פגע בנו ולא נמצא בחברתנו. מבחינה זו ההבהרה במקומה, אני חושב. דווקא לאור ההצעות שאתם הצעתם כאן.

אני רוצה לחזור ולומר, גם כדי לקדם פני רעה אפשרית, שהמשטרה מצדה, מייד עם תחילתו של אירוע פיגוע בטיילים מבצעת סגירה של האזורים הנפגעים על-ידי כוחות משטרה מתוגברים, וזאת תוך כדי פינוי התושבים מהדירות שנפגעו. בין היתר, המשטרה מפעילה יחידות סמויות בשטח, כדי שאם יהיה איזה מעשה של הפרת חוק או תהיה איזו חריגה, אפשר יהיה לתפוס את האנשים שיעשו זאת מייד ולנקוט נגדם את כל האמצעים הדרושים. מבחינה זאת, לא רק כוחות המשטרה הגלויים קיימים במקומות האירוע השונים כאשר נופל טיל, אלא גם הכוחות הסמויים, שבין היתר מתפקדים לוודא שאין מקרים של ביזה ואין מצב של הפרת החוק על-ידי גורמים כאלה ואחרים שעלולים לפעול באזור האירוע. גם לאחר גמר הפעולות בשטח, המשטרה מותירה שמירה במקום עד שמגיעים גורמי הרשות המקומית, המאבטחים את המקום באמצעות חברות שמירה.

אני יכול לומר, שהייתי מציע למציעים את ההצעה להסתפק בתשובתי זו, ואם חס וחלילה יהיו בעתיד תופעות שכאלה, נוכל לשוב ולדון בהן. לאור העובדה שלשמחתנו לא היו תופעות כאלה, או לפחות לא נתפס איש שחשור כמעשים כאלה, אני חושב שניתן יהיה שתסתפקו בתשובתי.

צירלי ביטון (הנפתרים השחורים):
אדוני היושב-ראש — —

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, יש פה סדרים. אתה מבקש שנסתפק בהודעתך. חבר הכנסת שלמה דיין, אתה מסתפק בהודעת השר?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מסתפק.

היו"ר ש' וייס:

גם אני מסתפק בהודעתך. על כן אין שום הצעה אחרת.

עם זאת, מכיוון שחבר הכנסת צירלי ביטון היה מעורב באיזו הערה, האם אתה תסכים פשוט להתייחס להערה שלו?

אני מבקש ממך, חבר הכנסת צירלי ביטון, משום שזה לגמרי מחוץ לתקנון, לעשות זאת בקצרה. באותה הזדמנות אני רוצה לומר, שאם היתה איזו אי-הבנה בינינו קודם לכן, אני מבקש להתנצל לפניך. דקה אחת.

צירלי ביטון (הנפתרים השחורים):

אדוני השר, במעמד הזה חשוב שחברי הכנסת מסכימים להסתפק בדברי התשובה. הודעת הנושא מסדר-היום היתה

עדיפה בעיני, משום שיש כאן, הייתי אומר, מידה מסוימת של פגיעה באחדות של עם ישראל.

בימים הכואבים האלה, בימים האלה שאנחנו מופגזים בטיילים היה חשוב ורצוי שלא לעשות את ההפרדה הזאת, כאילו יש מספרים גדולים כל-כך ואדירים של ביזה שפוגעים ממש — חלק אחד של האוכלוסייה הולך לבזוז מחלק אחר של האוכלוסייה.

טוב היה, חשוב היה, וראוי היה שהשר הציג את הדברים כמו שהציג אותם. כך גם שמענו כוועדות, והיה חשוב שדברים אלה יבואו לידי ביטוי. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אנחנו מצטרפים גם להערה של חבר הכנסת צירלי ביטון.

אדוני שר המשטרה, יש לי שאלה אליך. יש לך תשובות על שאלות.

שר המשטרה ר' מילוא:
אכן.

היו"ר ש' וייס:

מצד סגן שר החינוך יש בקשה — אם תוכל להתחלק אתו ולהשיב לאחר-מכן.

אברהם בורג (המערך):
יש גם צד שלישי לעסק הזה.

היו"ר ש' וייס:

חברים, חיכך אני אסביר לכם מדוע הצד השלישי כבר לא חשוב.

אוקיי. אדוני שר המשטרה, אני הבנתי שאם אתה כאן, אתה תשיב על שאלות.

שר המשטרה ר' מילוא:
אני אהיה מוכן לוותר.

אברהם בורג (המערך):

היו"ר ש' וייס:

לא. לא. יש כאן הערות.

אברהם בורג (המערך):

אני לא מוכן — —

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, סליחה. אני מבקש מכם להקשיב לשנייה אחת: א. יושב-ראש הכנסת, הוא הקובע את סדר-היום; ב. כל טענה שיש לכם לגבי סדר-היום, תפנו אליו. לסגנים אין שום קשר לקביעת סדר-היום.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אין לך סמכות. גמרנו.

היו"ר ש' וייס:

סלח לי, חבר הכנסת צוקר, אל תפסיק אותי באמצע, ואל תצחק "גמרנו", זה לא עושה רושם על איש.

יושב-ראש הכנסת הודיע בראשית הישיבה, שהתשובות על שאלות על-פי סדרן תהיינה צמודות לשרים.

אני ביקשתי משהו משר המשטרה. אבל, על רקע ההערות שלכם אני מקפיד על סדר-היום כפי שהוא נקבע. לו הייתם

הי"ר ש' וייס:

נכון. זה מה שרציתי לומר.

חברי הכנסת, עכשיו אנחנו יכולים בנחת להאיר את העניין הזה. ההנחה היא שחברי הכנסת נמצאים כאן כל היום, ועל כן מותר לשנות את סדר-היום. אני, למשל, נמצא כאן עשר שנים כל היום, וגם את, חברתי חברת הכנסת עדנה סולודר, ואולי אפילו יותר ממני. לכן לא כדאי לך להתלונן. אותו דבר חבר הכנסת בורג. דווקא המתמידים מעירים את ההערה.

חזרנו לסדר.

יז. שאלות ותשובות

ולא-רצות-הברית, וניתנה לה גישה והשתתפות באירועים רשמיים.

כמו כן פורסם, כי צירופה התאפשר, בין היתר, כתוצאה מהקשרים שיש לבעלה בליכוד ובלשכת ראש הממשלה.

ברצוני לשאול:

1. מה היו השיקולים לצירוף הגברת הנ"ל לפמליית ראש הממשלה?

2. מי שילם עבור נסיעתה והוצאות שהייתה של הגברת, וכמה עלה הדבר לאוצר המדינה?

3. האם נכון כי הנ"ל טסה במטוסו של ראש הממשלה והשתתפה בארוחות רשמיות שנערכו לכבודו כחלק מהפמליה? ואם כן — מדוע?

4. האם יש צורך בכתבת חברה בביקורים מדיניים, והאם נהוג לצרף אדם בתפקיד כזה?

שר המשטרה ר' מילוא:

לביקור ראש הממשלה בארצות-הברית לא נלוותה פמליה של עיתונאים ולא ניתנו שירותים רשמיים מטעם לשכת ראש הממשלה לשום עיתונאי. כל עיתונאי או צלם המחזיק תעודת עיתונאי רשאי לנסוע לארצות-הברית, על חשבון עיתונו או על חשבונו הפרטי, ולסקר את ביקור ראש הממשלה עבור עיתונו. הודעה על כך נשלחת לשגרירות, כדי שזו תודיע על כך לשלטונות ארצות-הברית.

הגברת דוידוביץ לא צורפה לפמליית ראש הממשלה, לא טסה כחלק מהפמליה במטוס של ראש הממשלה ולא השתתפה בשום ארוחה רשמית. לפי עדותה בעיתונה, היא שילמה בעצמה את כל הוצאותיה. תודה.

קריאות:

— — —

הי"ר ש' וייס:

מייד, מייד. חבר הכנסת ביטון, תקבל. מייד, רגע, הוא עדיין לא סיים.

אדוני השר, סיימת את תשובתך?

שר המשטרה ר' מילוא:

זו התשובה.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דדי צוקר, אתה הראשון, כי השאלתא שלך היא ראשונה. אחר-כך חבר הכנסת צירלי ביטון.

נותנים לי לסיים, היינו חוסכים את העניין, ואז אפילו הייתם מצליחים לממש את המטרה שלשמה הערתם מה שהערתם. ההערה שלכם מוצדקת. קיבלתי אותה. למה לא נתתם לי להשלים?

עדנה סולודר (המעריך):

אתה חושב שאפשר — — —

הי"ר ש' וייס:

לא. אי-אפשר. חפנו ליושב-ראש הכנסת.

שר המשטרה ר' מילוא:

זה מקום העבודה שלכם. מה זה משנה.

הי"ר ש' וייס:

שר המשטרה ישיב תשובה אחת על שתי שאלות, אחת של חבר הכנסת דוד צוקר, מספרה 2978, ואחת של חבר הכנסת צירלי ביטון, מספרה 3026.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, אלה שאלות שהופנו לראש הממשלה. אני משיב מטעמו של ראש הממשלה בעניין זה, בשם ראש הממשלה.

אדוני היושב-ראש, אני גם רוצה לציין, שיירשם בפרוטוקול שהערוץ השני הפסיק לצלם בדיוק כשעליתי להשיב על השאלות.

הי"ר ש' וייס:

לא. לא. דווקא התשובה הראשונה שלך צולמה בשלמות. דאגנו לכך. קיצרנו בהצעות לסדר-היום לשם כך. במקום עשר דקות כל אחד מאתנו דיבר שש דקות. שאת חבר הכנסת קיסר לא יצלמו — על זה אנחנו מצטערים. בבקשה, אדוני השר.

2978, 3026. נספחים לפמליית ראש הממשלה בארצות-הברית חבר הכנסת ד' צוקר שאל את ראש הממשלה ביום ל' בכסליו התשנ"א (17 בדצמבר 1990):

לפמליית העיתונאים של ראש הממשלה בביקורו בארצות-הברית בדצמבר 1990 נלוו, בין השאר, הגברת ש' דוידוביץ, המחזיקה אומנם בתעודת עיתונאי, אולם היא לא נשלחה מטעם עיתון כלשהו לסקר את האירוע. נסיעתה מומנה באופן פרטי. כמו כן נלוותה לפמליה צלמת של עיתון מקומי ששמו "אינדיקס", שאף היא נסעה באופן פרטי לווינגטון. למרות זאת, נהנו הנ"ל מכל השירותים שלהם היו זכאים הכתבים שנשלחו על-ידי עיתוניהם, ואלה שילמו בעבורם את הוצאות הביקור הנ"ל.

ברצוני לשאול:

1. האם יש קריטריונים למתן שירותים רשמיים לעיתונאים מטעם לשכת ראש הממשלה ומטעם שגרירות ישראל להבטיח הסתפקות "טרמפיסטים"? מה הם קריטריונים אלה?

2. האם היו לשכת ראש הממשלה והשגרירות בווינגטון ערות לעובדת נסיעתן של הנ"ל והצטרפותן למשלחת מקצועית, ומה היא תגובתן?

חבר הכנסת צ' ביטון שאל את ראש הממשלה ביום ח' בטבת התשנ"א (25 בדצמבר 1990):

באמצע חודש דצמבר פורסם כי גברת ששמה שרה דוידוביץ צורפה לפמלייתו של ראש הממשלה במסעו לאנגליה

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

הדברים שנכתבו על הנסיעה ההיא יש דברים גרועים יותר מהדברים שצינו כאן.

היו"ר ש' וייס:

זה מזמין שאלת נוספת.

שר המשטרה ר' מילוא:

לכן אני מציע שלא נתרגש מהעניין.

2737. יחסי המשטרה עם עיתונאים

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר המשטרה ביום כ"ה בחשוון התשנ"א (13 בנובמבר 1990):

בראשית חודש ספטמבר קיבל הכתב לענייני משטרה של העיתון "דבר" מכתב ממפקדי משטרת תל-אביב ובו הודיעו לו על הפסקת שיתוף הפעולה ביניהם עד לקיום כירור.

ברצוני לשאול:

1. האם מפקד מחוז תל-אביב והמפקח הכללי אכן הפסיקו לעבוד עם הכתב לענייני משטרה נתן רועי?

2. האם מר יגאל מרכוס, אשר מסרב לפניות הכתב, נתן הוראות שלא לשתף פעולה עם הכתב ולא להעביר לו שום מידע?

3. מה היא המדיניות הכללית של המשטרה לגבי דוברות בכלל ויחסים עם כתבים לענייני משטרה בפרט?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית.

2. התשובה שלילית.

3. מערך הדוברות של משטרת ישראל ומשרד המשטרה מקיים קשר יומיומי ושוטף עם התקשורת, על-פי נהלים קיימים המבטיחים מתן מידע עדכני ומוסמך לציבור בכל הנושאים הנוגעים לעבודת המשטרה.

דוברות המשטרה מחויבת לשמור על האיזון העדין שבין הבטחת האינטרס הציבורי-התקשורתי לקבלת מידע מחד גיסא לבין מגבלות החוק, כגון איסור פרסום במקרים מסוימים, אינטרסים חקירתיים ושמירה על צנעת הפרט וכבודו, מאידך גיסא.

דוברות המשטרה נוקטת מדיניות של ליכון המחלוקות המתעוררות לעתים בנושא, מתוך מגמה למצוא את שביל הזהב בין האינטרסים השונים לשביעות רצונם המרבית של כל הצדדים.

2754. ריכוזי פועלים בבני-ברק

חבר הכנסת יא' לוי שאל את שר המשטרה ביום כ"ה בחשוון התשנ"א (13 בנובמבר 1990):

לעיר בני-ברק מגיעים מאות תושבי יהודה, שומרון ועזה המחפשים עבודה, והם מתרכזים בשעות הבוקר בכמה ריכוזים בעיר — בית-הספר "סגולה", רחוב השומר פינת רחוב ז'בוטינסקי, שכונת בני-גד, רמת-אלחנן, ובכך גורמים לבהלה בקרב הורים נוכח אירועי פחד — פעילות חבלנית עוינת — בארץ. כל המאמצים לפתור בעיה זו עלו כותהו עד כה.

ברצוני לשאול:

1. כמה אירועים פלייליים שנעשו בבני-ברק על-ידי בני מיעוטים בשנים האחרונות נרשמו עד כה?

כל הזמן תלונות. איזה רגש של מקופחות, למה? חבר הכנסת ביטון, אף אחד לא רוצה לפגוע בך. התוצלו לפניך פה שלוש פעמים, מול פני האומה. רק כדי שתהיה מבסוט עשיתי את זה. אל תרגיש מקופח. הפרק הזה כבר הסתיים. בבקשה, חבר הכנסת צוקר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני השר, מאחר שלמרות כל מה שנאמר, אותה אשה, כתבת חברה באחד העיתונים, אכן נלוותה והצטרפה בפועל, גם אם לא רשמית, ומכיוון שמדובר בראש הממשלה של כולנו, מדובר בכבודו של ראש הממשלה, אני מבקש שתסייע לי ואולי תוכל לומר, האם התלוות כזאת לפמליית ראש הממשלה, בצורה כזאת ושל כתבים כאלה, האם ההגדרה הנכונה לזה היא, שזה מבייש או מכלים או מבזה או מבין או מעלה סומק, או שזה סתם לא מכיא כבוד לראש הממשלה?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אלה שבע שאלות נוספות.

אברהם בורג (המערך):

השר לא יכול לענות כי הוא חתום על הערכה שלה.

דן תיכון (הליכוד):

השאלה שלי, אם מעלים את זה, אם זו האכסניה.

היו"ר ש' וייס:

אני בטוח שהגברת הזאת תהיה מרוצה מאוד מהסימפוזיון הזה. זה ברור לגמרי. אולי זה מתואם אתה. חבר הכנסת ביטון, בבקשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני השר, צירוף של רכילאית לפמליית ראש הממשלה לשיחות מדיניות חשובות, האם זה לא משפיע על התדמית שלו ושל מדינת ישראל? האם זה מכובד שהיא מתארת בעיתון שלה את החליפות, את העניבות שהוא לבש, ואיך ראש הממשלה, לפי התיאור שלה, נראה אפילו גבוה בחליפה החדשה שלו? כך היא אומרת.

קריאת:

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

זה ציטוט מהעיתון שהיא כתבה בו. אדוני השר, אולי תתייחס לדברים האלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביטון, סיימנו. הכול בסדר. תודה רבה. בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, צריך לזכור שאנחנו במדינה דמוקרטית ואיש לא ימנע משום עיתונאי לנסוע לכל מקום שירצה כאשר הוא רוכש כרטיס ונוסע. ואיש לא מונע משום עיתונאי לכתוב מה שהוא רוצה ומה שעולה על דעתו, ואיש לא מכריח אף אחד לקרוא את הדברים האלה. מי שרוצה קרוא ומי שלא רוצה לא קורא. לכן אני חושב, שאנחנו יכולים להסתפק בעובדה, שלא היתה פמליה רשמית, לא היתה נסיעה מאורגנת של עיתונאים בהקשר זה, כל עיתונאי נסע מטעם עיתונו או על דעתו, וכתב את מה שרצה. אני חושב שבין

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אלי בן-מנחם.

אליהו בן-מנחם (המעריך):

אדוני השר, חברי הכנסת, אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולברך שוב את משטרת ישראל על העבודה היפה שהיא עושה בימים הקשים האלה.

לנושא עצמו, אני נתקל בהרבה מאוד כעיות בשטח עם שוטרים מסוימים, והשוטרים המסוימים האלה הם בדרך כלל שוטרים ללא מדים ואנשי מג"ב. שוטרים כמדים הם בסדר גמור, הם משתדלים למלא את התפקיד בדרך היפה והטובה ביותר.

האם לא היה כדאי, שאנשי משמר הגבול הבאים לתל-אביב יעברו איזה קורס? ואני לא אומר את זה סתם — הם באים מהשטחים, מעזה, ממקומות כאלה. זה קרה בעבר, כאשר השר אריק שרון העביר בזמנו את אנשי מג"ב לכפר-שלם. היו אותן תקלות. הם באו והמשיכו בדרך שלהם, כמו שהם נוהגים בשטחים. אולי כדאי ללמד ולהסביר להם, שאלה הם אזרחים תושבי מדינת ישראל, המשלמים את המסים שלהם, והיחס אליהם צריך להיות אחר, או אולי השוטרים עצמם ילמדו אותם, כאשר יצמידו אותם לשוטרי משטרת ישראל. אולי זה יעזור ונתגבר על הבעיה.

הנושא השני — השוטרים באזרחית. משום מה השוטרים שעובדים באזרחית, אולי מנצלים את ההזדמנות שנופלת לידיהם, והידיים שלהם רצות אולי יותר מהר מאשר הראש, ואני מצטער על שאני אומר מלים קשות, אבל מקרים אלה חוזרים ונשנים, בעיקר באזורים קשים בתל-אביב.

אנא ממך, אדוני השר, כדאי שתקיימו פעולת הסברה, או שתעביר את המסר למטה, כדי שגם השוטרים באזרחית יתנהגו כמו השוטרים כמדים, ואז גם האוכלוסייה תרגיש טוב יותר, בטוחה יותר, ותתנהג אל המשטרה בדיוק כמו בשכונות תל-אביב, שבהן יש תחנות שכונתיות, ושם היחס הוא הדוק, חם וטוב, כי יש אמון מלא בין הצדדים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. זו לא שאלה נוספת, זו משאלה. בבקשה, אדוני השר המשטרה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אני רוצה להתייחס בקצרה לשתי ההערות. לגבי ההערה הראשונה — המשטרה מקפידה להדריך את שוטריה ולהקפיד על התנהגותם, בין שאלה שוטרי המשטרה הכחולה ובין שאלה שוטרי משמר הגבול, בין שהם משרתים ביהודה, בשומרון ובעזה ובין שהם משרתים במקומות אחרים במדינת ישראל, כאשר אין מבחינה זו כל הבחנה בין שירות שם ובין שירות במקום אחר. ההתייחסות מבחינת ההקפדה על החוק וההתנהגות הכוללת מחייבת בכל מקום, גם שם וגם כאן. ואנו בהחלט טורחים להסביר את זה לשוטרים, לחזור על זה בתדריכים שוטפים, והם מקבלים בנושא הזה — כפי שהציע חבר הכנסת בן-מנחם — הדרכה שוטפת כדי להקפיד על כללי התנהגות הולמים. אותו דין חל גם על השוטרים ביחידות הסמורות, שאינם מופיעים כמדים.

אם יהיו תלונות, או אם יש תלונות כאלה, הן נבדקות, ויש לגביהן התייחסות תקיפה מאוד מצד המשטרה, כדי שלא יעשה שום שימוש לרעה בכוחו של שוטר. ואני בנושא זה הקפדתי לא אחת, גם באזורי הקצונה הבכירה וגם באזורי השוטרים, לומר להם, שהם צריכים לזכור, שהשוטר בראש

2. האם נשקל למצוא מקום חלופי לריכוזי תושבי יהודה ושומרון?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשנת 1989 נרשמו תשעה אירועים. בשנת 1990, עד ראשית חודש נובמבר, נרשמו שבעה אירועים.

2. בהתייעצות של המשטרה והעירייה נשקל מקום ריכוז חלופי, אך טרם גובשה החלטה סופית. בינתיים, מקום הריכוז הנוכחי מפוקח על-ידי המשטרה.

2759. איומים של אנשי "כך"

חבר הכנסת י' צור שאל את שר המשטרה ביום כ"ה בחשוון התשנ"א (13 בנובמבר 1990):

בעיתון "כל העיר" מיום ו', 2 בנובמבר 1990, נמסר על היערכות אנשי "כך" בירושלים לפעילות אקטיבית כנגד ערכים. דובר "כך" נועם פדורמן אמר שם: "נקים מארכים חמושים למציתי רכב בשכונות החפר וסוירים רגליים חמושים".

ברצוני לשאול:

1. מה היא עמדת השר לגבי פעילויות כאלה, היכולות להגביר את המתחים ולעורר פרובוקציה?

2. מה חושבת המשטרה לעשות כדי למנוע פעילויות כאלה מצד אנשי "כך"?

שר המשטרה ר' מילוא:

1 — 2. המשטרה פועלת לסיכול כל פעילות בלתי-חוקית של אזרחים בדרכים שונות, וכוחותיה תודרכו בהתאם.

2761. אלימות שוטרים בתל-אביב

חבר הכנסת א' בן-מנחם שאל את שר המשטרה ביום כ"ה בחשוון התשנ"א (13 בנובמבר 1990):

נודע לי כי בשכונת האחרון היו מעשי אלימות של שוטרים בתל-אביב. ביום רביעי הוכו פועלים ערבים במקום ריכוזם ביפו, ביום שישי הוכו נערים יהודים ב"שווקתחן" בידי אנשי משמר הגבול, ובשבת פרצו שוטרים וערכו חיפוש בדירה בתל-אביב. המשטרה מתכחשת לאירועים.

ברצוני לשאול:

1. האם הובאו הדברים האלה לידיעת השר?

2. המשטרה מתכחשת לאירועים אף שציתונאים נכחו במקום האירוע. האם יורה השר על חקירה?

3. מה בדעת השר לעשות בעניין זה?

שר המשטרה ר' מילוא:

1 — 2. א. לא התקבלה כל תלונה במשטרה בקשר לאלימות שוטרים כלפי פועלים ערבים במקום ריכוזם ביפו; ב. בקשר לאירוע ב"שווקתחן" הגישו נערים תלונה נגד שוטרי מג"ב. התלונה הועברה לבירורו של קצין תלונות הציבור של מג"ב, והטיפול בה טרם נסתיים; ג. אשר לחיפוש שנערך בדירה בתל-אביב — ביום 3 בנובמבר 1990 הוגשה תלונה, והיא מתבררת על-ידי קצין תלונות הציבור של משטרת מרחב-הירקון.

3. כל תלונה תיבדק לגופה והמשטרה תפעל בהתאם לממצאים ועל-פי החוק, כפי שהיא נוהגת ביחס לכל תלונה.

לבתי-משפט ולחקירות משטרתיות. לתאים כמעט שלא חודר אור יום, לקטינים אין כל תעסוקה ואין חומר קריאה או משחקים. לדברי העצירים, הם רק "יושבים וישנים". נוסף על כך, עולה כי לא מאפשרים לעצירים להתקלח ואין ביקור משפחות.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות נכונות?
2. אם כן — מה בדעת השר לעשות לתיקון המצב?
3. האם ישוחררו עצירים קטינים שאין באפשרות המשטרה להחזיקם בחוק?

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר המשטרה ביום ו' בכסליו התשנ"א (27 בנובמבר 1990):

מכתבה שהתפרסמה ב־13 בנובמבר 1990 בעיתון "דבר" — "יושבים וישנים כל הזמן" — עולה כי נמצאו ממצאים קשים לגבי התנאים שבהם מוחזקים קטינים בבתי-המעצר לקטינים של משטרת ערד. מהממצאים עולה, כי הקטינים נעולים בתאיהם במשך 24 שעות ביממה, חוץ מנסיעותיהם לבתי-המשפט ולחקירות משטרתיות, לעתים במשך ימים רבים, ללא תעסוקה כלשהי, ללא ביקורים מסודרים של משפחה, עורך-דין וקציני מבחן וללא תנאי רחצה נאותים. זאת, כנראה, בניגוד לסעיף 13(ב) של חוק הנוער (שפיטה), ענישה ודרכי טיפול) התשל"א — 1971, המאפשר החזקת קטין בתחנת משטרה לצורך חקירה בלבד. בינתיים מתוכנן להמשיך לתפעל את בתי-המעצר למשך חצי שנה נוספת, עד שיושלם אגף הקטינים בבאר-שבע.

ברצוני לשאול:

1. האם ידיעות אלו נכונות?
2. האם עולים הדברים בקנה אחד עם הוראת חוק הנוער (שפיטה וענישה ודרכי טיפול), התשל"א — 1971?
3. אם הידיעות נכונות, האם מוכן השר לשקול סגירת המתקן?
4. אם לא ניתן למצוא פתרון חלופי, אילו אמצעים בכוונת השר לנקוט על-מנת לשפר את איכות התנאים במתקן?

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר המשטרה ביום י"ז בכסליו התשנ"א (4 בדצמבר 1990):

ב־16 בספטמבר 1990 ביקרה ועדה מטעם האגודה הבין-לאומית לזכויות הילד בישראל בתחנות המשטרה של ערד ושרדות ונדהמה למראה התנאים הקשים והנוגדים את החוק שהקטינים הוחזקו בהם. הוסבר לוועדה שהתנאים הם זמניים, עד להשלמת האגף לקטינים בכלא באר-שבע.

הוועדה הגישה המלצות לשינוי התנאים האלה, בהדגשה שאין להשלים עמם גם אם הם זמניים.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא מספר הקטינים המצויים כיום בבתי-הכלא בשרדות ובערד?
2. מה הן המלצות הוועדה, והאם יושמו?
3. מתי תסתיים בנייתו של בית-המעצר לקטינים בבאר-שבע?

וכראשונה משרת את הציבור, הוא שירות לציבור, כמו כל עובד ציבור אחר. ולכן הוא חייב להתנהג אל הציבור בהתאם לכך.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שר המשטרה ישיב על שאלתא מס' 2787, של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו. חברת הכנסת ארבל-אלמולינו אינה נוכחת. התשובה תימסר לפרוטוקול.

2787. ציתות "כך" למודיעין המשטרה

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמולינו שאלה את שר המשטרה ביום ג' בכסליו התשנ"א (20 בנובמבר 1990):

בשבועון "העיר" מיום ו', 2 בינואר 1990, במאמר שכותרתו "הג'יהאד היהודי" הצהיר מנהל תנועת "כך" טירן פולק: "עלינו על כל התדרים של מודיעין המשטרה, אנחנו יודעים בדיוק איפה יש פיגוע, כמה דוחות משטרה נשלחים, אם איתור שם אנשי 'כך', מה הם מתכננים לעשות. טרנר יודע שיש לנו מכשיר קשר משוכלל משל המשטרה".

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשטרה שלאנשי "כך" יש מכשירים שבאמצעותם הם עלו על תדרי המודיעין של המשטרה?
2. אם כן — האם יש לראות בכך עבירה פלילית?
3. האם המשטרה נקטה אמצעים נגד מפירי החוק, ואילו אמצעים נקטה?
4. אם לא — מה הן הסיבות לכך?
5. כיצד ינהג כבוד השר בנודן?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משטרת ישראל מודעת ליכולת הקיימת להאזין לרשתות הקשר האלחוטיות שלה. אשר על כן נושאים מסוגים אינם מועברים ברשתות הקשר האלחוטיות.

2. התשובה חיובית. על-פי פקודת הטלגרף האלחוטית [נוסח חדש], התשל"ב — 1972, והתקנות שהותקנו לפיה.

3 — 5. במקרים שבהם תאחר המשטרה אנשים המאזינים לתדריה ויהיו נגדם ראיות מספיקות, תנהג המשטרה על-פי החוק.

משטרת ישראל קלטה ותוסיף לקלוט בזמן הקרוב מערכת קשר חדשה ומשוכללת, אשר תקשה ביותר את אפשרויות ההאזנה לתדריה.

היו"ר ש' וייס:

שר המשטרה ישיב על שלוש שאלותיו יחד, שאלתא מס' 2833 של חבר הכנסת צ'רלי ביטון, שאלתא מס' 2845 של חבר הכנסת דדי צוקר ושאלתא מס' 2901 של חברת הכנסת עדנה סולודר.

2833, 2845, 2901. תנאי מעצר של קטינים

חבר הכנסת צ' ביטון שאל את שר המשטרה ביום ו' בכסליו התשנ"א (27 בנובמבר 1990):

מדוע שפורסם מטעם האגודה הבין-לאומית לזכויות הילד בישראל עולה, כי קטינים מוחזקים בתנאי מעצר בלתי אנושיים. התברר כי הקטינים נעולים בתאיהם במשך ימים, כי אין במקום חצר טיולים, וכי העצירים יוצאים מתאיהם רק

להעביר אותם למקומות מרוחקים יותר, היא הרבה יותר בעייתית.

מכל מקום, אני מבטיח לחברת הכנסת סולודר, שאנחנו נבדוק את הנשוא, ואם אפשר, בהחלט נקל את המצב.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שר המשטרה ישיב על שאלתא מס' 2865, של חבר הכנסת אריה אליאב. חבר הכנסת אריה אליאב אינו נוכח. התשובה תימסר לפרוטוקול.

2865. קבוצות קיצוניות יהודיות

חבר הכנסת א' אליאב שאל את שר המשטרה ביום י' בכסליו התשנ"א (27 בנובמבר 1990):

ברצוני לשאול:

1. האם בידי המשטרה מצוי מידע בנוגע להתארגנות קבוצות יהודיות קיצוניות אשר סימנו להן כמטרה רצח אנשי שמאל ואישים פלשתינים?

2. אילו אמצעים נוקטת המשטרה על-מנת לצמצם למינימום את הסיכונים לפגיעה באישים פלשתינים ובאנשי שמאל?

3. האם מגבירה המשטרה, ובאילו אמצעים, את השמירות והאבטחה בכל הנוגע למקומות הקדושים למוסלמים בירושלים?

4. האם רואה המשטרה בהתבטאויות של אנשי "כך" לאחר רצח כהנא הסתה לרצח?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מטבע הדברים, מידע מסוג זה הוא מידע מודיעיני חסוי.

2. המשטרה נערכת לאבטחת האישים בדרכים שונות, שאין לפרטן בפומבי. כמרכז תודרכו האישים המאוימים לכללי התנהגות מתאימים.

3. המשטרה הגדילה את סדר הכוחות שלה בירושלים, וכן ביצעה שינויים בפריסת הכוח, כאשר דגש מיוחד הושם בירושלים המזרחית ובאתרים הקדושים.

4. כל התבטאות תיבדק לגופה, ובהתאם לכך יוסקו המסקנות הנדרשות.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שר המשטרה ישיב על שאלתא מס' 2866 של חבר הכנסת אברהם בורג; ישנו גם ישנו.

2866. פעולות נגד פלשתינים

חבר הכנסת א' בורג שאל את שר המשטרה ביום י' בכסליו התשנ"א (27 בנובמבר 1990):

להלן רשימת אירועים שבהם היו מעורבים, למיטב ידיעתי, אזרחים ישראלים. נתוני האירועים נתקבלו מתושבים שפנו אלי ודיווחו על אודותם: א. ב-2 בינואר 1990 חסמו כעשרה מתושבי קריית-ארבע את השער למערת-המכפלה ונענו ממחפלים מוסלמים להיכנס למערה; ב. ב-17 בינואר 1990 ירה דוד הרמתי, תושב קריית-ארבע, לעבר תושב ערבי ופצע אותו; ג. ב-28 בינואר 1990 פרצו נועם פדרמן, טירן פולק וברוך מרזל לביתו של פייצל חוסייני ותקפו את משפחתו; ד. ב-28 בפברואר 1990 ירו אזרחים ישראלים

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בית-המעצר של משטרת מרחבי-הנגב בבאר-שבע מתפקד זה כמה חודשים בצורה חלקית עקב שיפוצים, ולכן אין אפשרות לכלוא בו קטינים. כתוצאה מכך נאלצים במרחבי-הנגב לשכן את העצורים הקטינים בתחנת משטרת ערד. תנאי המעצר בתחנת ערד אינם דומים לתנאים במעצר המרחבי, למשל — אין במקום חצר-טיולים. עם סיום השיפוצים בבית-המעצר המרחבי, בעוד כחודשיים, יעברו העצורים הקטינים לאגף נפרד, ובו חצר צמודה, שתאפשר תנאים נאותים וקבלת ביקורים.

בשאר מתקני הכליאה המשטרתיים לקטינים זוכים העצורים לתנאים נאותים, לרבות טיולים בחצר, ביקורי משפחות וזכות לקניית מצרכים בקניינה היחידתית.

בבית-המעצר בירושלים, שבו כלואים בעיקר עצורים ביטחוניים, פועלת משחקיה, הכוללת טלוויזיה, ווידאו ומשחקים שונים, לרבות משחקי כדור.

בימים אלה נכחת במשטרת ישראל האפשרות להכניס משחקים ואמצעים נוספים לעצורים הקטינים.

בתחנת משטרת שדרות אין עצורים קטינים מאז 15 באוקטובר 1990. בתחנת משטרת ערד עצורים חמישה קטינים נכון ליום 19 בפברואר 1991.

כל אדם שנעצר על-פי חוק יישאר במעצר. המשטרה, בשיתוף עם שירות בתי-הסוהר, ובפיקוח משרד המשטרה, עושה מאמצים רבים להעביר למתקני הכליאה של שירות בתי-הסוהר את העצורים שהם חייבי שירות בתי-סוהר, אולם בשל הצפיפות הרבה בבתי-הסוהר לא ניתן להעביר את כולם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני שר המשטרה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר. כבקשה. אגב, בזכותך ניתנה התשובה גם לשני חברי הכנסת האחרים שאינם נוכחים.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד היושב-ראש, כבוד השר, הפרשה של בתי-המעצר היא פרשה ארוכת ימים, וכמוכן, כאשר זה פוגע בקטינים, הדברים חמורים יותר. ובעיקר כאוב הנושא בדרום-הארץ. הרבה מאוד שנים היו פרשות שנגעו לבית-המעצר בבאר-שבע. נדמה לי שהיום כבר קיים בית-מעצר בבאר-שבע, ואני תוהה איך זה שבדרום אין די מקומות למעצר קטינים.

בעקבות דברכן, שעדיין יושבים חמישה קטינים במשטרת ערד — והשאלתא הוגשה בחודש ספטמבר, אם אינני טועה — כיוון שעבר מאז זמן רב, אני שואלת: האם לא היה אפשר בכל זאת לרווח אותם קטינים בבתי-המעצר אפילו באזורים אחרים? אולי זה יקשה על המשפחות לבקר, אבל ייתן לקטינים תנאים נוחים יותר.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אדוני שר המשטרה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, מטבע הדברים, הקטינים שחברת הכנסת סולודר שאלה לגביהם בספטמבר אינם אותם קטינים שמתייחסים אליהם עכשיו. הבעיה לגבי מעצר קטינים נובעת, כפי שהסברתי, מבעיית בית-המעצר המרחבי. כאשר מדובר על מעצרים מידיים ושחרורים אחרי זמן קצר, כשאין בית-מעצר מרחבי, האפשרות להעביר אותם לשירות בתי-הסוהר, או

ח. במקרה זה נפתח תיק חקירה בתחנת חברון, נערכה חקירה מקיפה, אך ללא תוצאות. התיק נסגר גם-כן בעילה של עברייני לא נודע.

ט. למשטרת ישראל לא ידוע על אירוע כזה. לא הוגשה כל תלונה על כך.

היו"ר ש' וויס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם בורג, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אחרי תשובה ארוכה כל-כך יש שאלה נוספת?

אברהם בורג (המערך):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני מודה לאדוני השר על התשובות המפורטות. אני רוצה לשאול את השר שאלה נוספת מתפצלת, משמע שתי שאלות. השאלה הראשונה — האם כבוד השר יכול להגיד לנו לגבי שטחי יהודה, שומרון וחבל-עזה, כמה מקרי מוות של תושבים מקומיים רשומים במשטרה, שלא נגרמו על-ידי כוחות הביטחון ואינם חשודים במה שנקרא חיסולים פנימיים? והשאלה השנייה — — —

היו"ר ש' וויס:

אתה יכול לשאול רק שאלה אחת.

אליקים העצני (התחיה):

יתר מקרי המוות לא מעניינים אותך?

היו"ר ש' וויס:

חבר הכנסת אליקים העצני, זה לא מקובל בזמן השאלות. תרכו את השאלות שלך להצעה לסדר-היום שלך.

אברהם בורג (המערך):

ובהמשך לרישא של השאלה ברצוני לשמוע מכבוד השר, האם השר איננו שותף לתחושה, שבאזורים האלה יש מצב של לית דין ולית דיין, וכי במדינת ישראל היית סוגר במהירות כזאת גדולה חוקים שלא נודע מי העביר, של 30 פצועים, היית סוגר ואפילו נוזף כי קלות שלא לגנח על הרבר הזה? האם אותה עוצמה של יישום ואכיפת החוק היו נוהגות באותם שטחים כשם שהם נוהגים בתחומי מדינת ישראל הריבונית?

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, ביחס לשאלה הראשונה, אני מוכן לבדוק את הנושא ולהעביר לחבר הכנסת בורג את המספרים שהוא ביקש.

לגבי השאלה השנייה, אני חושב שאין בסיס לטענה הזאת. כסך הכול אני יכול לומר לחבר הכנסת בורג, שמגיעות אלי תלונות רבות מאוד מצד מתיישבים מיהודה, משומרון ומעזה הטוענים ההיפך, שהמשטרה מחמירה אתם יותר על המידה, שמקפידים אתם יותר מדי, שלפעמים אפילו מקשים עליהם במתכוון. כך שמבחינה זו אני לא חושב שיש הצדקה לייחס למשטרה בהקשר זה איוזו התייחסות שאיננה קפדנית מספיק ודווקאית כאשר לשמירה על החוק ביהודה, בשומרון ובעזה.

2880. ילדים ותינוקות בבתי-סוהר

חבר הכנסת י' צבן שאל את שר המשטרה כיום י"ז בכסליו התשנ"א (4 בדצמבר 1990):

שירות בתי-הסוהר מאפשר כיום לאמהות המרצות מאסר בפועל לגדל את ילדיהן, ואף תינוקות, בבית-הסוהר, אף-על-פי שהדבר פוגע מאוד בילדים עצמם ומפריע להתפתחותם התקינה. זאת — על-פי רוב מתוך רצון האם לזכות בהטבות שונות הניתנות לנשים השוהות עם ילדיהן בבית-סוהר.

בכביש המוביל לדהריה לעבר ערכים: ה. כ"ד במרס 1990 ירו נוסעי רכב, ככל הנראה חושבי יצהר, לעבר חושבי הכפר בורין וכן גרמו נזק לרכוש בכפר; ו. כ"ז במאי 1990 ירו תושבים מקריית-ארבע גז מדמיע לעבר בתים בשכונת ג'בל ג'אהד בחברון; ז. כ"ל 23 באפריל 1990 נכנסו כמה עשרות מתושבי קריית-ארבע לחלחול ולמקומות יישוב נוספים באזור חברון. ניפצו חלונות בתים ומכוניות, גרמו נזק למסגד ופצעו תושבים פלשתינים; ח. כ"ב באוגוסט 1990 נורתה למוות עזיזה סאלם ג'עבר, תושבת חברון; ט. כ"א 21 באוקטובר 1990 עצרו שלושה צעירים ערבי תושב בית-חנינא, ביקשו ממנו תעודת זהות, וכשווידאו שהוא ערבי פצעו אותו במכשיר חד.

ברצוני לשאול:

1. האם יש יחידה משטרתית מיוחדת המופקדת על חקירת חשדות לעבירות של אזרחים ישראלים נגד תושבים פלשתינים?

2. לגבי כל אחד מהאירועים שלהלן: א. האם נפתחה חקירה? אם לא — מדוע? ב. האם הושלמה החקירה? ג. האם הוגש כתב אישום? אם כן — נגד מי ועל אילו סעיפי אישום?

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במשטרת ישראל אין יחידה משטרתית מיוחדת החוקרת אירועים שבהם יש חשד לעבירות של אזרחים ישראלים נגד ערכים, תושבי יהודה, שומרון ועזה. כל אירוע נחקר בתחנה שבאזור אירע המקרה.

1 — 2. א. למשטרת ישראל לא ידוע על אירוע כזה, ולא הוגשה כל תלונה על כך.

ב. למשטרת ישראל לא ידוע על אירוע כזה, ולא הוגשה כל תלונה.

ג. נפתח תיק חקירה בגין חשד לעבירות של התקהלות בלתי חוקית והסגת גבול נגד שלושת האנשים המפורטים. מחומר החקירה עולה, כי השלושה לא פרצו לביתו של חוסייני, אלא נכנסו עד דלת הכניסה ורפקו על הדלת. רק כאשר סירבו לדרישת המשטרה לעזוב את המקום הם נעצרו והואשמו. מר חוסייני לא נענה לבקשת המשטרה להגיש תלונה. אף-על-פי-כן הועבר התיק ללשכת התביעות לבדיקה, אם אפשר יהיה להגיש כתב אישום נגד השלושה.

ד. למשטרת ישראל לא ידוע על אירוע כזה, ולא הוגשה כל תלונה.

ה. בגין המקרה נפתח תיק חקירה בתחנת שכם נגד ארבעה תושבים מיצהר. החקירה בתיק הושלמה, והתיק הועבר לפרקליטות מחוז המרכז, לשם הגשת כתב אישום באשמת שימוש כנשק וגרימת נזק בודון.

ו. למשטרת ישראל לא ידוע על אירוע כזה ולא הוגשה כל תלונה.

ז. במקרה זה יידו אלמונים אבנים לעבר כמה כלי רכב וכתוצאה מכך נפצעו 30 תושבים מקומיים. נפתחה חקירה משטרתית בתחנת חברון אך היא לא העלתה דבר. התיק נסגר בעילה של עברייני לא נודע.

אברהם בורג (המערך):

— — —

שר המשטרה ר' מילוא:

א-אפשר לגנח רק על מה שלא מוצאים, יש גם דברים שמוצאים, אתה שמעת.

ברצוני לשאול:

1. על-פי הנתונים שבידך, כמה ילדים שוהים כיום בבתי-הסוהר ומה היא ההתפלגות הגילית שלהם?
2. מה היא מדיניות המשרד ביחס לגידול ילדים בבתי-הסוהר?
3. כיצד פועל השר כדי למנוע את הפגיעה בילדים?
4. האם תשונה המדיניות הנהוגה כיום בנושא זה?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נכון ליום 18 בפברואר 1991 שוהים בבתי-הסוהר עם אמותיהם ארבעה תינוקות עד גיל שנתיים — שני תינוקות בכלא "נווה-תרצה", ושני תינוקות בכלא "השרון".
2. מדיניות שירות בתי-הסוהר בנושא היא, שאסירה רשאית להחזיק את תינוקה עמה בכלא, בהתקיים שני התנאים יחדיו: א. התינוק הוא בגיל של עד שנתיים; ב. התינוק יונק.
3. במקרים חריגים, בהמלצת שירותי הרווחה בקהילה, וכאשר טובת התינוק מחייבת זאת, מוצא התינוק מרשות האם האסירה.
4. אין כוונה לשנות את המדיניות הנהוגה כיום.

היו"ר ש' וייס:

שר המשטרה ישיב על שאלתא 2881 של חבר הכנסת אליקים העזני, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

נדמה לי שאדוני דילג על שאלתא מס' 2945 של חבר הכנסת רענן כהן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן מופיע אצלי אחרי חבר הכנסת אליקים העזני. אני חושב שחבר הכנסת רענן כהן דילג עכשיו על הנוכחות כך שהבעיה נפתרה. חוץ מזה, דוקטור רענן כהן, אף שהדבר אסור על-פי תקנון הכנסת.

שר המשטרה ר' מילוא:

למה, אסור לומר דוקטור?

היו"ר ש' וייס:

לא. יש פה כמה פרופסורים, למשל, שלא מתקשטים בתארים שלהם.

שר המשטרה ר' מילוא:

אנחנו נקפיד על כך.

2945. בדיקה ביטחונית באוטובוסים

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר המשטרה ביום כ"ג בכסליו התשנ"א (10 בדצמבר 1990):

באירוע האחרון בקו 66 בגושרין נמנע אסון גדול יותר בזכות העובדה שלנהג האוטובוס היה אקדח והוא השתמש בו ברוב תושייה.

ברצוני לשאול:

1. האם אין מקום לצייד את כל נהגי האוטובוסים בנשק?
2. האם אין מקום לבדוק את הנוסעים לפני עלייתם לאוטובוסים, כפי שהדבר נעשה בכניסה למקומות ציבוריים?
3. האם ברעת הממשלה לשנות את המדיניות לנוכח גל הפיגועים הגובר בתחומי "הקו הירוק"?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המשטרה רואה בחיוב ציודם של נהגי אוטובוסים בנשק אישי — אקדחים.

הרישוי וההנפקה של הנשק האישי ייעשה על-ידי חברות האוטובוסים, או ברכישה פרטית, על-פי ההליכים והנהלים הקבועים בחוק.

המשטרה פועלת במשותף עם חברות "אגד" ו"דן" לשם הוצאת תעודות הסמכה לעריכת חיפושים בכליהם ובגופם של חשודים בעת כניסתם לאוטובוסים, על-פי החוק והתקנות.

2968. ביקורים אצל עצירים מינהליים

חבר הכנסת א' העזני שאל את שר המשטרה ביום ט"ו בטבת התשנ"א (1 בינואר 1991):

מאז נעצרו מנהיגי האינתיפאדה, חברי ארגון המחבלים "פתח", ה"ה רדואן אבו-ריעאש וזיאד אבו-זיאד, והושבו בכלא-גינייד, הפך חדרם ליעד ביקורים של חברי כנסת ואחרים, כגון ד"ר אחמד טיבי. הללו מוציאים משם הצהרות והודעות מפי העצורים, הכוללות את המסרים שלהם.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הכללים לביקורים אצל עצורים במעצר מינהלי החלים על כל אדם להבדיל מחברי כנסת?
2. מה הם הכללים לגבי חברי כנסת?
3. האם המערכת מתכוונת להתמודד עם התופעה הנ"ל של ביקורי חברי כנסת ואחרים בבתי-הכלא?
4. אם כן — אילו צעדים והגבלות יש כוונה לנקוט?

שר המשטרה ר' מילוא:

1. הכללים המפורטים לביקורים אצל העצורים במעצר מינהלי הוסדרו בתקנות סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תנאי החזקה במעצר מנהלי), התשמ"א — 1981, ועל-פיהן רשאי עציר מינהלי לקבל לביקור את בני משפחתו אחת לשבועיים — הורה, הורה-הורה, צאצא, אח או אחות.

מבקר בדרגת קרבה משפחתית אחרת, או מבקר שתקנה 12 אינה חלה עליו, הכוונה היא לתקנה 12 לתקנות הנ"ל המסדירה ביקורי עורך-דין אצל העצור, יכול לבקר ברשות מיוחדת שמנהל בית-הסוהר רשאי לתת לפי שיקול דעתו.

2. לעניין חברי כנסת, נקבע בסעיף 9(א) לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א — 1951, כי "שום הוראה האוסרת או המגבילה את הגישה לכל מקום במדינה, שאינו רשות יחיד, לא תחול על חבר הכנסת, אלא אם היה האיסור או ההגבלה מטעמים של ביטחון המדינה או של סוד צבאי".

3 — 4. לאור האמור לעיל, אין שירות בתי-הסוהר מונע מחברי הכנסת לבקר אצל אסירים, למעט מקרים שבהם שיקולים של ביטחון המדינה מחייבים הימנעות מביקורים אלה. מערכת שירות בתי-הסוהר תמשיך לפעול לפי הכללים שפורטו לעיל.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אליקים העזני, בבקשה. דרך אגב, תהיה לך תשובה נוספת על שאלתא נוספת. חבר הכנסת רענן כהן היה "סנדרביץ" בינך לביןך.

3. מתי אמור ההר להיפתח לביקורים?

4. מה מתכוון השר לעשות בנדון?

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, אני מצטער שאני הקדמתי את השאלתה הקודמת. היה בלבול מסוים בניירות אצלי.

1. המידע המצוין בשאלתך נכון בחלקו. מאז האירוע ב־8 באוקטובר 1990 ועד עכשיו יום 40־ לאבל של המוסלמים נמנעה כניסתם של תיירים, גם יהודים וגם אחרים, להר־הבית, פרט למתפללים מוסלמים.

הסיבות לכך היו: א. האירועים שהתרחשו בסוכות בהר־הבית והחשש מאירועים נוספים עקב השלכותיו של האירוע בהר־הבית; ב. בקשת אנשי הווקף לאפשר הכניסה רק למתפללים מוסלמים במשך 40 ימי האבל מאז האירוע.

3. כניסתם של יהודים, תיירים ואחרים להר־הבית הותרה בגמר 40 ימי האבל המוסלמים.

4. השינויים שחלו בהסדרי הכניסה להר־הבית הם זמניים. הכניסה מותרת כיום בשעות הבוקר, מן השעה 08:00 עד השעה 11:00, והנושא מצוי בכחינה מתמדת על־ידי הגורמים המוסמכים.

אני יכול לומר לחבר הכנסת העצני, גם אם הוא עדיין לא שאל שאלה נוספת, שהוא יכול להיות סמוך ובטוח שהשליטה והקביעה לגבי שאלות הנוגעות לנהלים בהר־הבית, בכל הנוגע לביטחון ולשמירת הסטטוס־קוו, יישארו בידי הגורמים של ממשלת ישראל המטפלים בנושא. אנחנו לא נסכים שיהיה שינוי בסטטוס־קוו בהר־הבית ושיהיה שינוי בביקור של תיירים ואחרים או בסידורי ביטחון כאלה ואחרים שאנחנו נוקטים בהר־הבית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אליקים העצני.

אליקים העצני (התחיה):

כדי להבין עד הסוף, האם שעות הביקור היום ללא־מוסלמים הן מצומצמות יותר מאשר היו לפני האירוע ההוא בהר־הבית?

שר המשטרה ר' מילוא:

התשובה חיובית. אמרתי שהנושא נמצא עכשיו בטיפול ואנחנו נחזיר את הסטטוס־קוו לקדמותו.

3007. איתור וחקירה של אנשי "כך"

חבר הכנסת ח' פארס שאל את שר המשטרה ביום ל' בכסליו התשנ"א (17 בדצמבר 1990):

בתאריך 3 ביוני 1988 נורה מוסטפא חלאיקה, בן 20, תושב הכפר סעיר, בכפר שיוח' בנפת חברון. בתאריך 5 ביוני 1988 הופיעו בעיתוני הצהריים ראינות עם איש תנועת "כך" שהצהיר כי הוא שביע את הרצח, ב"פעולה יוזמה" שבה השתתפו עוד 11 איש. בתאריך 12 ביולי 1989 השיב שר המשטרה, בתשובה על שאלתה מס' 682 ששאל חבר הכנסת דוד צוקר, כי "התק נסגר כמשטרה — עברין לא ידוע" — קטעי העיתונות רצ"ב.

בהלווייתו של מאיר כהנא נצפה איש "כך" שמואל בן־ישי, המבוקש בקשר לרציחתה של עזיה סאלם ג'אבר, בת 25, תושבת לחול בתאריך 6 באוגוסט 1990, כשהוא חמוש.

אליקים העצני (התחיה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לשאול קודם כול לגבי החלק הראשון של תשובת כבוד השר, האם ניתן, לבד מלחברי כנסת, במקרה של רדואן אבו־עיאש רשות מיוחדת לבקר אצלו, דהיינו לא לקרובי משפחה? אם כן — למי וכמה פעמים? שנית, לגבי הביקור של חברי כנסת — האם נמנעו ביקורים של חברי כנסת מסיבות של ביטחון המדינה ואין הפרמטר הזה נקבע? אנחנו יודעים שהביקורים הללו מנוצלים להסתה, לתעמולה, להמשך עידוד האינתיפאדה, שפירושה מרד מזוין רצחני.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשטרה, היתה א־הבנה. מכיוון שלחבר הכנסת העצני היו שתי שאלות, וכאמצע שאלתה של חבר הכנסת רענן כהן, אתה התחלת להשיב על השאלתה השנייה.

אליקים העצני (התחיה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

הכול יוסדר. זה אנושי. אדוני השר, קודם השבת על שאלתה מס' 2968 ואנחנו חשבנו שאתה משיב על שאלתה מס' 2881 לפי הסדר. לפיכך נפתור את הבעיה הזאת. חבר הכנסת אליקים העצני, האם תסכים שהשר ישיב גם על שאלתה נוספת שלך ואגב כך גם על השאלה הנוספת לשאלתה הנוספת. נסגור את הפרשה.

אליקים העצני (התחיה):

חברי המלומד, חבר הכנסת חסיין פארס שואל אותי שאלה, ואמרתי לו שכאשר אהיה שר אשיב לו.

היו"ר ש' וייס:

אני מתפעם מן האחוזה של הספסל האחרון, היא תוכל להמשיך ולפעום בלבבותיכם אחרי התשובות.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני ביקרתי אצל רדואן אבו־עיאש, אבל לא ידעתי שאני הסתת. הוא מאשים אותי כאילו אני מסית.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לגבי השאלות הנוספות של חבר הכנסת העצני, לשאלה האם היו ביקורים אצל רדואן אבו־עיאש שאינם במסגרת אלה שצינתי — אבדוק זאת. אינני יכול להשיב על כך. אינני יודע.

לגבי השאלה השנייה על מקרים שביקורים נפסלו בגלל שיקולים של ביטחון המדינה — היו מקרים כאלה. מאחר שאת הביקורים מאשר שר המשטרה, גם של חברי הכנסת וגם מקרים חריגים אחרים, אזי היו מקרים כאלה. כאשר היה שיקול של ביטחון המדינה — לא אופשרו ביקורים.

2881. סגירת הר־הבית בפני מבקרים יהודים

חבר הכנסת א' העצני שאל את שר המשטרה ביום י"ז בכסליו התשנ"א (4 בדצמבר 1990):

מאז ההתפרעות הגדולה על הר־הבית נסגר ההר לכל מבקר יהודי. בכך נוצר תקדים, שרק למוסלמים מותרת נוכחות בהר, וזאת תחת שלטון ישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה הידיעה כי ההר נסגר כנ"ל?

2. אם כן — מדוע נסגר?

ברצוני לשאול:

1. האם נחקרו אנשי "כך" כלשהם בהקשר לרציחתו של מוסטפא חלאיקה?
2. האם נעשים מאמצים כלשהם לחפוש את שמואל בן-ישי?
3. האם נעשים מאמצים כלשהם לתפוס את דוד אקסלרוד, איש "כך", המבוקש אף הוא בקשר לרציחתו של עזיזה סאלם ג'אבר?

4. מה עלה בגורל חקירת הרציחות של מריאם סלימן בשיר, בת 60, ומוחמד אל-חטיב, בן 65, שניהם מהכפר לובן-א-שרקיה, שנרצחו בתאריך 6 בנובמבר 1990?

שר המשטרה ר' מילוא:

1. נחקרו עשרות אנשים, ובהם גם כאלה המזוהים עם תנועת "כך".
2. שמואל בן-ישי אינו דרוש לחקירה בעניין המוזכר בשאלתך.
3. דוד אקסלרוד אינו דרוש לחקירה בעניין המוזכר בשאלתך.
4. החקירה בנושא המוזכר בשאלה מס' 4 עדיין נמשכת.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חסיין פארס.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, בהסתערות על משרדי CNN שביצע גוף הקשור בתנועת "כך" והמכונה "אל-נקס", נתפס דוד אקסלרוד הנ"ל. האם הוא נחקר גם בפרשת רצח עזיזה סאלם ג'אבר המנוחה באותה הזדמנות, והאם נחקרו אנשי "אל-נקס" או אנשי "כך" אחרים בקשר להשחתת קירות ביתו של שר המשפטים דן מרדור אתמול, בכתובות נאצה ובכינויים "שמאלני מגעיל" ולאיומים הטלפוניים עליו?

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, אני חוזר ואומר, שהמשטרה מנהלת את חקירותיה, בודקת וחוקרת כל מקרה על-פי הצורך. לגבי המקרה שציין חבר הכנסת פארס לא היה שום צורך בחקירתו של דוד אקסלרוד.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש להזכיר, שקראתי בשמו של חבר הכנסת רענן כהן בקשר לשאלתך שלו מס' 2945, והתשובה נמסרה לפרוטוקול.

3008. התעללות בעציר ערבי

חבר הכנסת ש' דיין שאל את שר המשטרה ביום ל' בכסליו התשנ"א (17 בדצמבר 1990):

העיתון "ירושלים" מיום ישיש האחרון — 7 בדצמבר 1990, רציב צילום הידיעה — מגולל סיפור של האה והתעללות בעציר, נער ערבי בן 14, אשר לטענתו לא עשה מאומה. הוא שוחרר לאחר מכן.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?
2. מדוע הוכה ונעצר הנער?
3. כמה הוא הוחזר?

4. מדוע שוחרר?

5. האם תבדוק ותסיק מסקנות בעקבות מקרה זה?

שר המשטרה ר' מילוא:

1 — 4. מן הכתבה המצורפת לשאלתך עולה כי מדובר במעצר שבוצע ב-3 בדצמבר 1990.

בבדיקה שנערכה ברישומי המעוכבים במחלק המיעוטים והעצורים בכית-המעצר בירושלים לא מופיע השם המצוין בכתבה. נעשתה בדיקה יסודית אף בלשכת המפכ"ל, לשם נשלח. על-פי הנתען בכתבה, מכתב תלונה בנושא על-ידי האב, אך לא נמצא כל מכתב שכזה.

5. בעקבות השאלתך והכתבה הורתה המשטרה על פתיחת חקירה בנושא. המשטרה תנהג על-פי תוצאות החקירה.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שלמה דיין.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני השר, האם המכתב הגיע ללשכת המפכ"ל?

שר המשטרה ר' מילוא:

לא, לא הגיע כלל. לא רק המכתב לא הגיע, גם העציר שבו מדובר לא הגיע לבית-המעצר. הוא בכלל לא היה שם.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

האם זה נכון, אדוני היושב-ראש, שכל הנושא לא מתקשר לשום מקום?

שר המשטרה ר' מילוא:

בדיוק כך.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

גם לא לחבר הכנסת דיין.

3010. ברירת קנס

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר המשטרה ביום ל' בכסליו התשנ"א (17 בדצמבר 1990):

משטרת ישראל נוהגת להגיש דוחות של ברירת קנס לעבירות תנועה, ומגבילה את תאריך התשלום שלהן. מי שאינו משלם במועד, משלם קנס כפול. זה דבר חמור נוכח העובדה שרבים הם הצעירים הנוהגים ברכב ומשרתים בצבא. וכך ייתכן מצב שבו קנס של 125 ש"ח שלא נפרע במועד מוכפל ל-250 ש"ח — שיעור המקביל כמעט לחודשיים משכורת צבאית.

ברצוני לשאול:

1. האם במדיניות הכלכלית הקיימת היום בארץ אין מקום לצמצם את שיעורי הקנסות על אי-תשלום במועד?

2. האם אין מקום לתת הנחה מיוחדת לחיילי צה"ל?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. קביעת המועד לתשלום קנס בעבירות ברירת משפט וכן החיוב בתשלום כפל קנס בגין אי-תשלום במועד והחייב בתשלום תוספות פינויים, מקום בהוראות חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, שנקבעו על-ידי הכנסת, ולא נעוצות במדיניות של משטרת ישראל.

גובה הקנס של כל עבירות הקנס ועבירות ברירת משפט בכלל נקבע על-ידי שר התחבורה, באישור שר המשפטים, ולא על-ידי המשטרה.

ברצוני לשאול:

1. האם חקרה המשטרה את הנעשה במועדוני נוער אלו ובמועדונים אחרים?
2. נוכח העדויות הנ"ל, מה בדעת המשטרה לעשות כדי למנוע המשך התופעות האלה?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. המשטרה בדקה התלונות בנושאים המוזכרים בשאלתא והוברר כדלקמן: במועדונים המוזכרים מושתתת מוסיקה המוגדרת כ"רוק כבד". כמה תקליטים הם של להקות גרמניות. בשיירים אלה נשמעים לעתים קטעים קצרים בגרמנית ובערבית וכן מוסיקה הנשמעת כעצדה צבאית. יצוין כי התקליטים של להקות אלו נמכרים באופן חופשי בכל חנויות התקליטים. לא נמצאו ראיות לכך שבני נוער במועדונים נושאים צלבי קרס.

בעניין המשקאות המשכרים. משטרת ישראל עורכת ביקורים תכופים בכל המועדונים ומדווחת על כל בריח-עסק הפועל שלא בהתאם לתנאי הרשיון ובניגוד לחוק האוסר מכירת משקאות משכרים לקטינים.

לא נמצאו ראיות למכירת סמים לקטינים במועדונים. המשטרה ממשיכה לעקוב אחר הנושאים הנ"ל ותטפל בכל מידע או תלונה חדשים בנושא.

3040. החרמת תיק מסמכים על-ידי המשטרה

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשטרה ביום ח' בטבת התשנ"א (25 בדצמבר 1990):

בתקופת החקירה נגד שר הפנים ותנועת ש"ס ניהלה קבוצה המכונה עצמה "דין שווה לכולם" מעקב אחר מה שראתה כגישת איפה ואיפה מצד המשטרה כלפי אישי ציבור. חברי הקבוצה שיגרו מכתבים ליועץ המשפטי לממשלה ולמבקר המדינה, הגישו תלונות נגד אישי ציבור ופרסמו הודעות לעיתונות.

קלסר עב-כרס ובו כל מסמכי הקבוצה נלקח על-ידי המשטרה כאחת מפשיטותיה, ולמרות בקשות חוזרות ונשנות להשיב את הקלסר — היא סירבה, ואף לא אפשרה לצלם את המסמכים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לקחה המשטרה קלסר זה?
2. מדוע מסרבת המשטרה להחזיר קלסר זה?
3. מדוע מונעת המשטרה מחברי הקבוצה לפעול בדרכים לגיטימיות וחוקיות?

4. האין טעם לפגם בכך שהמשטרה מחרימה חומר מקבוצה המבקרת את עבודתה?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

למשטרה לא ידוע על לקיחת קלסר כלשהו של קבוצה המכונה עצמה "דין שווה לכולם".

אין ביסוס לטענה כי המשטרה מונעת מחברי הקבוצה לפעול בדרכים לגיטימיות וחוקיות.

גובה תוספת הפיגורים על קנסות שלא משלמים במועד נקבע על-ידי הכנסת.

בחודש מרס 1990 פורסם תיקון מס' 11 לחוק סדר הדין הפלילי, אשר הפחית בצורה משמעותית את תוספות הפיגורים. המחוקק לא מצא לנכון לבטל את החיוב בכפל קנס בגין אי-תשלום קנס מסוג ברירת משפט במועד.

2. לא ברור מהשאלתא לאיזו הנחה מתכוון חבר הכנסת.

אם מדובר בהנחה שניתן לחיילים מגובה הקנס המקורי, יש להפנות את השאלתא לשר התחבורה.

אם מדובר בהנחה שניתן לחיילים מגובה שיעור תוספות הפיגורים בגין אי-תשלום הקנס במועד, יצוין כי על-פי המצב המשפטי כיום, אם המניעה לתשלום הקנס במועד נבעה מהעובדה שהנהג היה בשירות חובה בצה"ל, אזי מוסמך התובע המשטרתי לפטור את הנהג מתשלום תוספות הפיגורים, כולם או מקצתם. אולם אין התובע מוסמך לבטל את החיוב בכפל הקנס אף אם השתכנע שהיתה הצדקה לאיחור בתשלום הקנס. בעניין זה פנתה משטרת ישראל למשרד המשפטים, על-מנת שישמך את התובע המשטרתי גם בעניין זה.

3019. תנאים משופרים לאסיר

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר המשטרה ביום ח' בטבת התשנ"א (25 בדצמבר 1990):

על-פי פרסומים בעיתונות, זוכה מר יהושע הלפרין, שנדון לשבע שנות מאסר בעוון מעילה, לתנאי מאסר משופרים בכלא "מעשיהו", ובכללם — חדר נפרד ומרווח, מקרר פרטי, אוכל פרטי, ביקורים בלא הגבלה בכל שעות היום ועוד הטבות של עשירים.

לנוכח העובדה, שהאיש נדון על מעילות וגנבות שגרמו נזק כלכלי, אישי וציבורי, ברצוני לשאול:

מה הן הסיבות שבגינן מאפשרים למר הלפרין תנאים מפלים לעיני שאר האסירים?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

האסיר המצוין בשאלתא שוכן בתא קטן, המיועד לאכלס דייר אחד בלבד.

לאסיר אושר לקבל פעם בשבוע אוכל "גלאט כשר", כדי שיוכל לשמור על כשרות על-פי אמונתו. בבניין המינהלה של כלא "מעשיהו" מוחזק מקרר פרטי של האסיר, כדי לאחסן בו את האוכל שהוא מקבל ולשמור על כשרותו.

על רקע בעיות כספיות ומשפטיות של האסיר, בגין מאסרו, הותר לו ביקור אחד נוסף בשבוע של בן משפחתו.

3038. סמלים נאציים, אלוהול וסמים במועדוני נוער

חבר הכנסת מ"ז פלדמן שאל את שר המשטרה ביום ח' בטבת התשנ"א (25 בדצמבר 1990):

בעיתון "מעריב" מיום שלישי, י"ז בכסליו התשנ"א, 4 בדצמבר 1990, פורסם כי במועדונים "פינגווין" ו"מטרו" בתל-אביב מושמעים שירים של להקות נאציות ונאומים של היטלר וקראפי וילדים נושאים צלבי קרס. כן נאמר, שבני נוער שותים במועדונים אלו אלוהול ללא הגבלה וקונים סמים מסוחרים ערבים.

3070. העציר אלי צוברי

חבר הכנסת ש' דיין שאל את שר המשטרה ביום ט"ו בטבת התשנ"א (1 בינואר 1991):

העיתון "ירושלים" מיום 14 בדצמבר 1990 מדווח, כי המשטרה פברקה ידיעה בעיתון "ידיעות אחרונות", שהונח בתאו של העציר אלי צוברי, כידיעה נכתב כאילו שר הפנים הודה בפשעים, וכי הציבור רואה במר צוברי מלשין (רצ"ב צילום הידיעה).

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה ידיעה זו?
2. אם כן — האם שיטה זו לגיטימית בעיניך?
3. מדוע הוחזק צוברי במעצר 30 יום?

שר המשטרה ר' מילוא:
1. התשובה שלילית.

2. השיטה מופעלת בעת הצורך באישור פרקליט המחוז.

3. אלי צוברי היה עצור 30 יום לצורכי חקירה, וזאת כדי לחשוף את הראיות שהוא הודה בהן, למצות את החקירה, וגם כדי למנוע תיאום גרסאות.

3071. הכאת עציר בידי שוטרים

חבר הכנסת מ' נפאע שאל את שר המשטרה ביום ט"ו בטבת התשנ"א (1 בינואר 1991):

בתאריך 5 בדצמבר 1990 נעצר מעא"ר (שמו המלא מופיע במקור). בן 16, מאבו-גוש, והוכא למגרש-הרוסים בירושלים. נודע לי כי הנער הוכה קשות במהלך המעצר במגרש-הרוסים על-ידי שני שוטרים, האחד שמו גבי והשני עזאם.

מצורפות תעודות רפואיות של הנער מבית-החולים "הדסה" בירושלים, לשם הוכא מבית-המעצר. התעודות מעידות על חבלות ופציעות.

ברצוני לשאול:

1. האם נחקר המקרה, והאם הנתונים נכונים? אם לא — האם יורה השר על חקירת המקרה?
2. אם כן — כיצד נהגו כלפי השוטרים שגרמו לנער חבלות?
3. מה בדעת השר לעשות בעתיד?

שר המשטרה ר' מילוא:

1. בגין האירוע מושא השאלתא שבנדון נפתח תיק חקירה בחוליה הארצית לבירור תלונות בגין שימוש בכוח, אשר במטה הארצי של המשטרה.

2. החקירה נמצאת עתה בעיצומה. בסיומה יועבר חומר החקירה לעין ולהחלטת פרקליטות המדינה.

3. המשטרה תנהג על-פי החלטת הפרקליטות ובהתאם לתוצאות החקירה.

3078. אנשי ביטחון דרוזים

חבר הכנסת א' אליאב שאל את שר המשטרה ביום ט"ו בטבת התשנ"א (1 בינואר 1991):

ברצוני לשאול:

1. האם נכונות ידיעות שנתקבלו מפי ראשי הכפרים הדרוזים, כי סוחרים מהשטחים אוספים מידע על דרוזים המשתתפים בכוחות הביטחון כדי לפגוע בהם?

3041. האזנה לתושב חוץ-לארץ

חבר הכנסת ש' דיין שאל את שר המשטרה ביום ח' בטבת התשנ"א (25 בדצמבר 1990):

העיתון "כל העיר" — רצ"ב צילום הידיעה מ-15 בדצמבר 1990 — מגלה כי חוקר פרטי בארצות-הברית נתבקש על-ידי משטרת ישראל להטמין מכשיר האזנה במכוניתו ובביתו של מר הנרי רוט, תושב ארצות-הברית, שהוא חבר חבר הנאמנים של בית-החולים "לניאדו".

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?
2. אם כן — מה היה שיקול המשטרה במקרה זה?
3. האם מותר להטמין מכשירי האזנה לתושבים זרים בשהותם בחוץ-לארץ?
4. האם היו מקרים נוספים שבהם האזינה המשטרה לתושבי חוץ-לארץ?

שר המשטרה ר' מילוא:

1 — 2. התשובה שלילית.

3. הדבר תלוי במדינות שונות הנוגעות בדבר, בהתאם למצב החוקי הנוהג בהן בנדון.
4. התשובה שלילית.

3069. חקירת המשטרה בעניין בית-החולים "לניאדו"

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשטרה ביום ט"ו בטבת התשנ"א (1 בינואר 1991):

העיתון "כל העיר" מיום 15 בדצמבר 1990 (רצ"ב צילום הידיעה) מדווח, כי אנשים רבים נחקרים בנושא בית-החולים "לניאדו". כמובן ביקשה המשטרה לחקור את האדמו"ר מקליוזבורג, ונודע כי מכשיר האזנה נתגלה במכוניתו של מנכ"ל בית-החולים מר גרשון לידר.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?
2. מה הוא החשד לגבי בית-החולים לניאדו?
3. מדוע ביקשה המשטרה לחקור את האדמו"ר?
4. מדוע הותקן מכשיר האזנה במכונית מנכ"ל בית-החולים?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפרטים המופיעים בכתבה נכונים בחלקם, כפי שיפורט להלן בתשובה.
2. החקירה בקשר לבית-החולים "לניאדו" היא בעניין העברות כספים ממשרד הפנים ורשויות שונות לעמותות שונות.
3. אנשי הנהלת העמותה הפנו את החוקרים לאדמו"ר לשם קבלת הסברים, שכן איש מהם לא יכול היה לתת הסברים מלאים להעברות הכספים.
4. לא הותקן על-ידי המשטרה כל מכשיר האזנה במכונית מנכ"ל בית-החולים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לשר על סיירת כזאת?
2. האם לסיירת זו יש אישור נסיעה בכביש המותר לרכב ציבורי ולכוחות הביטחון?

3. מה מתכוון השר לעשות בנדון?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 2. התשובה שלילית.

3. אם יימסרו על-ידי חבר הכנסת פרטים ספציפיים יותר, ייבדקו טענותיו בנושא.

(קורא את התשובה על שאלתא מס' 2787, ראה עמ' 2371.)

היור' ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמחלינו.

שושנה ארכלי-אלמחלינו (המערך):

אדוני שר המשטרה, בימים האחרונים הזדעזענו לקרוא וגם לשמוע על המעשים הנכונים שעשו אנשי "כך" בכתובות הנאצה שכתבו על ביתו של שר המשפטים. אנחנו רואים שהפעילות שלהם מסתעפת ומתרחבת בכיוונים שונים. מה יש בדעתך לעשות כדי לעצור את הפעילות הזאת של אנשי "כך"?

היור' ש' וייס:

השאלה הזאת נשאלה לפני שתי דקות. אבל את יכולה לשאול.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, אחזור על התשובה. נעשה כל מה שצריך וניתן כדי לטפל בתופעות החמורות הללו.

3095. תקיפת נער על-ידי שוטרים

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר המשטרה ביום כ"ב בטבת התשנ"א (8 בינואר 1991):

נודע לי כי ביום חמישי, 27 בדצמבר 1990, בשעה 10:30, תקפו שלושה שוטרי משמר הגבול את הנער מי"ע (שמו ופרטיו האישיים מופיעים במקור), בן 15 וחצי, מהעיר טייבה.

הנתקף והוריו אמרו, ששלושה שוטרי משמר הגבול תקפו את הנער במרכז העיר טייבה, לאחר מכן הסיעו אותו לאזור מרוחק כשישה ק"מ מהעיר ושוב נתנו לו מכות קשות והכריחו אותו לחזור הביתה ברגל.

שוטרי משמר הגבול נסעו כרכב משטרה שמספרו 20250; תלונה הגושה כמשטרה ביום 27 בדצמבר 1990.

ברצוני לשאול:

1. האם נחקר הנושא?

2. אם כן — מה היו תוצאות החקירה?

3. האם ננקטו צעדים נגדם?

4. מה יעשה בעתיד?

שר המשטרה ר' מילוא:

1. הנושא המועלה בשאלתא מצוי עתה בחקירה על-ידי קצין תלונות הציבור במטה מג"ב.

2. מה העלו הממצאים הגלויים על-אודות ניסיון ההתנקשות בקצין הדרוזי בחודש דצמבר?

3. האם נערכת המשטרה לקראת אפשרות ש"ועדות ההלם" אכן מתכוונות לחסל אנשי ביטחון בכפרים הדרוזיים?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין בידי המשטרה מידע על כך.

2. למשטרה לא ידוע על ניסיון כלשהו להתנקש בקצין דרוזי. אם תימסר על כך תלונה ספציפית, היא תיבדק לגופה.

3. המשטרה ערוכה לטפל בכל מקרה, כמתחייב מחומר מודיעיני המגיע לידיה ובכל פעילות אחרת המתגלה מעת לעת.

3113. ביטול הנחות לגמלאי המשטרה

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר המשטרה ביום כ"ב בטבת התשנ"א (8 בינואר 1991):

נודע לי כי הוחלט על ביטול הנחות בתחבורה ציבורית לגמלאי משטרת ישראל, אשר עד כה, תמורת סכום של כ-40 ש"ח בחודש, נהנו מנסיעה חופשית באוטובוסים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע אדוני השר על כך?

2. מה היא הסיבה לצעד זה, ומי יזם אותו?

3. אם היוזמה לביטול ההנחה מקורה בגורמים שונים כגון חברות האוטובוסים, מה עושה משרדך כדי למנוע זאת?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 3. חברת "אגד" הודיעה במפתיע בתחילת חודש דצמבר 1990 על כוונתה להפסיק את הסדר ההנחה לגמלאי המשטרה בגלל אי-יכדאיות כלכלית.

לפי הסדר זה היה המחיר החודשי לתעודת נסיעה ב"אגד" כ-47 ש"ח, ונהנו ממנו כ-1,000 מגמלאי משטרת ישראל.

לאחר ניהול משא-ומתן בין משטרת ישראל לחברת "אגד" נסוגה החברה מתביעותיה. הנושא הוסדר באופן שהחל מ-1 מפברואר 1991 יחודש ההסדר ואוכלוסיית הזכאים תוכל לרכוש את הכרטיס במחיר של 65 ש"ח לחודש ולהשתמש בו ללא הגבלה.

3170. סיירת ביטחון של חרדים

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר המשטרה ביום ר' בשבט התשנ"א (21 בינואר 1991):

ביום שני, 31 בדצמבר, בשעה 11:30, נסעתי במונית בדרך המתרת לנסיעה לרכב ציבורי ולרכב ביטחון בלבד כרחוב יפו בירושלים.

עברנו ליד שוק מחנה-יהודה בעת שהיה ניסיון הפיגוע אשר נסתיים כמותה של המחבלת.

באותה עת, בתוך ההמולה, חצה רכב מסוג "רנו-5" בצבע צהוב, כשמעליו מהבהבת נורה אדומה, ובתוך הרכב ישבו שניים אשר על-פי מראיהם ועל-פי מלבושם נראו כדתיים חרדים. בכירור שערכתי הובהר לי, כי קיימת סיירת ביטחון המופעלת על-ידי חוגים חרדיים קיצוניים.

4. האם ייתכן היתר ל"אפרת" לשדר משדרי השירות הנ"ל ברדיו ובטלוויזיה?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 2. אינני סבור שעידוד הילודה ומניעת הפלות הן עניין שיש בו פולמוס ציבורי כזה שמצריך הורדתו של תשדיר שירות בנושא זה. עובדה היא שהתשדיר הורקן בעבר לא פחות מ-76 פעמים ולא עורר פולמוס ציבורי.

3. רשות השידור עומדת על דעתה שמדובר בתשדיר שיש בו משום פולמוס ציבורי.

4. אינני מוסמך לאשר או לאסור הקרנת תשדירי שירות בטלוויזיה. פניתי שוב לוועד המנהל ולהנהלת הרשות וביקשתי לשקול את העניין פעם נוספת נוכח העובדה שמדובר, כאמור, בתשדיר שכבר שודר בעבר והופסק.

3187. שידור קללות בתוכנית רדיו

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ד בשבט התשנ"א (29 בינואר 1991):

בתוכנית "אותי זה מצחיק", שהושמעה בט"ז טבת התשנ"א, הושמעו שלוש פעמים קללות כנגד ריבון העולמים בערבית, "ילען רבך" וכו', וזאת על אף הודעתך במסגרת תשובה על שאלתך, כי תבקש מ"קול ישראל" להתחשב ברגשות הציבור.

ברצוני לשאול:

מה בדעת השר לעשות בנודן?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אני שב ומביע את דעתי, כי יש למנוע שידור קללות שיש בהן משום פגיעה בדת כלשהי, בשפה זו או אחרת, גם אם הדברים נאמרים ללא כוונת פגיעה, במסגרת מערכונים משודרים.

בינתיים, בשל מצב החירום, הופסק שידור התוכנית "אותי זה מצחיק". אפנה שוב לרשות השידור ואבקשם לדאוג, כי אם וכאשר תחודש התוכנית לא יישנו מקרים כאלה.

היו"ר ש' וייס:

סגן השר משיב על שאלתה מס' 3227 של חבר הכנסת גדליה גל. הוא איננו. השאלתה תימסר לפרוטוקול.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אני התחייבתי להשיב לחבר הכנסת גדליה גל. הוא ביקש את הסכמתי. הוא נסע לאיזה אירוע חשוב ואני מבקש להשיב.

היו"ר ש' וייס:

אתה רשאי לעשות זאת, גם על-פי התקנון. אין בעיה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אני יודע.

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שהתשובה על השאלתה תיכנס ממילא לפרוטוקול — הוא ממילא יקבל את התשובה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

מקובל עלי.

2 — 3. החקירה נמצאת בעיצומה וטרם התקבלו הממצאים הסופיים.

4. המשטרה תפעל בהתאם לתוצאות החקירה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מחאמיד.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני השר, אני מתנצל על שלא שמעתי את החלק הראשון של תשובתך. אבל נדמה לי, אדוני השר, שהגיעו אליך תלונות רבות בנושאים כאלה ובהתנהגויות כאלה של אנשי משטרה, ובמיוחד של אנשי מג"ב. האם אדוני השר יכול להבטיח אחת ולתמיד, שאנשי מג"ב ואנשי המשטרה יתנהגו אל אזרחי מדינת ישראל הערבים כאל אזרחים לכל דבר? תודה רבה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, גם לנושא הזה התייחסתי קודם לכן. אנחנו מקפידים ונקפיד על כך שכל אזרח במדינת ישראל, בלי קשר למוצא או לדת או להשקפה עולם, יקבל יחס הוגן, בהתאם לחובות המוטלות על משטרת ישראל כמי שמשרתת את הציבור ופועלת למענו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר המשטרה, אני מלא הערכה אליך על הקצב.

שר המשטרה ר' מילוא:

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אפילו יצרת מנגינה בתשובות, מרוב הקצב. תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לתשובות על שאלות של סגן שר החינוך והתרבות. שהיה היום אחד הקורבנות של הסדר החדש.

3056. תשדיר שירות של "אפרת"

חבר הכנסת יצ' לוי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ח' בטבת התשנ"א (25 בדצמבר 1990):

"אפרת", אגודה לעידוד הילודה, קיבלה מכתב מרשות השידור כ"ב 28 באוקטובר 1990 ובו הודעה, שרשות השידור לא תשדר תשדירי שירות של "אפרת" מכיוון שאין הוועדה מאשרת תשדירים שיש בהם משום פולמוס בציבור (המכתב רצ"ב).

מדובר בתשדיר ששודר 76 פעמים מ"ב בספטמבר 1990 עד 25 באוקטובר 1990 והופסק, וכן בשני תשדירים נוספים שלא שודרו כלל (נוסח התשדירים מצ"ב).

בתשובה על שאלתה בנושא זה מיום 12 בדצמבר 1990, כ"ה בכסליו התשנ"א, אישר שר החינוך שהפסילה היתה משום שיש בכך דבר שבפולמוס ציבורי, וקיבל על עצמו לבדוק את שיקול דעת הוועדה.

ברצוני לשאול:

1. מכיוון שהחוק בישראל מגביל הפלות, האם קריאה בתשדיר למנוע הפלה היא עניין שבפולמוס?

2. האם כבוד השר תומך בהחלטת רשות השדור בעניין זה?

3. האם בדק כבודו את שיקול הדעת של רשות השדור?

3227. בעיית החירשים בזמן מלחמה

חבר הכנסת ג' גל שאל את שר החינוך והתורות ביום כ"ח בשבט התשנ"א (12 בפברואר 1991):

כעקבות ריאיון טלוויזיוני במוצאי שבת 3 בפברואר, עולה בעייתם של החירשים בזמן מלחמה ובמצבי חירום.

החירש, שאינו יכול לשמוע את האזעקה, ואינו יכול לפעול על-פי הוראות הג"א, חש עצמו מנותק וחסר אונים בדקות קשות אלו, דבר הגורם לו לחץ נפשי עצום ומתח.

מן הראוי שבטלוויזיה, האמצעי התקשורתית-הוויזואלי היחיד עבור החירש, יינתן תרגום למתרחש, אם באמצעות כתוביות, ואם באמצעות שפת הידיים, בזמן של אזעקה ומכוזי החדשות. כתוביות ה"אזעקה" וה"הרגעה" המופיעות על המסך מסייעות רק במעט לחירש.

ברצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע למצב?
2. מה בכוונת השר לעשות?

תשובת סגן שר החינוך והתורות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 2. הודעות היסוד על אזעקה והרגעה ניתנות גם בצורה גרפית, כך שהן מגיעות גם לידיעת החירשים.

הוחזרה לטלוויזיה מהדורת החדשות הקצרה בליווי כתוביות.

נעשה הסדר בין "קול ישראל" לטלוויזיה הלימודית בדבר העברת תמליל חדשות הרדיו בטלטקסט, אמצעי עזר שהוא נפוץ בקרב החירשים.

נבדקו בטלוויזיה הצעות להרחיב את השירות על-ידי מתן תרגום סימולטני בשפת סימנים או בכתוביות גם להודעות ביניים בזמן הזעקות (כגון: תושבי אזור פלוגי יכולים לעזוב את החדרים האטומים). למרבה הצער, נמצא שאין הדבר מעשי, והוא חשוף — במהלך הביצוע — לתקלות שעלולות להביא לידי הטעיה, לפיכך נטשו את הרעיון הזה.

דן תיכון (הליכוד):

מה קורה עם סדר-היום? האם מישוהו יכול להסביר לי?

סגן שר החינוך והתורות פ' גולדשטיין:
תסתכל בסדר-היום, זה בסדר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פנחס גולדשטיין, שהוא גם סגן שר החינוך והתורות, היה צריך בכלל להשיב ראשון, מכיוון שההצעה לסדר-היום הראשונה היתה של חבר הכנסת כ"ץ-עוז. התשובות נדחו עד אחרי השעה 14:30. סגן השר פנחס גולדשטיין, ברוב אדיבותו נתן לשר המשטרה להשיב לפניו. לכן הכול בסדר, הוא בסדר במיוחד, וכשסגני יושב-ראש הכנסת מעירים בקול רם כאן, זה ממש לא בסדר. הם יכולים לפנות אל יושב-ראש הכנסת, הם יודעים איך לעשות זאת. מאוד לא מקובל שסגן יושב-ראש כנסת אחד מעיר לאחר בזמן ניהול הישיבה, כמו שעשה לי חבר הכנסת גרעון גדות קודם, בגסות נוראה.

דן תיכון (הליכוד):

את זה התכוונת להגיד.

היו"ר ש' וייס:

כן, ולפרוטוקול, ובאלימות. אדוני סגן השר, אני מודה לך על כך שהיית נדיב והסכמת להיות שני, אם לא יפריעו לך. מספיק עם ההערות האלה, הקטנוניות והבלתי נסבלות.

סגן השר ישיב על שאלתא מס' 3257, מאת חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

סגן שר החינוך והתורות פ' גולדשטיין:

לפני שאשיב לחבר הכנסת זיסמן, אני רוצה להודות לך, אדוני היושב-ראש, על הדברים שאמרת. כך צריך לנהוג, לפחות כאשר יושב-ראש — — —

היו"ר ש' וייס:

כל הזמן הוא קופץ. בבקשה.

3257. שיתוף גנ"עים במאמץ המלחמתי

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר החינוך והתורות ביום ל' בשבט התשנ"א (14 בפברואר 1991):

במלחמות קודמות היינו עדים לשילוב פעיל של תלמידי תיכון במסגרת הגנ"ע במאמץ המלחמתי של העורף. זאת, בעבודה התנדבותית בקיבוצים ומושבים, במפעלים חינוכיים וכו'.

ברצוני לשאול:

1. האם גם בימים אלו משתלבים הגנ"עים במאמץ המלחמתי?

2. אם כן — באיזו צורה ומה הוא היקף ההשתתפות?

סגן שר החינוך והתורות פ' גולדשטיין:

1. התשובה חיובית.

2. במסגרת השירות הלאומי, בקטיף הדירים במושבים ובסיוע בבתי-יחולים — בהיקף גדול של כיתות י"א.

עמנואל זיסמן (המערך):

האם אפשר לשאול נוספת?

היו"ר ש' וייס:

בבקשה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, מה שהיה בתחום ההתנדבות מספק אותך? האם זה סיפק אותך?

סגן שר החינוך והתורות פ' גולדשטיין:

ברשות היושב-ראש, התנדבות היא מושג שלא צריך לספק אותי ולא צריך לספק אף אחד, כי ככל שההתנדבות גדולה יותר, כלונו שמחים על כך. הואיל ושאלת אותי — אני בזמני הייתי יושב-ראש פרס שר העבודה והרווחה למתנדבים, ושם ראיתי את עם ישראל היפה ואת שפעת האנשים שמתנדבים, גם לפיזורים, גם לפיסחים, גם לחיגרים, גם בנושא האיידס. בסך הכול עם ישראל הוא עם של מתנדבים. יכול להיות שכמות האנשים שהיתה פה גדולה יותר. בסך הכול היתה התנדבות, והיא ברוכה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לסגן שר החינוך והתורות.

3272. טלפונים בגני-הילדים

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר החינוך והתורות ביום ל' בשבט התשנ"א (14 בפברואר 1991):

מנטילת הלוואות שהחזירה יכבדו על הלווה ויגסו נתח העולה על 25% מהכנסתו.

עם זאת ברור שלא ניתן להבטיח מראש, כי לאורך כל שנות חיי ההלוואה לא תרד הכנסת הלווה ביחס להחזרים השוטפים. הכנסתו עלולה לרדת במונחים ריאליים בעוד ההחזרים בדרך כלל צמודים למד. נוסף על כך אין לבנקים שליטה על היקף ההלוואות שלוקח הלווה מחוץ למערכת הבנקאית.

2. החובה בגילוי נאות, בפרסום ובדרך אחרת, מעוגנת בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א — 1981, ובחקיקה הכללית להגנת הצרכן.

3. ככלל אין הפיקוח על הבנקים בודק את פרסומי הבנקים. אולם כאשר מתגלה מקרה של חשש להטעיה בפרסום, אנו דורשים תיקון.

3080. הפרשים בגין שנות עבודה לגמלאים

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את שר האוצר ביום כ"ב בטבת התשנ"א (8 בינואר 1991):

בשנים 1966—1967 הועברה קבוצת עובדים של המחלקה להתיישבות של הסוכנות למשרד החקלאות. בהסכם ההעברה התחייב האוצר לשלם לעובדים אלה גמלה לפי דרגתם ביום הפרישה, על-פי תנאי הסוכנות, עבור החלק היחסי של שנות עבודתם בסוכנות היהודית. עד כמה שידוע לי, עד 1987 התעלם האוצר מהסכם ולא שולמו הפרשים בגין שנות עבודה בסוכנות לגמלאים. לאחר מאבקים רבים הוחל בתשלום לעובדים. על-פי נתונים של ארגוני גמלאים ושל הסתדרות עובדי המדינה, התשלומים אינם ריאליים ומדויקים.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים נכונים?

2. אם כן — מדוע לא תשולם הגמלה לפי חישוב מתוקן מיום הפרישה, וההפרשים על-פי השכר האחרון — לפי הוראות החשב הכללי?

3. האין בכל הפרשה התעלמות מזכויות העובדים?

4. כיצד מסביר משרדך חוסר התייחסות נאותה מצד מינהל הגמלאות במשך שנים לקבוצה זאת?

5. מה בכוונתך לעשות בפרשה זו ובמקרים דומים?

תשובת סגן שר האוצר י' עזרן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. ההפרשים שולמו לזכאים בערכם ביום התשלום, דהיינו לפי ערך חודש התשלום בפועל מוכפל במספר החודשים.

3—4. לא היתה התעלמות מפניית הגמלאים של משרד החקלאות, שכן מינהל הגמלאות ביצע את התיקונים המתבקשים וההפרשים שולמו בהתאם.

5. גמלאי חדש, אשר יפרוש בעתיד, ינהגו כלפיו כפי שנהגו, לאחר התיקון, עם יתר הגמלאים.

3163. קצבאות הביטוח הלאומי

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את שר האוצר ביום ו' בשבט התשנ"א (21 בינואר 1991):

לאור פרסומים כי השכר הממוצע בינואר ירד מ-2,458 שקלים ל-2,330, עולה כי צפיה יירדה של כ-5% בקצבאות

בעקבות הודעתך מ-4 בפברואר 1991 על התקנת טלפונים בגני-הילדים, ברצוני לשאול:

1. כמה טלפונים הותקנו עד כה?

2. אם בגנים מסוימים טרם הותקנו טלפונים, מה היא הסיבה לכך?

3. מתי לכל המאוחר תושלם התקנת הטלפונים?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עד יום 14 בפברואר 1991 הותקנו 1,934 קווים ו-425 שלוחות.

2. לא ידוע לנו על סיבה כלשהי לאי-התקנה, הנהל הוא שהקב"ט — קצין הביטחון — המקומי מעביר טופסי ההזמנה בחתימת ראש הרשות לחברה, למשק ולכלכלה של מרכז השלטון המקומי, וזו מעבירה את ההזמנות ל"בזק".

3. לפי הדיווח שנמסר לנו, "בזק" פועלת במהירות המרבית להתקנת הטלפונים בגני-הילדים, בעדיפות לאזורים 'א' וב', חיפה ותל-אביב.

היור' ש' וייס:

תודה רבה לאדוני. אתה משוחרר. אני שוב מודה לך על כך שהסכמת להמתין כל כך הרבה זמן, לפני משורת הדין.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לסדר-היום. סגן שר האוצר יוסף עזרן ישיב מהמקום על שאלות.

2741. ריבית על משכנתאות

חבר הכנסת יא' לוי שאל את שר האוצר ביום כ"ה בחשוון התשנ"א (13 בנובמבר 1990):

קבוצה המכנה עצמה "נפגעי המשכנתאות וחסרי דיור" הפגינו ביום שישי בבוקר מול בנק "טפחות" במחאה על פרסומים מטעים, לטענתם, של הבנקים למשכנתאות, המסבירים לציבור כי הריבית כיום היא אפס אחוז, וההחזר ייקבע בגובה 25% מגובה המשכורת של המלווה.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן לא יעלה ההחזר על 25% מגובה המשכורת?

2. האם יש פיקוח על פרסומי הבנקים למשכנתאות?

3. אם הפרסומים אינם מדויקים, האם משרדך מוכן לחייבם לדייק בפרסום?

תשובת סגן שר האוצר י' עזרן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אני מבקש לצטט את תשובת המפקח על הבנקים בבנק ישראל:

1. אין ויכוח בין המערכת הבנקאית לבין קבוצת נפגעי המשכנתאות וחסרי דיור בדבר הצורך להבטיח שנטל הפירעונות יעלה בקנה אחד עם יכולתם של הלווים. הדבר חשוב הן ללווים והן לבנקים, אשר בודקים יכולת זו לפני העמדת הלוואה. מטעם זה מצאו הבנקים לנכון להקדיש אמצעים לפרסום תשדיר, הממליץ לקחת משכנתה בתכונה ולחשוב על יכולת ההחזר. התשדיר מצטט את המלצת המועצה הישראלית לצרכנות, ששיעור סביר להחזר משכנתה הוא 25% מההכנסה; כלומר, בתשדיר זה פונים הבנקים לציבור להימנע

מיוחדים לבתי-מלון, עד למרצאי שבת, או מתחדשת הקליטה. נודע לי כי מחיר הסעת העולים ושכונם בבתי-מלון מגיע ל-700,000 ש"ח בשבוע.

ברצוני לשאול:

1. מה היא עלותו של איסור קליטת העולים בשבת?
2. לפי חישוב שערכתי, אם בשנה הקרובה יגיעו 400,000 עולים, יעלה מחיר שמירת השבת 56 מיליון שקל — האם אין מטרות חשובות יותר שלהם יש להקדיש סכום זה?

3. כיוון שממילא עובדים יהודים בשבת בהסעת העולים ובקבלתם במלונות, מדוע לא לאפשר קליטתם במסופים ללא צורך בטלטולם שלא לצורך?

תשובת סגן שר האוצר י' עזרן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. העלות המצטברת עד היום היא כ-1.7 מיליון ש"ח.
 2. החישוב הוא תיאורטי, וממילא מפנה היום המשרד לקליטת העלייה את העולים למלונות שעמם יש ל"עמידר" הסכמים במסגרת פתרונות הדירור הזמני.
 3. שאלה זו יש להפנות למשרד המטפל בקבלת העולים.
- היו"ר ש' וייס:
כזה סיימנו להשיב על כל השאלות והשאלות הנוספות.

יח. הצעה לסדר-היום

היערכות המשק והחברה לשעת חירום

עצות לממשלה, לגורמים החיצוניים, לארצות-הברית ולמי לא. אולם מה שנראה מזור הוא, שדווקא באותם נושאים שהמדינה, הממשלה וגורמים כלכליים במשק שולטים בהם ויכולים לקבל החלטות בלי להזיק לתיאומים עם מדינות אחרות או התחשבות בגורמים נוספים חיצוניים, דווקא כאן נעדרת היתה מנהיגות כלכלית וחברתית מובילה, לא לפני המלחמה ועוד יותר בימי המלחמה, אם בתחום המדינה-הצבאי ההתאפקות ומדיניות חוסר התגובה של הממשלה היו לכאורה חיוביות, חיכו את מדינת ישראל ואת הממשלה באהדה ובהערכה בין-לאומית, לא כן בנושא כלכלי-חברתי, שהרי כאן המדיניות של "שב ואל תעשה" או שליפת תגובות מן המותן, או של כל שר לדרכו, היא מדיניות של החמצה ומחלל. החמצה — החמצת הרצון הטוב המצוי בעם ובגורמים הכלכליים לשיתוף הפעולה עם הממשלה; ומחלל — שאותם תחומים הולכים לאיבוד, כמו תוצרת חקלאית או פגיעה בייצור, כך שלא ניתן לתקן את הנזק שכבר נגרם.

בתחום הכלכלי-החברתי-המשקי — כאן נחוצה פעילות ומעורבות גדולה ויוזמה של הממשלה, כשנו מתואמת בין שריה ומשרדיה, קודם כול, וכל זאת כדי להחזיר את המשק ככל האפשר לפעילות מלאה. עניינו הראות — — —

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, אתה צריך להשיב על שאלתך. חבר הכנסת פורז, חבר הכנסת קיסר מעלה הצעה לסדר-היום הנוגעת לסגן השר.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

הביטוח הלאומי. כך, למשל, קצבת זיקנה, שעמדה בדצמבר על 393 שקלים, עלולה לרדת בינואר ל-373 שקלים.

ברצוני לשאול:

1. האם פיצה משרדך מיד את מקבלי הקצבאות בשיעור הירידה בשכר הממוצע?
2. האם שיעור הפיצוי בכל הקצבאות הוא לשביעות רצונו ועל דעת הביטוח הלאומי?

תשובת סגן שר האוצר י' עזרן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד האוצר הסכים לאי-הורדת הקצבאות בחודש ינואר, אף שזו נדרשת על-פי נוסחת השכר הממוצע המוגדרת בחוק. משרד האוצר יישא בעלות הכרוכה בכך, בהסכם על-פי סעיף 200 לחוק הביטוח הלאומי.

2. הסכמת משרד האוצר לאי-הורדת הקצבאות היא על דעת המוסד לביטוח לאומי ולשביעות רצונו.

3179. איסור קליטת העולים בשבת

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר האוצר ביום י"ד בשבט החשני"א (29 בינואר 1991):

שר הקליטה מר יצחק פרץ הורה שלא להפעיל את מסופי קליטת העולים בשבת. בשל כך נשלחים העולים באוטובוסים

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת ישראל קיסר להביא לפנינו הצעה רגילה לסדר-היום, מס' 4566, בנושא: היערכות המשק והחברה לשעת-חירום. אני עדיין עומד על כך, חבר הכנסת קיסר, שאם תרצה — אתן לך עצה איך להיכנס לראשית סדר-היום, כמו שראשי סיעות למשל נכנסים.

ישראל קיסר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הכנסת קיימה דיון ממושך, לפני עשרה ימים, על המלחמה במפרץ, שבו נטלו חלק עשרות חברי כנסת מכל הסיעות, יש האומרים כ-80 חברים. הדיון כשלעצמו היה חשוב ונתן ביטוי לרחשי העם לאירועים במפרץ ולהשפעתם על מדינת ישראל. רק חבל שהדיון הזה לא בא ביוזמת הממשלה, והיא, הממשלה, לא מצאה לנחון להציג את הנושא ולשרד באמצעות הכנסת לאומה את עמדתה. גם בנושא זה שמרה הממשלה על פרופיל נמוך והשאירה את העניין לחברי הכנסת לסיעותיהם. בדיון זה באו לידי ביטוי אחדותו ונחישותו של העם לעמוד במערכה זו, לתמוך בקו של איפוק, שהרי איש אינו מטיל ספק בזכותנו וביכולתנו להגיב ולהגן על אזרחנו ומדינתנו, אם התנאים יחייבו זאת.

חבל שאווירת המאחד בתוכנו בימים אלה ובבית הזה נקטעה והופרעה על-ידי הממשלה עצמה, שמצאה לנחון לצרף לממשלה סיעה שרוב-הרובם של חברי הכנסת מסתייגים מדרכה וממצעה, וזאת אף בתוך הממשלה עצמה, אולם מסיבות של נוחות מוותרים על עקרונות.

רוב הדוברים בדיון המדיני התמקדו בהיכטים הפוליטיים, הצבאיים והמדיניים של המלחמה במפרץ, וכולם יודעים לתת

באותו זמן, גורמים אחרים במשק, במקום לחפש איך מחזירים את העובדים לעבודה, איך מעודדים עולים שיעבדו, איך מעודדים משוחררי צה"ל שיעבדו, לוחצים על הממשלה לפתוח את הברז של ייבוא פועלים. הווי אומר, מקווים מצד אחד לכסף אמריקני, לייבוא של עובדים מחוץ לארץ, ואנו נהיה המתווכים. איך לאותו משק שזהו מהלך המחשבה שלו וכך הוא נבנה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע להעלות את הנושא הזה לדיון במליאת הכנסת ולחייב את הממשלה לפתוח בו. זה לא עניין מדיני, שאם שומרים על פרופיל נמוך מקבלים אולי צינים טובים מאמריקה. זה דבר שבנפשנו, ואין כל סיבה מדוע הממשלה, אם ראש הממשלה או שר האוצר, לא יתייצבו בכנסת ויפתחו בדיון, איך אנחנו היינו רוצים לראות את המשק נערך בימים אלה, כדי למנוע נזקים הן למפעלים, הן לעובדים והן למדינה כולה.

הי"ר ש' וייס:
תודה רבה לחבר הכנסת ישראל קיסר.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
אדוני היושב-ראש, אני יכול לשאול אותך שאלה?

הי"ר ש' וייס:
אותי? בבקשה.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
אני מבקש שתעביר את הנושא שאני אעלה ליושב-ראש הכנסת ולסגניו.

האם זה מכובד לקיים דיון במליאה כפי שהיא נראית עכשיו? אני לא רוצה שיהיה כתוב בפרוטוקול איך בדיוק נראית עכשיו הכנסת, אבל האם זה מכובד? תנו דעתכם, זה מכובד את הכנסת, משפיל את רמתה, ולא נותן דבר לנושאים הרציניים.

הנה מר קיסר הביא כאן נושא רציני מאוד. אני לא מאשים אותך, חס וחלילה.

הי"ר ש' וייס:
אני כאן ואתה כאן.

אדוני סגן השר וחבר הכנסת פרוש, זאת הערה שחוזרת על עצמה: אני חבר כנסת עשר שנים, והערה זו חוזרת על עצמה בערך אחת לשבוע, ביום רביעי, כאשר יש חברי כנסת מעטים לאחר 14:00-15:00.

אליהו בן-מנחם (המערך):
צריך לקצר את הדיונים.

הי"ר ש' וייס:
סליחה. אני רק רוצה לומר, שהרבה מאוד הערות כאלה שמענו מצד חברי כנסת שלא נוכחים בדיונים, באים לחמש דקות כשמגיע תורם, מעירים את ההערה הזאת והולכים. לכן, אני באופן שיטתי לא מקבל את ההערות האלה, דווקא כמי שנמצא באולם הזה עשר שנים פחות או יותר. הכוונה כמובן לא אליך אישית, חלילה.

ישראל קיסר (המערך):
היושב-ראש הציע לי הצעה מצוינת.

הי"ר ש' וייס:
כן, אני נחתי עצה לחבר הכנסת ישראל קיסר, ואני מקווה שהוא יקבל אותה, איך להיות בראשית סדר-היום. מה שקורה

הי"ר ש' וייס:

סגן השר עונה, אנא.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
כולי אודן.

הי"ר ש' וייס:

יש לי בעיה עם מי שמפריע לך, חבר הכנסת קיסר. הבעיה היא לא עם האודן אלא עם מי שעל יד האודן.

ישראל קיסר (המערך):

ידוע שסגן השר הוא מאוד כשרוני.

הי"ר ש' וייס:

האודן בסדר, רק ההקשבה לא היתה בסדר.

ישראל קיסר (המערך):

ענינו הרואות, ככל שהמשק חוזר לפעילות רגילה קל לנו נפשית וקל לנו יחסית לשאת בנזק המלחמה שנכפתה עלינו. ומעל לכול מחזקים את הביטחון בקרב הציבור, המוכיח בעת המלחמה בגרות נפשית, רוח התנדבותית ונכונות לעשות הכול כדי שנעמור במערכה, כדי שלא לתת לערץ מבגדאר להצליח במימנותיו השפלות לששב את חיינו ולשתק את משקנו.

על כן חייבת הממשלה להקים לאלתר — אומנם באיחור — מועצה לאומית כלכלית-חברתית, שבה ייטלו חלק, לבד ממשרדי הממשלה הנוגעים בדבר, גם המעסיקים וההסתדרות. תפקידה של מועצה זו יהיה לטפל בכל הבעיות המתעוררות עקב המלחמה ולפעול להחזיר את המשק לתקנו.

אציין אחדים מן הגורמים החשובים: א. הפשרת תקציבים ממשלתיים וציבוריים להקדמת רכישות מהסקטור העסקי על-מנת לצאת מההאטה, במיוחד בענפים שנפגעו או שותקו כתוצאה מהמלחמה; ב. סיוע לעסקים ולמפעלים שאינם יכולים לפעול ובשל כך גם עובדים נפגעים; ג. הבטחת השכר לעובדים שהיו מובטלים מאונס, אם כתוצאה מאי-הפעלת מערכת החינוך אם בשל סגירת עסקים בערבים, ועידוד עובדים ליציאה לעבודה, במיוחד בענף החקלאות והבניין, בכלל זה ערבים מהשטחים שיוכלו לעבוד רק בצורה מאורגנת. להווי ידוע לכנסת, סוף חודש פברואר מתקרב. זה חודש קצר. אין מי שישלם שכר ללמעלה מ-100,000 עובדים. אנחנו יושבים כאן בטוחים בשכרנו, ויש למעלה מ-100,000 איש שלא מובטח להם שכר, כי כל עניין המלחמה לא היה מוסדר משפטית וחוקית. גם ההודעה של דובר צה"ל לא היה לה שום בסיס משפטי. לכן, שר האוצר יכול היה להגיד בטלוויזיה בצורה שלווה מאוד, שהוא בכלל חושב שהממשלה לא צריכה להשתתף, וזאת גם כאשר הצענו שהיא תהיה רק שותף בנשיאה בנזק של שלושת הימים הראשונים: ד. דרושה הסדרת הנושא המשפטי והחוקי שייתן תשובות ברורות על נזקים הנגרמים כסוג זה של מלחמה, שהעורך הפך חזית והעובדים הפכו להיות מובטלים מאונס; ה. הפחתת הריבית על-ידי בנק ישראל, כדי לצמצם את הוצאות המימון הנוספות הנופלות על המפעלים המצויים במצוקת אשראי; ו. הסדרת הביטוח ליצוא ועידוד הייצוא, שיהיה תחליף למיתון הפנימי שנגרם כתוצאה משיטוק חלקי של המשק.

אני חייב עוד להעיר לפני הסיום: יש הרגשה במדינה שכדי ללכת בדרך הקלה, מישוה רק ישוב ויכתוב מה הם הנוזקים ויגיש את החשבון לאמריקנים. יש אפילו מי שכבר הדורז ונסע כדי לגייס כסף, אם אצל ידידים, ואם לומר לאמריקנים: להווי ידוע לכם שהנוזקים שנגרמו הם כך וכך מיליארדים של שקלים או דולרים. וכל המוסיף הרי זה משוכח.

5. קביעת תקרות ותנאים לכיסוי רוצאות החסנה והוצאות נלוות למי שפונה מדירתו.

ב. נושא מקדמות מס הכנסה ותשלומי מע"מ. מקדמות מס הכנסה ותשלומי מע"מ נקבעים בהתאם למחזור המכירות בפועל. ככך מתקיים מנגנון איזון — בעת צמצום מחזור המכירות קטנים תשלומי המסים בהתאמה. אף-על-פי-כן אגפי המסים מגלים גמישות מסוימת במקרים חריגים לדחיית תשלומי מקדמות מס הכנסה ומע"מ לפירמות ולעסקים אשר סבלו משיקים חוזרים. בכלל זה גופים ציבוריים מסוימים המטופלים באופן אינדיבידואלי, לגופו של עניין, ולצער, לפי גודל המצוקה.

ג. עבודות הקטיף — משרד הביטחון הקצה, באמצעות שירות התעסוקה, סכום הנדרש לצורך העסקת עובדים בקטיף, מתוך כוונה לתמך מובטלים ועולים חדשים להשתלב בעבודות קטיף לנוכח המחסור בידים עובדות והצורך המיידי בקטיפת הפרי.

כמו כן, בתיאום עם משרד החינוך והתרבות, גויסו 3,000 גרנ"צים בהתנדבות לצורך עבודות קטיף.

ד. הפעלת גני-ילדים — משרד החינוך והתרבות, הפנים והאוצר יקצו כל אחד מיליון שקלים להתקנת טלפונים בגני-הילדים לצורך מתן התראה מהירה.

ה. ביטוח לגני-ילדים במקומות עבודה — החשב הכללי ונציבות שירות המדינה קבעו הסדרים המאפשרים שהיית ילדים במקומות עבודה בסקטור הציבורי, וזה בתיאום ובעזרה של מקומות העבודה.

ו. מערכת הבנקאות — בתיאום עם המפקח, על הבנקים החלו סניפי הבנקים לפעול מיום 7 בפברואר 1991 גם בשעות אחרי-הצהריים.

ז. הפעלת מסלקות הבנקים — הוחזרה פעולת המסלקות בשעות הלילה כדי לצמצם את התופעה של השיקים החוזרים ולהילחם בה.

ח. ערבות המדינה למימון הון חוזר לעסקים קטנים — הקפאת הפעילות העסקית בעסקים קטנים, כפי שהתייחס אליה בצורה נכונה. חבר הכנסת קיסר, גרמה לירידה בהיקף המכירות, ובעקבות זאת קטנה גם רמת הרווחיות. על-מנת לגשר על תקופת הביניים עד סיום מצב החירום גובשה תוכנית סיוע לעסקים קטנים, המבוססת על מתן ערבות המדינה למימון הון חוזר לעסקים אלה, אשר הועברה לאישור ועדת הכספים של הכנסת ואושרה על-ידיה.

ערבות המדינה תהיה בשיעור של 50% מסכום האשראי שיעמיד הבנק לטובת העסק. סכום האשראי בערבות המדינה לא יעלה על 100,000 ש"ק, או 10% ממחזור המכירות השנתי של העסק, הנמוך מביניהם, כפי שמדווח למע"מ, והוא יינתן כנגד ערבות אישית מבעל העסק או לחלופין שעבוד שוטף.

התקציב לתוכנית זו הועמד על 200 מיליון שקלים מטעם האוצר.

להלן רשימת ההחלטות אשר נמצאות בתהליך ביצוע: א. ענף המלונאות — קיים הסדר לדחיית תשלומים ופריסת חלויות. כמו כן, בתיאום עם משרד התיירות, הוחלט על הקמת קרן סיוע לבתי-מלון; ב. תשלום בגין ימי היעדרות — מתקיים דיון עם ההסתדרות ולשכת התיאום של הארגונים הכלכליים

כאן, ואני אומר את זה על רקע ההערה שלך, שהנושאים המדיניים תמיד עולים בתחילת הישיבה, בשעה 11:00, ואז יש קהל גדול. הנושאים החברתיים החשובים מאוד, משום מה נדחים לשעה מאוחרת יותר.

אגב, זה תלוי במידה מסוימת גם בשרים. אם שרי הממשלה יעמדו על כך, אתם, שיש לכם זכות על-פי חשיבות הנושא להופיע גם בשעה 11:00, תוכלו לעשות זאת.

סגן שר האוצר י' עזרן:
היינו כאן מתחילת הישיבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:
זה לא מספיק. אתם צריכים ללחוץ על נציג הממשלה בנושאות, שכאשר קובעים את סדר-היום אתו, הוא יעמוד על כך.

אני מוכן, באופן פרטי, לתת לכם שיעורים, כמי שכבר נהירים לו שבילי הכנסת כשבילי פומפדיאט או נהרדעא, או אני לא יודע מה. ואז לא ייווצר מצב כזה, שנושא כה מרכזי יידחה לשעה כל-כך לא נוחה. תודה רבה.

בבקשה, אדוני סגן שר האוצר, התייחס נא להצעה של חבר הכנסת ישראל קיסר.

סגן שר האוצר י' עזרן:
כבוד היושב-ראש, חברי הבית, בראשית דכרי אני רוצה להודות עם כל מלה שאמר סגן השר מנחם פרוש וגם עם מה שאדוני היושב-ראש חיוק ביתר שאת וכיתר עזו. הדברים ברורים. למרות ניסיונותי החוזרים, לצערי הרב, לא אניד אף פעם אחת, כי יהיה זה מוגזם, אבל לא תמיד עולה בידי להעביר את הנושאים האלה לזמן שיש התמקדות רצינית בדיון. בכל אופן, אני מקווה שכל הדברים שנאמרו כאן בהקשר זה יגיעו למקום הנכון, ויהיו בבחינת "אשרי המדבר על אהן קשבת".

היו"ר ש' וייס:
אדוני סגן השר, לא רק יושב-ראש הכנסת אלא גם נציג הממשלה הוא שותף. תפעילו גם אותו בעניין הזה.

סגן שר האוצר י' עזרן:
לקחתי לתשומת ליבי. חן חן, תודה.

רבותי, במשרד האוצר הוקם מטה חירום מאז פרוץ מלחמת המפרץ לטפל בדרך מבורקת ומרוכזת בבעיות שנוצרו במשק, כדי לצמצם ככל הניתן את הנוק הכלכלי כתוצאה ממצב החירום.

אדגיש, שלמעשה אתמקד אולי אפילו לא בחצי הכוס המלאה, אולי אפילו לא על השליש, אולי על הרכיב. יש דברים שחסרים וצריכים לטפל בהם בצורה היעילה, הבדוקה והחזירה ביותר. אני אתמקד רק בדברים שכבר נעשו.

מטרות המטה הן: א. החזרת המשק לפעילות סדירה בהקדם האפשרי; ב. הגדרת פתרונות והסדרים שיאפשרו חידוש פעילויות שנפסקו או צומצמו עקב המצב; ג. הגשת סיוע למגזרים ואזרחים שנפגעו; ד. מתן מענה לפניות של גופים במשק.

אקרא לפניכם עתה רשימת ההחלטות שבוצעו ואושרו על-ידי הממשלה: א. תיקון חוק מס רכוש וקנין פיצויים ותקנות אחרות לצורך הסדרת — 1. ביטוח מטוסים לפי הצורך; 2. ביטוח נזקי מלחמה פסיים שנגרמו בישראל לתושבי חוץ; 3. קביעת סכומים מרביים לחיקון נזקים במבנים; 4. קביעת תוכניות ביטוח לשווי כינון עסק שנפגע ישירות במלחמה;

בתהליך כיצוע. אני חושב שאנחנו יכולים לחסוך את הזמן שנצטרך להקדיש לדיון, כי באמת השעה דוחקת, ואם אדוני היה מסכים, הייתי מבקש שיצטרף להצעתו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קיסר, אתה מסכים שזה יעבור לוועדה?

ישראל קיסר (המערך):

אני לא מתנגד שזה ידון בוועדת הכספים. אני חושב שהדברים שאמר כבוד סגן השר הם אולי דברים נכונים, אבל זה לא מה שמחבקש.

היו"ר ש' וייס:

אז אתה רוצה שהדיון יהיה במליאה?

ישראל קיסר (המערך):

צריך לקיים דיון במליאה, וסגן שר האוצר יציג תוכנית בפני העם — — —

היו"ר ש' וייס:

האם יש הסכמה לקיים דיון במליאה?

סגן שר האוצר י' עזרן:

אין לי התנגדות.

היו"ר ש' וייס:

אם כך, זה יהיה במליאה. אני אפילו לא חושב שצריך לקיים הצבעה, אבל כיוון שמותר להסיר, באופן פורמלי אני חייב לקיים הצבעה. חברי הכנסת, מי שמצביע בעד מצביע בעד קיום דיון במליאה, ומי שמצביע נגד הוא בעד הסרה. בבקשה, אנו מקיימים הצבעה גלויה.

ה צ ב ה

בעד ההצעה לכלול את

הנושא בסדר-היום — רוב

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של

הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

הוחלט פה-אחד לקיים דיון במליאה. תודה רבה לסגן שר השר, תודה רבה ליוזם ההצעה, חבר הכנסת קיסר.

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. חבר הכנסת דן חיוך איננו כאולם. כנראה, הצעתו לסדר-היום תובא בשבוע הבא.

י"ט. הצעה לסדר-היום

חובת הדיווח לאמריקנים על הבנייה ביהודה, בשומרון ובתחל-עזה

אליקים העצני (התחיה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, זמן מה לפני שנכנס שר החוץ האמריקני בייקר לתפקידו, הוא רואיין על-ידי עיתונאי בעודו עסוק בציד תרנגולים. הוא תיאר בפני העיתונאי את התכסיסים של הציד הזה, איך הוא מתחכם לעוף המסכן הזה, איך הוא מתמרן אותו ואיך הוא דוחק אותו לפינה, והוא סיים

בנוגע לשכר בזמן היעדרות מעבודה, במיוחד לגבי אמהות עובדות, שם היקף ההיעדרות היה נרחב וממושך מאונס: ג. תשלום לעובדים במערכת הבריאות — פיצוי לעובדי מערכת הבריאות שעבדו במשמרות ארוכות ייקבע במשא-ומתן ובתיאום עם ההסתדרות; ד. הפעלת שערן קיץ תחל מיום 9 במרס 1991 ועד ליום 31 באוגוסט 1991; ה. דחיית תשלומי מסים ללא ריבית והצמדה — נציבות מס הכנסה תאפשר בהתאם להצעות חוק שאושרו בממשלה, את דחיית תשלומי מס רכוש והפרשי מס הכנסה על שנת 1990 ללא ריבית והצמדה, עד סוף פברואר במקום עד סוף ינואר שנה זו.

אני סבור כי הצעדים שנקטו יאפשרו למשק להיערך נכונה, ולו חלקית, בתחומים השונים בשעת החירום, ונעלה את המשק חזרה, ובמהרה, אל פסי הצמיחה וקליטת העלייה, שהם המטרה והיעד המצפים לנו לאחר, שבקצרת השם, המלחמה הזאת תסתיים כבר.

עם זאת, מטה החירום עוקב אחר ההתפתחויות במשק במטרה להיערך ולענות על כל בעיה ספציפית חדשה שעשויה להתעורר. המשק על כל מגזריו, נוסף על משרדי הממשלה, צריך גם הוא להשתתף במאמץ לחזור לפעילות סדירה שתעלה אותו על מסלול הצמיחה. לצורך זה יצטרך כל אחד, ובכלל זה ההסתדרות, התעשייה והמסחר ומערכת הבנקאות, לתרום את חלקו הן במאמץ והן בויתורים.

חלק מן הדברים שציינתי יחזרו ויעלו על שולחן הכנסת וועדותיה, כשהאוצר יגיש לכנסת הצעות חוק כדי ליישם את החלטות הממשלה ומטה החירום.

מאחר שרוב הנושאים שציינתי עלו ועולים כעת, בין השאר, בדיוניה של ועדת הכספים, אין לי התנגדות שההצעה של חבר הכנסת ישראל קיסר תועבר לוועדת הכספים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, חבר הכנסת קיסר דווקא ביקש שיהיה דיון במליאה. האם אתה מסכים שיהיה דיון במליאה?

ישראל קיסר (המערך):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קיסר גם נימק זאת. יש לו עניין, ובצדק, שיהיה דיון פומבי בנושא כה חשוב.

סגן שר האוצר י' עזרן:

עקרונית אין לי שום התנגדות, אבל אם רוצים להיות מעשיים ותכליתיים, לצערי הרב, אין היום זמן מספיק לדון ולדווח, וגם חבר הכנסת קיסר יודע זאת. אנחנו צריכים לעבור לביצוע. כפי שציינתי, חלק מהדברים אושרו ובוצעו. חלק הם

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אליקים העצני להביא לפנינו הצעה לסדר-היום מס' 4311 בנושא: חובת הדיווח לאמריקנים על הבנייה ביהודה, בשומרון ובתחל-עזה. ישיב עליה סגן שר הבינוי והשיכון. בבקשה, חבר הכנסת אליקים העצני.

נכנסים להתחייבויות ממלכדות, ואחר כך, כשננסים לצאת מתוכן בדרך זו או אחרת, מקבלים גינויים.

מצד שני, אנחנו לא במחתרת. אין זו כושה לבנות ולהתנחל בארץ-ישראל. אני לא אומר "להתיישב", אני אומר "להתנחל". כי זו נחלתנו. אין זו כושה ולא צריך לעשות את זה במחתרת. בעל הבית אינו חוזר לביתו כנגב כלילה. אז איך יוצאים מהסתירה הזאת שנכנסנו לתוכה?

ומכאן לדבר אחר שמפריע לי מיום ליום יותר: אין התיישבות חדשה. בממשלה שבה היו שותפים חבר הכנסת פרס וחבר הכנסת רבין, האופוזיציה, היתה החלטה גלויה לעץ השמש על שמונה יישובים, והם הוקמו בגלוי. יש לנו כבר שמונה חודשים ממשלה לאומית, ואף לא יישוב חדש, אף לא החלטה אחת על יישוב חדש. אולי גם זה קשור לפסוקי השטן האלה שבהתכתבות הנוראה הזאת? למה אין יישובים חדשים?

עמנואל זיסמן (המערך):
מה אמרים נציגך בממשלה?

אליקים העצני (התחיה):

העדר יישובים חדשים מזיק כשלעצמו, אבל נזקו התקדימי והמדיני חמור פי כמה. שוב אנחנו באותה פינה שהאיש עם האצבע על ההדק יכול להחליט אם ללחוץ או לא ללחוץ.

איך יוצא מן העניין הזה משרד הבינוי והשיכון? השאלות הספציפיות שלי הן פשוטות: האם הדיווח שהעברתם כולל את ירושלים? האם יש הפרדה בדיווח שלכם בין ירושלים לבין הגולן לבין ישיע, או הכול בחבילה אחת? מה דוח, האם יש דיווח על יישובים חדשים? האם יש דיווח בריעבד, או דיווח גם על תוכניות? אני שואל את השאלות האלה, כי מגיע לנו, חברי הכנסת, לדעת את התשובה מקל וחומר. זה לא סוד. הרי לאמריקנים זה דווח. אם זה דווח לאמריקנים, עם ישראל אינו זכאי לדעת זאת?

הבה ונדע היום, בעקבות הדבר שקרה שלא בטובתה של הממשלה אבל היא נאלצה להסכים לזה, מה התוצאות, מה דווח בימים אלה לאמריקנים תמורת 400 מיליון דולר ערכות, גם דיווח כספי — כפי שנאמר במכתב — גם דיווח של נפח, גם לגבי בנייה חדשה, גם לגבי עיבוי, מה מסרתם לאמריקנים?

אני רוצה לסיים, כפי שנדרתי ב־"ceterum censeo". חוץ מזה סבור אני שיש לגרש מן הארץ את פייצל אל-חוסייני או לשים אותו בכלא לשם שפיטה, וכן את סרי נוסייבה ואת כל החבורה האש־פית, המתכוננת להקים מדינה פלשתינית בירושלים. יש נגדה חומר פלילי, וממשלת ישראל איננה מעזה להעמיד אותם לדין.

בתום דברי עכשיו, לאחר שאשמע את דברי כבוד סגן השר, אשוב למשמרתי לפני ביתו של ראש הממשלה, בשער המלך, תזכורת לכן שהחבורה הזאת עדיין איננה לא בחוץ ולא מאחורי סורג ובריח. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת העצני. אני מבקש מסגן שר הבינוי והשיכון להשיב על ההצעה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רבין:

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, ממשלת ישראל הודיעה פעמים רבות כי היא איננה מפנה עולים להתיישב ביהודה, בשומרון ובתבל-עזה, וכי היא מפנה אותם להתיישב בגליל.

את התיאור באומרו: וכשהוא בפניה, אז אני יכול להחליט אם ללחוץ על ההדק או לא ללחוץ על ההדק. שאל אותו העיתונאי: על מי חשבת כשסיפרת לי את זה? הוא אמר: על ישראל. קראתי את הדבר הזה בשבועון "טיים" בשעתו, ובשרי נעשה חידודין חידודין.

כאשר נודע לי על חליפת המכתבים שבין שר החוץ שלנו לבין השר בייקר — המכתב "Dear David" מ־21 בספטמבר 1990 והתשובה "Dear Jim" מ־2 באוקטובר 1990 — נזכרתי בפרשה הזאת, ועוד הפעם נעשה בשרי חידודין חידודין. כאן קיבלה על עצמה מדינת ישראל חובת דיווח שלא היתה כמותה בשום ממשלה בישראל, בכלל זה של המערך.

יתר על כן, לו חתם חבר הכנסת פרס, ראש האופוזיציה הדיוס, על דבר כזה, חזקה על השר לוי שהיה תוקף אותו כשצף קצף.

השטר הזה נחתם עליידי שר החוץ והוגש לפירעון לשר הבינוי והשיכון. אני מבין שלפני ימים ספורים התבצע דיווח. אני מבין שהוא התבצע עליידי יועצו הכלכלי של ראש הממשלה, אבל החומר צריך היה להגיע ממשרד הבינוי והשיכון.

מה כתוב בחליפת המכתבים הזאת? שר החוץ האמריקני אומר שההתנחלות היא מכשול לשלום, ושיהיה ברור שמדובר גם על ירושלים. settlement activity במכתב שלו כוללת את ירושלים והגולן. מי שאיננו נבהל שיגבילו בחברון או בשכם — אז גם ירושלים. כתוב שם שהיא משכנת כל אדם שישראל מתכוונת להשאיר בידיה את השטחים: כלשונו — "השטחים", ובקונטקסט זה נאמר כדבר מגונה. כתוב שם, שזה מהווה שינוי חידודי במצב לפני משא-ומתן. כתוב שם, שההתנחלות מרעילה את האווירה — אני מצטט — ותטרפד גם את המשא-ומתן גופו.

אחרי ההקדמה הזאת דורש השר בייקר דיווח כספיעל כל פרוטה שתוצא על כל בנייה, לרבות בנייה לא למען עולים, לרבות בנייה שהיא לחלוטין מחוץ למסגרת של הערכות המסוימת של 400 מיליון הדולר שבה מדובר, וחוץ מזה גם דיווח ענייני על כל בית שנבנה, עיבוי התנחלויות ובתים חדשים.

על כך השיב שר החוץ: ג'ים, התרשמתי, בין היתר, מהבנתך את צורכי ישראל. אחר כך התחייב לדווח. דומה עלי הדבר הזה כאילו אומרים לאדם: אתה איש מסוכן לציבור ומסוכן לזולתך, וראוי לסגור אותך באיזה מקום, אבל בינתיים תדווח על כל תנועותיך. והתשובה על כך היא: תודה רבה, אני אדווח. זה מה שקרה.

כן נדחק התרגול הישראלי לתוך הפינה שהועידו לו. ראש הממשלה לא ידע על ההתחייבות הזאת, והיא היתה למורת רוחו, אבל הוא כבר לא יכול היה לסגת ממנה. ואנחנו במלכודת. מה זה, מינו עלינו כונס נכסים? כן מרווח פסול־דך שיש לו כונס נכסים. הרי הדיווח הזה הוא פיקוח. אני כבר לא שואל איפה ההדר הדיכוינסקאי המפורסם, איפה היהדות הגאה, זקופת־הקומה, שתחתמת על דבר כזה. ממשלה לאומית, ממשלה שקוראת לעצמה לאומית, והלוואי והיתה כזאת.

לא מדובר רק על דיווח לגבי כספים אמריקניים, כלל לא. האם אפשר להכריח כך מדינה ריכונית להתפשט? ואם, בכונה לא נדווח הכול, מתוך אינטרסים חיוניים, או בטעות, נצא רמאים, נצא מפירי הסכם. כבר היו דברים מעולם. קודם

אינני חושב שמחובתי לתת פרשנות לאותו מכתב בין דייוויד לג'ים, אבל אינני סבור שזאת היתה הכוונה בחובת הדיווח. לכן, אני חוזר ואומר: אין זה סוד שיש ויכוח בבית הזה ביחס לשיטה או לדרך אשר נלך בה בעתיד מבחינת הפתרונות המדיניים. אבל אני חושב שרובו הגדול של הבית הזה לא יסכים לשום סדר חדש במזרח התיכון, כאשר הסדר הזה יהיה כזה שיהודים לא יוכלו לגור בכל שטחי ארץ-ישראל. לא יהיה סדר כזה. יהודים יגורו בכל שטחי ארץ-ישראל, ולא מתחת לאדמה ולא בכונקרים אלא בריש גלי ובכבוד ומתוך תשוקה לחונן את עפרה של ארץ-ישראל. לכן, חשוב שידעו זאת גם בארצות-הברית. חשוב שידעו זאת.

רבותי חברי הבית, שר הבינוי והשיכון הודיע לא אחת מעל במת הכנסת במפורש על התוכניות העכשוויות והתוכניות העתידיות של הבינייה ביהודה ובשומרון. אנחנו כונים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה עבור יהודים שיגורו שם.

כמובן, אם משהו צריך לדווח — זה משרד החוץ. לא רק שאין זה מתפקידו של משרד השיכון לדווח לממשלה זרה, אלא גם אין זה ראוי. אבל ראוי גם ראוי שמשרד השיכון ידווח לממשלה ישראל על כל פעולותיו.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לכנסת אולי?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
וככה חייב משרד השיכון לדווח גם לכנסת — והוא אינו בוש במעשיו — וגם לממשלת ישראל על כל פעולות הבינייה. אני מודיע — אין לי מספרים מדויקים — שאכן משרד השיכון והבינוי בונה ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה.

דרך אגב, המספרים שהתפרסמו בשם שני חברי הכנסת אינם מדויקים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
הם מדויקים והם מסמכים של משרד הבינוי והשיכון.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא. חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת העצני, חברת הכנסת גאולה כהן, אתם רוצים לעשות דו-שיח משודר? לא פה. סגנית השר גאולה כהן, אני מבקש ממך.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
— ממשלה לאומית פחדנית חתמה על מכתבים ועכשיו —

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא. חבר הכנסת אורון, אנחנו מקיימים עכשיו דיון מסודר. אתם רוצים להתווכח על נחונים — לא כאן, לא עכשיו. בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
תירשו לי, חברי הכנסת — — —

אליקים העצני (התחיה):
אני מבקש שאלה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
ברשות היושב-ראש.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברגע שסגן השר יגמור, אפשר לך שאלה קצרה.

בנגב, בשיפולי הגבעות, למערבו של מה שהיה "הקו הירוק" וכירושלים בירתנו.

אין כל קשר בין מדיניות יישוב העולים לתוכנית הבינוי ביהודה, בשומרון ובועה, ולפיקן אין סתירה בין תוכניות אלה לבין הסכמה כלשהי עם ארצות-הברית.

מדיניות משרד הבינוי והשיכון מבוצעת על-פי החלטות הממשלה, ומובן שהמשרד ימשיך ויפעל בהתאם להחלטות אלו.

משרד הבינוי והשיכון, אדוני היושב-ראש, אדוני חבר הכנסת העצני, ידווח על כל פעולותיו לממשלת ישראל, ככל שיירדש, וגם לכנסת, כפי שחייב לעשות כל משרד ממשלתי. משרד הבינוי והשיכון במינהל תקין ובמינהל מסודר לא רשאי, לפי עניות דעתי, לדווח לשום ממשלה זרה על פעולות אלו ואחרות.

ראובן ריבלין (הליכוד):

הוא רשאי לדווח לחברי הכנסת באופן אישי.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אבל, עליו לדווח לממשלה ולכנסת. מובן שלא מקובל עלי שחברי כנסת יחידים, אלו או אחרים, מוצאים לנכון בדרך-לא-דרך לדווח לממשלות זרות באופן פרטיזני משלהם. אבל זו פרשה אחרת.

אליקים העצני (התחיה):

זה לא לדווח, זה להלשין.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני סגן השר, הדיווח היה לשגרירות ישראל, כפי שאתה עושה פעמים אין-סוף בשבוע ומשם הגיע לאן שהגיע.

אליקים העצני (התחיה):

זה לא דיווח, זו הלשנה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת אורון, אמרת את דברך. זה היה במקום.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אני חושב שניתנה לך באמת הזדמנות להסביר את הדברים, אבל הם נשמעו באופן חמור ביותר ובצורה הגרועה ביותר. אתה צריך להודות לי על שנתתי לך הזדמנות לפרש את דברך.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בהחלט כן. לכן אפשרתי את הקריאה, אתה השבת, ועכשיו נחזור לדיון המסודר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אשר לכנייה ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, לא ידעתי שתעלה כאן לסדר-היום השאלה, כמה בונים בדיוק בכל מקום. נושא ההצעה לסדר-היום — חובת הדיווח, לכן אין בידי המספרים המדויקים.

אבל, אני רוצה לומר לך, לחברי הכנסת ולך, אדוני היושב-ראש, מדינת ישראל איננה בונה בונקרים בשטחים, היא בונה בתים על פני הקרקע ואינה מחביאה אותם. אזרחי מדינת ישראל בונים בכוח עצמם, לא לשם העלייה, כ-25,000 בתים בתוך שטחה של מדינת ישראל הקטנה. כך גם החושבים כשטחי יהודה, בשומרון ובחבל-עזה. גם הם פרים ורבים, כן ירבו, והם בונים שם בתים, וממשלת ישראל מסייעת בידם כפי שהיא מסייעת לכל אזרח במדינת ישראל לבנות את ביתו בכל מקום שירצה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

מכיוון שאני מאמין שנצטרך להגיע לאיזה הסדר שלום באזורנו — — —

גאולה כהן (התחיה):
אל תקלקל.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אני לא אקלקל, יש לי הצעות בשבילך. כיוון שאני מאמין שאנחנו נצטרך להגיע לאיזה הסכם שלום באזורנו — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לשלום עם גאולה כהן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבקש מהחברים להיות בשלום לפחות עם היושב-ראש בישיבה הזאת. אחר-כך נדבר על הדברים הגדולים יותר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

כיוון שאני מאמין שאנחנו נצטרך להגיע לאיזה הסדר שלום באזורנו, ומכיוון שאני מאמין שלא נוכל להגיע ואסור לנו להגיע לשום הסדר שלום, ולא יהיה הסדר שלום אם יהיו לא יוכלו לגור בכל ארץ-ישראל, לכן אני חושב שמה שנבנה נבנה בכל ארץ-ישראל לשלום.

על-פי האמת, על-פי נושא ההצעה הזאת לסדר-היום, אם היה ראוי להעלות אותו — היה צריך להשיב עליו שר החוץ. אני מציע לך, ומקווה, חבר הכנסת אליקים העצני, שתסתפק בדבריו.

כ. הצעה לסדר-היום

תפקוד מוסדות פנימייתיים בתקופת חירום

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני קורא לחבר הכנסת יצחק לוי להביא את הצעתו לסדר-היום מס' 4620, בנושא: תפקוד מוסדות פנימייתיים בתקופת חירום. ישיב עליה סגן שר העבודה והרווחה. חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביום פרוץ המלחמה, ב־16 בינואר 1991, הודיע משרד העבודה והרווחה, תחילה הודעה ברדיו ואחר-כך כנראה בהודעות טלפוניות, כי פנימיות הילדים תיסגרנה. מנהלי הפנימיות שקיבלו הודעה זו שלחו את הרוכ המוחלט של הילדים לבתיהם, ובחלק מהמוסדות נשלחו הילדים גם לבדם, ללא ליווי.

מדובר בעשרות רבות של פנימיות, שבכל אחת מהן בין 10 ל־200 ילדים. האוכלוסייה הכוללת של הילדים שנשלחו לבתיהם מגיעה לכ־7,000 ילד. הפנימיות הן בבעלות פרטית או ציבורית ובפיקוח משרד העבודה והרווחה, שאף מימן את שהיית רוב הילדים בפנימיות אלה.

אדוני סגן השר, מי הם הילדים השוהים בפנימיות? איזה סוג של ילדים שוהים בפנימיות, אותן פנימיות שאני מתכוון אליהן? — ילדים שהוצאו מהבית על-פי צווים של בית-המשפט, פעמים בהסכמת המשפחה, על רקע התעללות, התעללות פיזית או התעללות מינית; ילדים שהוצאו מהבית על רקע עזובה והזנחה; ילדים שהוצאו מהבית על רקע בעיות

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת העצני, אתה רוצה לשאול שאלה את סגן השר?

אליקים העצני (התחיה):

שהיה ברור, אני לא דיברתי על מה כוונם, לא לגבי דיווח פה או באיזה מקום, אלא מה דווח לאמריקנים. שלא תהיה שום אי-הבנה. אני מעוניין שהעניין יבוא לדיון בוועדה כדי שלוועדה יימסר מה דווח לאמריקנים. מה כוונם — אינני מעוניין לדעת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

מכאן, אתה לא מסתפק בתשובת סגן השר, אתה רוצה שזה יעבור לוועדה.

אליקים העצני (התחיה):

כן, אני אמרתי לאיזו מטרה — מה דווח לאמריקנים. אני לא צריך חומר להלשנה אלא מה דווח כפועל.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

מאחר שאני מודיע לך ולבית הזה, שמשרד הבינוי והשיכון לא דיווח לאמריקנים דבר וגם לא דיווח בעתיד לאמריקנים, אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

אליקים העצני (התחיה):

הואיל ומשרד הבינוי והשיכון לא דיווח, אני מסתפק בהודעה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, הואיל וחבר הכנסת העצני מקבל את הודעת סגן השר, חם הנושא הזה ואנחנו ניגשים לנושאים אחרים.

אישיות קשות ביותר במשפחה: ילדים שהוצאו על רקע מחלות של הורים או אי-מסוגלות של הורים לטפל בהם, או שהוצאו בגלל העדר הורים או שהוצאו בגלל רקע הסביבה. הילדים האלה לא בחרו בעצמם להיות בפנימיות. את הילדים האלה, המדינה לוקחת לפנימיות מכיוון שאין להם אלטרנטיבה אחרת, אין להם בית אחר.

והשאלה הנשאלת כאן, אדוני סגן השר, היא: מדוע נסגרו הפנימיות?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

רק במקרים קיצוניים ביותר מוציאים אותם מהבית.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

נכון. השאלה היא באמת, מדוע נסגרו הפנימיות? הטענה של משרד העבודה והרווחה היא, שהוא נאלץ להודיע על סגירת הפנימיות כיוון שמשרד החינוך הודיע ברדיו על סגירת הפנימיות ובתיהם. אני לא מבין מה הקשר בין הודעת משרד החינוך לבין משרד העבודה והרווחה — א. לפנימיות האלה אחראי משרד העבודה והרווחה ולא משרד החינוך; ב. השקולים הם שונים לגמרי. איך אנחנו למדים מדבר אחד לאחר? משרד העבודה והרווחה נגרר אחרי המציאות של סגירת פנימיות באחריות משרד החינוך.

אני רוצה, אדוני סגן השר, לומר לך, שנגרם נזק רב — אני מדגל על קצת דברים שהכנתי על-פי בקשתך — נגרם נזק רב לילדים אלה שהוצאו מהפנימיות. קודם כול, הפנימיות נפתחו

ד"ר קנדל, וכל אלה שעובדים אתו, על המאמצים שעשו למרות הקשיים שהם נתקלו בהם כאשר הם החזיקו את הילדים בימים הקשים האלה.

מה שקרה היה כך: כאשר משרד החינוך או כלי התקשורת הודיעו בשם משרד החינוך עם פרוץ המלחמה, והודיעו הורעה כוללת, שכל מוסדות החינוך סגורים, לא ידעו על זה כלל ומנהלי המוסדות גם כן לא ידעו כלל. בעקבות ההודעה הכוללת הזאת, חלק מן המוסדות שחררו ילדים, כוודים. אני אומר לך את זה אחרי שקיבלתי את ההצעה שלך וביררתי זאת. הילדים האלה הוחזרו בתוך שלושת הימים הראשונים, כי החלטת משרד העבודה והרווחה היתה, עם ההכנות שעשינו לפני פרוץ המלחמה, להמשיך ולהפעיל את כל אותם מוסדות הנעור והילדים אשר הבית אינו התחליף המתאים עבורם.

אתה תיאר את המצב נכון, שזו חובתו של משרד העבודה והרווחה לראות את המוסדות האלה כביתם של הילדים, ואין להם בית שאלי אפסר לשלוח אותם, לא תוכל לתאר לך איזה טלפונים קיבלתי עד השעות המאוחרות של הלילה על הקשיים שבהם נתקלים אחרי כל אזהרה, כאשר לא יכולים לתת את המיגון הדרוש לילדים האלה. אנחנו בבעיות חמורות מאוד לנוכח כל המצב הזה. לפני הצהריים קיימנו דיון מקיף מה עושים, מכיוון שלא כל הילדים הנכים והמפגרים מסוגלים ללבוש את המסכות האלה.

אני רוצה לומר לך, ביררתי בירורים יסודיים, וזו האינפורמציה שקיבלתי מהאנשים שיש לי בהם מלוא האמון. אם אתה יכול להצביע באופן מעשי אחרת, בחפץ לב אטפל בזה. המידע שלי, אחרי שחקרתי ובדקתי, היה שכולם פעלו גם כימי החירום האלה, עם כל הקשיים שהיו להם.

לכן, אני לא רואה כאן מקום לדיון. אם אתה רוצה דיון, אני יכול להסכים לדיון כדי לגולל כאן בבית את כל הקשיים שהיו לנו ויש לנו. אל תפתח פה לשון שמי יודע מה יהיה עוד. דע לך, שאנחנו מקיימים דיונים יום יום איך להחזיק את המוסדות גם בתנאים הקשים ביותר.

אני מציע להסתפק בהודעה הזאת. אני גם אומר לך, שאם תביא לי אינפורמציה מסוימת, אני מוכן לבדוק אותה. אני מעוניין כמון שהמוסדות האלה יופעלו גם בימי חירום.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת יצחק לוי, רצית להעיר משהו?

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

ראשית, שכחתי לציין בדבריי שאכן, לגבי מוסדות המפגרים, ידוע שכולם נשארו וכולם עבדו. לא התכוונתי למוסדות לילדים מפגרים אלא למוסדות לילדים רגילים, לילדים הנמצאים בסיכון.

דבר שני, הפרטים שנמסרו לי גם על-ידי פקירי משרד העבודה והרווחה אינם זהים למה שסגן השר אומר. גם סגן השר הודה שהיה בלבלול, שהיו הודעות ואנשי הפנימיות סמכו על הודעות משרד החינוך ולא ידעו איך לנהוג. לכן הייתי מבקש כן לקיים דיון.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

לקיים דיון?

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

כן. הייתי מעדיף שהדיון יהיה בוועדת העבודה והרווחה.

מחדש, חלקן אחרי שבוע חלקן אחרי שבועיים. היום כל הפנימיות פתוחות, ואף-על-פי-כן חלק מהילדים עוד לא חזרו לפנימיות וחלק מהילדים עוד לא אותרו בפנימיות.

דבר שני, גם אותם ילדים שחזרו לפנימיות, נגרם להם נזק עצום. חלק מהילדים נחשפו להתעללות חוזרת. חלק מהילדים נחשפו לסביבה מסוכנת. חלק מהילדים נשלחו לבתים שלא היה בהם מיגון ואולי בפנימיות אפשר היה לסדר מיגון יותר טוב.

בכלל יש לשאול: למה לא היה אפשר לדאוג למיגון בכל הפנימיות? הרי מדובר בילדים שזה הבית שלהם. חלק מהילדים הפסיקו טיפול מקצועי וטיפול מאוד חשוב להם, טיפול משקם, והטיפול הזהגפס. מי יודע איך יתחדש הטיפול ובאיזה שלב ובאיזה מצב הילדים יהיו? מדובר בילדים הזקוקים בדרך כלל לעידוד ולחיוק במצבי חרדה. במקום לתת להם את העידוד והחיוק הזה, שלחו אותם הביתה. לבתים שבהם הם אינם יכולים למצוא את העידוד והחיוק.

לכן, אדוני סגן השר, לדעתי לא היה צריך לסגור את הפנימיות; אותו סוג של פנימיות לא היה צריך לסגור. אם יש מקומות שבהם יש ילדים כאלה וילדים כאלה, לפחות להבחין, לראות את מי שולחים ואת מי לא שולחים.

אני מעלה את ההצעה לא כדי לבכות על חלב שנשפך, אלא כדי לבקש ממשרד העבודה והרווחה להפיק לקחים. מי יודע באילו מצבים נעמד, ומי יודע אם לא יהיה מצב חירום כזה או אחר, לזמן קצר או ארוך, שיחייב אותנו לשוב ולנקוט צעדי חירום מעבר לצעדים שיש היום. היום ברוך השם כמעט חזרנו לשגרה. האם עוד הפעם נהיה עדים למחזה הזה, שסוגרים את כל הפנימיות וגורמים לאותו נזק?

אני מבקש התייחסות סגן השר גם למה שהיה, אבל בעיקר כדי להפיק לקחים לעתיד. תודה רבה.

הי"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת יצחק לוי. אני קורא לסגן שר העבודה והרווחה להתייחס לנושא שגם ליושב-ראש מותר להגיד, עם כל האובייקטיביות, שהוא חשוב.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה לחבר הכנסת יצחק לוי, אשר הביא את ההצעה הזאת בפני הכנסת. אולי היית עושה טוב יותר אילו לפני שהבאת את ההצעה הזאת למליאת הכנסת, היית שואל במשרד.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
שאלתי.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

ואז אולי היית חוסך מהמליאה את הטרחה לשבת כאן ולהקשיב לחלונה הזאת.

הי"ר מ' וירשובסקי:

אומנם יש הרבה מאוד והצפיפות היא גדולה, אבל נעמד בזה.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

חבר הכנסת יצחק לוי, מי שאמר לך את הדברים האלה לא בדק אותם. לא נכון לומר כי היה שחרור מקיף של ילדי הפנימיות שבאחריות משרד העבודה והרווחה. אני רוצה כאן מעל במת הכנסת, להביע את מלוא הערכתי לממונה על האגפים האלה, ממלא-מקום מנכ"ל משרד העבודה והרווחה,

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני סגן שר העבודה והרווחה — — —

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

אני מסכים, לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

יש הצעה של סגן השר שהנושא יועבר לוועדת העבודה והרווחה. חבר הכנסת יצחק לוי מסכים לכך. חברי הכנסת, אנחנו נצביע בהרמת יד כי אינני רוצה שיהיו מספרים. מי בעד העברת הנושא לוועדת העבודה והרווחה?

ה צ כ ה

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — רוב

נגד — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה

והרווחה נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ההצעה נתקבלה פה אחד. הנושא הועבר לוועדת העבודה והרווחה.

כא. הצעה לסדר-היום

חזרת פועלים מיהודה, משומרון ומחבל-עזה לעבודות החקלאות — קשיים ביורוקרטיים וביטחוניים

הענף מהשיתוק שבו הוא שרוי, כך טוענים הקבלנים. לנוכח הטפטוף של פועלים לאחרי הבנייה חוזרים הקבלנים על דרישתם לייבא כ-15,000 פועלים זרים, שיחליפו חלקית את 40,000 פועלי הבנייה מיש"ע, שהיעדרותם מאחרי הבנייה פוגעת בקצב הבנייה יותר ויותר ככל שמתארכת מלחמת המפרץ.

רבותי חברי הכנסת, אף שפועלים אלה מהווים רק כ-6% מכוח העבודה כמשק הישראלי, רבה ביותר חשיבותם של העובדים מן השטחים. הנוכחות הממושכת שלנו בשטחים הולידה מציאות כזאת, שבה חלק מענפי המשק בישראל תלויים בכוח עבודה מהשטחים ויש תלות הפוכה של ערביי השטחים בעבודה בישראל.

צריך להיות ברור, אין באפשרותנו לספק להם כסף ומצרכים, אין לנו גם זכות להחזיק אותם כל הזמן כאסירים. השליטה יצרה את התלות הכלכלית, ואנחנו חייבים להמשיך ולספק עבודה לתושבי השטחים. התלות הכלכלית של השטחים בישראל היא מוחלטת. בלי סיוע חיצוני מסיבי אין שום קיום כלכלי עצמאי בשטחים האלה. סגירת "הקו הירוק" יוצרת אבטלה נוספת ומחמירה בהרבה את המצב הכלכלי הרעוע בלאו הכי בשטחים.

פיתוח כלכלי של השטחים הוא לא רק למען תושבי השטחים אלא בעיקר למעננו, מעבר למערכת היחסים שלנו עם העולם. פיתוח כלכלת השטחים פירושו הוספת לבנה בחומה הביטחונית. העוצר, כפי שצינתי, הוא חיובי מבחינת האינטרס הביטחוני לא רק שלנו אלא גם שלהם, אבל הוא גורם לנזקים. להימצאותן של מאות אלפי משפחות בבתייהם יש משום הכבדה גם אם היא נמשכת ימים ספורים בלבד, ואם היא נמשכת שבועות, נגרמים נזק וסבל רב.

גם אם מניחים שסדרי אספקה של תרופות ומצרי מזון, שירותים חינוכיים לכל התושבים הם תקינים, אין המצב כך. משפחות מגיעות לפת לחם. ובין התגובות — יצירת זעם ותחושת תסכול רבה, ואין הבדל בין קיצונים למתונים כשנוצרת מצוקה כזאת.

שיקול נוסף הוא המשך המחסור בידיים עובדות לא רק בבנייה אלא גם בקטיף ובחקלאות. לפני כמה ימים ביקרה ועדת הכלכלה של הכנסת והוזהרה עם התושבים בבקעת הירדן, גם עבדנו כמה שעות בקטיף. והנה, היינו אצל משפחה שבה מצאנו לא רק את בני המשפחה ואת עצמנו אלא מצאנו שם גם ערבים. חלק מהערבים היו מכפר ערבי סמוך, וחלק היו ערבים

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים לשתי ההצעות האחרונות בסדר-היום, שעל שתיהן ישיב סגן שר העבודה והרווחה. ראשונה, הצעתו של חבר הכנסת זיסמן, מס' 4652, בנושא: חזרת פועלים מיהודה, משומרון ומחבל-עזה לעבודות חקלאות — קשיים ביורוקרטיים וביטחוניים. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה.

עמנואל זיסמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, מדינת ישראל פועלת בשטחי יהודה, שומרון ועזה מאז מלחמת ששת-הימים, שהיתה מלחמת מגן. פועלת ומחזיקה בשטחים האלה והיא מקפידה, וצריכה להקפיד עוד יותר על זכויות האדם של התושבים ועל כבודם האנושי.

אנחנו החלנו את עקרונות המשפט הבין-לאומי וכללי הצדק הטבעי וצריך להמשיך ולהחיל אותם כל עוד אנחנו אחראים לשלומם ולביטחונם ולחיייהם של התושבים בשטחים האלה.

והנה פרצה מלחמה שנמצאת בעיצומה, ונקווה שהיא תסתיים בהבסתו של הרוצח סדאם חוסיין ובהשמדת העוצמה הצבאית שהיא איים לישראל ולא רק לישראל. בעקבות המלחמה הזאת הוכרח על עוצר, עוצר מקף וכולל שלא היה כדוגמתו מאז מלחמת ששת-הימים, והוא הממושך ביותר. העוצר הזה הוא מחויב המציאות והוא כורח ביטחוני, כורח ביטחוני לנו וכורח ביטחוני גם לתושבי השטחים.

מאז העוצר אנחנו רואים שיש פגיעה קשה, בעיקר בענפי הבניין והחקלאות, מחוסר ידיים עובדות. עד 4 בפברואר, על-פי נתונים של מקורות ערביים בשטחים, נגרמו הפסדים לאוכלוסייה המקומית, של 40 מיליון דולר כשל אוכזן שכר עבודה של כ-110,000 משתכרים בישראל, בין שעבדו ברשיון בין שעבדו בלא רשיון.

לפני כשלושה חודשים הציע כאן, מעל במת הכנסת, השר דוד מגן להפחית את מספר הערבים מהשטחים העובדים בישראל עד הקרה של 50,000 ולא יותר, וזאת תוך מחשבה לספק את רצון העם. הנה באה מלחמה ובא העוצר והם מילאו את רצונו של שר הכלכלה והתכנון, ומאז לא רואים כמעט את פועלי השטחים כפרטים. באחרי הבנייה, כשדות המושבים וכו'.

5,000 — 6,000 עובדים מיהודה, משומרון ומחבל-עזה, המתמצים לעבודה בענף הבנייה, אין בהם די כדי להוציא את

שהעבודה כו משותפת. על-מנת לפתור את הבעייתיות שנוצרה בענפים אלה ובאחרים. יש צורך לקצר את מרווחי הדרגתיות בשחרור פועלים לעבודה, תוך תיאום ושיתוף פעולה בין גורמי הביטחון ושירות התעסוקה, כדי להתגבר על המכשולים הביורוקרטיים וכך להגדיל בצורה משמעותית את מספר הרשיונות הניתנים לעובדים בשטחים.

היום ברור לכול, שאחד המכשולים הגדולים ביותר להחזרת המשק לפעילות תקינה הוא העוצר הממושך בשטחים, אף שעובדי השטחים מהווים רק 6% מכוח העבודה במשק הישראלי.

היור' מ' וירשובסקי:
תודה לחבר הכנסת זיסמן.

כב. הצעה לסדר-היום

קשיים של לשכת התעסוקה בהחזרת עובדים למשק

התעסוקה: ולא יעבור אדם שאין בחזקתו איזה אישור משירות התעסוקה. כך צריך להיות.

אולם, אנחנו במשך כמעט שנות דור פעלנו ועמלנו כאן בארץ, בעיקר בענף החקלאות — ואינני נכנס כאן לענף הבנייה — ובענף החקלאות מדברים אנחנו עכשיו בשאלה של שעת-חירום, לא שעת-חירום מדינית, לא שעת-חירום ביטחונית, שכן אם לא יבואו ויקטפו אותו פרי, עמל שנת עבודה, ירד הוא לטמיון, ועלול הדבר להרוס את כל החקלאים הנמצאים בארץ.

כבר הזכיר חבר הכנסת זיסמן אותם אנשים, שאנחנו באנו לעזור להם מקצת מעט, ואולי קלקלנו כחברי הכנסת שרצו רק להראות לכולם איזו דרך, או לשמש דוגמה על-מנת שיבואו אחרים לעזור. אין זה קל להביא מתנדבים שיבואו ויגזמו פרחים מכיוון שצריך שתהיה מיומנות כלשהי. לא יכול כל אחד מאתנו לבוא ולהתנדב לקטוף פרי מעץ ההדר, שכן ייתכן שעל-ידי קטיפתנו אנחנו עלולים להרוס את העץ לדורות, והרי העצים האלה מניבים פרי רק אחרי שהם בני ארבע שנים, ואם כבר הם בני 25 שנה, ויבואו אנשים מתוך רצון טוב וישחיתו אותם, אנה נבוא? אנה יבואו אותם חקלאים?

אלה דברים, כפי שאומרים אנחנו בסדר הלל, בתפילת הלל, פעמים אומרים: "אנא ה' הושיעה נא, אנא ה' הושיעה נא", לפני שאומרים: "אנא ה' הצליחה נא" פעם אחת. פה הם מבקשים: הושיעה נא, תנו לנו את האנשים שיבואו לעבוד קודם כול, אחר-כך נבוא ונעשה סדר, אחר-כך נבוא ונרשום אותם.

מה עושים היום? מבקשים מהחקלאים להפקיד 50,000 שקלים ערבות, 100,000 שקלים ערבות. ואני מוקיר ומברך על אותה דרך שבה אנחנו צריכים לעשות סדר חדש, שלא יקרה מצב שבו אדם יעבוד שלא על-פי שכר המינימום, או יגזול את פרנסתם של אזרחים במדינת ישראל. קודמים הם, אבל לא עכשיו. לכשתיגמר העונה הנונה לעשות סדר. תחילו לעבוד.

דבר שני הוא עניין של שליחות לאומית. בזאת אסיים מהטעם שאני מבין, שהשר מבין בדיוק כמוני כמה דברים אמורים. היינו, חברי ועדת הכלכלה, בבאר-שבע וראינו שם תנופת בנייה שלא היתה לה דוגמה, בגלל צורכי השעה. באר-שבע, בירת הנגב, הופכת להיות היום עיר שמכפילה את אוכלוסייתה בגלל נס העלייה. כל אותה תנופת בנייה שרק לפני

שהובאו בצורה מאורגנת ומסודרת, ובאחריות הגורמים השונים והמשפחות של חברי המושב, לאותו מושב. והיתה עבודה.

כדי לסכם אני רוצה להגיד, שמדיניות הסרת העוצר בצורה הדרגתית היא נכונה, אבל היא אטית, מסורבלת ונוקשה מאוד ואינה עונה על צורכי המשק.

לכן, אדוני סגן השר, רצון חברי וידידי ראובן ריבלין ורצוני, אף שהתקשורת איננה כאן ואנחנו כאן לברנו, לקיים את הדיון דווקא עכשיו, כדי להביא לכך שתהיה מדיניות שתספק פתרונות, כי היום אין פתרונות לא לענף ההדרים העומד בפני סיום עונת הקטיף ומשווע לידיים עובדות ולא לענף הבנייה

היור' מ' וירשובסקי:

אני קורא לחבר הכנסת ריבלין להביא הצעה באותו נושא, מס' 4670. אני רואה, שמלבד היושב-ראש, כל הדיון הוא בין ירושלמים.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, קרובי, מורי ורבי, חבר הכנסת סגן השר, שבשבילי הוא כולו שר, הרב מנחם פרוש, אני מבקש להעלות נושא זה על סדר-היום, וגם ביקשנו להעלות את הנושא במסגרת הצעה דחופה לסדר-היום, ולא כהצעה רגילה, כדי להעלות את העניין בדחיפות, גם חבר הכנסת זיסמן וגם אנכי, ואני משני פנים של הבעיה ומשני טעמים:

הטעם הראשון הוא, כמובן, שאלת ארץ-ישראל והפתרון המדיני שאליו אנו מבקשים להגיע, כאשר לאמונתנו, בני תנועת החירות, צריכים אנחנו להביא לידי כך, שבארץ-ישראל כולה נקיים מדינה יהודית דמוקרטית, יהודית שתהיה דמוקרטית, ודמוקרטית שתהיה יהודית, שבה יהיו לכל זר זכויות שוות וייהפך הוא לא לזר, אלא לאזרח בארץ. והשאלה הגדולה והנצחית, איך אנחנו מבחינה דמוגרפית נפתור את הבעיה, הרי היא עומדת כנס המתגשם לנגד עינינו, כאשר מאות אלפי יהודים, ואולי גם מיליוני יהודים, יגיעו לכאן מגלויות רוסיה, אתיופיה, דרום-אמריקה; ונוכל להיות 7, 8, 9 מיליוני יהודים, כאשר יש לנו מיעוט של 2 — 3 מיליוני ערבים ונוכל לקיים מדינה דמוקרטית. אבל לא נוכל לקיים זאת כאשר אנחנו מנציחים את "הקו הירוק", וזכרוננו לא-לברכה.

אבל הפן השני, מורי ורבי, הוא הפן של החקלאות בארץ-ישראל. כני מהחקלאות בישראל, פנו אלי עשרות חקלאים, וגם כני משפחת רעיתי, שחתי, בני מושב הם, חקלאים, והם אומרים לי: משוועים אנחנו לידיים עובדות, ולוא בשל השאלה שאותו פרי עמל שטרחנו ועמלנו בו במשך שנה שלמה יורד לטמיון. הרי גם "בל תשחית" הוא ציווי שמצווים אנו בו.

אנחנו יכולים לבוא ולהחליט על סדר חדש, שלא יבוא תושב ארץ אחד ויקבל דמים שאינם ראויים ויגזול פרנסתו של אחר, שלא מוכן אלא לקבל אותו שכר מינימום, ויגזול זה את פרנסתו של זה, ויהיה תוהו וכוהו בענף העבודה. ויפה אותה שעה שהחלטתם לבוא ולארגן הכול מחדש, לדרוש סדר, לדרוש שאדם לא יעבוד, לא יהיה רשאי לעבוד בישראל אלא על-פי אשרת כניסה, בהתאם להוראות סעיף 32 לחוק שירות

או אחר יאמר שלא כך הדבר — המשרד שלנו פתוח, בכל אופן הטלפונים שלנו פועלים 24 שעות ביממה. אני מבין טוב עד כמה כואב לפרדסן כאשר הוא רואה את המצב בפרדס שלו, כאשר הפירות נרקבים.

פועלים מיהודה, משומרון ומעזה המועסקים בישראל, ובכלל זה בעבודות חקלאות, בניין ואחרות — אנחנו רואים לכך שהם יסעו בהסעות מאורגנות באחריות של המעסיק. מיהודה, משומרון ומעזה מועסקים כיום 3,000 עובדים בקנטיף באישור שירות התעסוקה ובאמצעות המינהל האזרחי. העובדים מוסעים בשעות הבוקר המוקדמות באוטובוסים, מיניבוסים וטויליות ושבים למקומות מגוריהם, כפי שדרש משרד הביטחון, עד השעה 17:00.

באופן זה מושגת מטרה משולשת: הזרמה שוטפת וסדירה של כוח האדם הנדרש, בטיחות מרבית, כאשר מדובר בעובדים מאורגנים, והבטחת זכויותיהם הסוציאליות, אשר על כך אנחנו עובדים, וכן על תנאי השכר המקובלים בענף של עובדים אלה, אלה הם דברי לוואי לכך שאנחנו מעוניינים שלא ינצלו את העובדים האלה במתן שכר אחר מהמקובל ובקיפוח זכויותיהם הסוציאליות.

אני רוצה שתדעו, שהחזרת פועלים משטחי יהודה, שומרון ועזה לעבודה בישראל חייבת להיות — וכך היא נעשית — בדרך מסודרת, מבוקרת, בטוחה, תוך מתן דגש בצורכיהם הדחופים של המעסיקים כענפים עתירי עובדים מיהודה, משומרון ומעזה.

ההסדרים הקיימים נועדו לאפשר שיבה מהירה של הפועלים — ולא היתה כאן ביורוקרטיה, כל פעם שקיבלתי טלפונים על הצורך בעובדים והומנתי את עובדי שירות התעסוקה, תמיד נתקלנו לא בביורוקרטיה אלא בבעיות הביטחוניות.

ההסעות מאורגנות. כפי שאמרתי קודם לכן, אנחנו מארגנים הסעות מאורגנות באמצעות המעסיקים. אלה נועדו להביא למקסימום של ביטחון והגנה על האזרחים במקומות העבודה וביישובים שבהם הפועלים מועסקים.

כל הפעולות שנעשו מתואמות ומתורכזות על-ידי הממשל הצבאי והרשויות המוסמכות המופקדות על ביטחון הפנים.

בימים הקרובים ילך ויגדל זרם הפועלים המגיעים לישראל מדי בוקר, וכל דבר הדורש פתרון ייחודי ודחוף יקבל את מלוא הטיפול ותשומת הלב.

אני רוצה לציין כאן, כי שירות התעסוקה בימי חירום אלה ובשגרת החירום שבה אנו חיים, ותוך נכונות לקראת התפתחויות שהשם ירחם ולא תהינה מדאיגות, אני מעריך את האנשים משירות התעסוקה על העבודה היעילה שעשו כדי לספק מה שניתן לספק, אבל, לפנינו בעיה ביטחונית, ואני עומד על כך שנעמוד בקשר מתמיד עם שירות הביטחון.

אם המצעים רוצים להסתפק בדברי, נחא. אם לא, אני מוכן לקיים דיון בוועדה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אנחנו נבקש דיון בוועדה. אם הדברים יבואו על פתרונם — נוותר על הדיון בוועדה.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

איך שאתם רוצים. אני מוכן תמיד להסביר ולהבהיר. אם אתם מסכימים להעביר את הצעותיכם לוועדה — אני מסכים.

חודש ראינו אותה בהתהוותה, כאשר כל יום שורות-שורות, גנות-גנות, חקרות-חקרות הולכות ומתרחבות, היום כל העסק הזה כמוהו כעיר רפאים. אולי 5% — 6% מהעובדים נמצאים במקום.

צריכים בהחלט לכוא ולעשות סדר שבו ילמדו בני ישראל עבודת בנייה כפי שהיה בעבר. הרי יש לנו סבא שקראו לו "שטעטל מאכער", רב יוסף שטעטל מאכער. צריך שיחזרו היהודים להיות "שטעטל מאכער", בוני ערים. אבל עד אז, כינתיים צריך להחזיר אותם אנשים שיש להם האישור הביטחוני לעבוד בישראל על-מנת שיעבדו. וזאת, רק מאותו טעם שאתה מדבר בו, כי מהטעם הראשון שלפיו נשכח כולנו יחד, כל תושבי הארץ הזאת ובניה, במדינה דמוקרטית אחת — חובתנו היא לדאוג גם לפרנסתם של אלה שרוצים לחיות אתנו בשלום. אלה שרוצים לקום עלינו ולהורגנו, נשיב להם מכה אחת אפיים.

אדוני השר, בידך היום להציל את החקלאות כולה, ורואים אנחנו, חבר הכנסת זיסמן ואנוכי, את עצמנו כפה לכנסת שאין נוכחים בה חברי הכנסת, אבל רכבות בני ישראל, גם אלה הרוצים לאכול מהפרי, מבקשים סיוע על-מנת שהבעיה הזאת תבוא על פתרונה. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת ריבלין. אני מבקש מסגן השר להשיב על שתי ההצעות.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית כול, אני מעודד מאוד מגישתם של שני חברי הכנסת, ידידי הנאמנים, חבר הכנסת עמנואל זיסמן איש האופוזיציה, וקרובי ידידי, חבר הכנסת רובי ריבלין מהקואליציה. אני הייתי רוצה להגיד לכם: אני מבין מה שמעיק עליכם, אבל תרשו לי לומר לכם, לך, חבר הכנסת זיסמן — קשיים היו, אבל לא ביורוקרטיים אלא ביטחוניים. זהו. היו קשיים ביטחוניים, והאמינו לי, אין לכם מושג כמה זמן אני השקעתי כאשר קיבלתי את הקריאות מכל הצדדים לגבי ההדרים והפרחים. לא נחתתי ולא שקטתי ועמדתי בקשר עם משרד הביטחון — מתי, אימתי, איך וכיצד. הכול היה בנושא הביטחוני. רחוק מאוד מלהיות ביורוקרטי.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת ריבלין: מצדנו לא נעשו קשיים. המגבלות שעשינו היו לאור המצב הביטחוני ולא יותר מזה. ואני מבין את קול הזעקה ששניכם הרימתם. אבל לא אכנס כעת למכלול הבעיות שנקרא — העסקת עובדי השטחים. הגענו לפרדוקס כזה של 75,000 עובדים בלי רשיונות.

אגיד לכם: זה כאב לי, כאב לי עד מאוד. שירות התעסוקה ארגן מיניבוסים שסייעו עובדים יהודים לפרדסים כדי לעבוד בקנטיף והדרים, וכאשר באו לשם, מצאו שם עובדים מהשטחים, ולא רצו לקבל את העובדים היהודים. אני מבין את ההכרח להעסיק עובדים מהשטחים, אבל עם רשיונות, לא בלי רשיונות. אני לוחם רק נגד העסקת עובדים בלי רשיונות. כראב לי — ואני בטוח שכואב גם לכם — כאשר מעדיפים עובדים מהשטחים על פני יהודים. כאשר אנחנו התרענו, זעקנו וקראנו לקיום ישיבות עם גורמים שונים כדי לשלוח עובדים לפרדסים — ברגע שנפתחו שערי יהודה, שומרון ועזה לא רצו לקבל עובדים יהודים. זו התמונה באופן כללי.

מבחינה מעשית, אני רוצה שתדעו שאין כיום מחסור בכוח-אדם לעבודות הקטיפה, הביקושים סופקו רובם ככולם, העבודות מתבצעות ונמשכות כמתוכנן. אם משהו במקום זה

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את
הנושאים לוועדה — רוב
נגד — אין
נמנעים — אין
ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי
הכנסת ע' זיסמן ור' ריכלין לוועדת העבודה
והרווחה נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ההצעה נתקבלה פה־אחד.

בזה תם סדר־היום של השבוע הזה. הישיבה הבאה
תתקיים ביום י"א באדר התשנ"א, 25 בפברואר 1991, בשעה
16:00. ישיבה זו נעולה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה לאדוני סגן השר. חבר הכנסת זיסמן, אתה מסכים
שהנושא יועבר לוועדה, כהצעת סגן השר?

עמנואל זיסמן (המערך):
מסכים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת ריכלין?

ראובן ריכלין (הליכוד):
מסכים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אני מבקש הצבעה בהרמת ידיים. מי בעד
העברת שתי ההצעות האלה לוועדת העבודה והרווחה של
הכנסת?

הישיבה ננעלה בשעה 16:37.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות רס"ח — ר"ע

- א. שאילתות בעל-פה.
- ב. שאילתות ותשובות.
- ג. הצעת חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 6).
התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- ד. הצעת חוק הדיינים (תיקון מס' 14), התשנ"א — 1991
(קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ה. הצעת חוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה).
התשנ"א — 1991 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ו. הצעת חוק עובדים זרים (העסקה שלא כדין).
התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- ז. הצעת חוק הרבנות הראשית לישראל (הוראת שעה).
התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- ח. הצעת חוק הלוואות לדויר, התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- ט. הצעת חוק לחיקון פקודת העיריות (מס' 44).
התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- י. הצעות לסדר-היום.
- יא. סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה
לדין-וחשבון השנתי מס' 39 של מבקר המדינה.
- יב. הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 9).
התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- יג. הצעת חוק טיפול בחולי נפש (תיקון) התשנ"א — 1991
(קריאה ראשונה).
- יד. הצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 7).
התשנ"א — 1990 (קריאה ראשונה).
- טו. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 25).
התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- טז. הצעת חוק לעידוד המגזר היצרני (קליטת עובדים)
(הוראת שעה), התשנ"א — 1991 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יז. מצוקתן של הרשויות המקומיות — הצעות חברי הכנסת
מ' נפאע, ע' פרץ ומ' וירשובסקי.
- יח. מצבן הכספי של עיריית דימונה וערי פיתוח אחרות בזמן
קליטת העלייה ואבטלה גואה — הצעות חברי הכנסת ר'
ריבלין ומ' גולדמן.
- יט. מצוקת האבטלה בטבריה ובאיזורים אחרים — הצעת
חבר הכנסת ש' שרית.
- כ. הצעת חוק אזור סחר חופשי באילת (פטורים והנחות
ממסים) (תיקון), התשנ"א — 1990 (קריאה ראשונה).
- כא. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 23) (קריאה ראשונה).
- כב. הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 4).
התשנ"א — 1990 (קריאה ראשונה).
- כג. הצעת חוק רשות שדות-התעופה (תיקון מס' 4).
התשנ"א — 1990 (קריאה ראשונה).
- כד. הצעת חוק השוואת זכויות הצבעה בתאגידים בנקאיים
(הוראת שעה), התשנ"א — 1990 (קריאה ראשונה).
- כה. הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (תיקון מס' 9).
התשנ"א — 1990 (קריאה ראשונה).
- כו. הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון —
חשדירי שירות ושידורי חסות), התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- כז. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 4).
התשנ"ט — 1989 (קריאה ראשונה).
- כח. התקפות יהודים על ערבים ועל נבחרי ציבור — הצעות
חברי הכנסת ד' צוקר, א' פורז, י' שגיא, ע' פרץ, י' ביבי
וע' דראושה.
- כט. החלטת מועצת המנהלים של חברת החשמל למקם תחנת
כוח בצפון — הצעת חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו.
- ל. הסכנות מההיערכות החדשה בעולם הערבי — הצעת
חבר הכנסת מ' שחל.
- לא. האם הצליחה ממשלת שמיר? — הצעת חבר הכנסת מ'
ברזוהר.
- לב. הקמת ועדת חקירה לבדיקת בעיית העדר קורת גג לזוגות
צעירים, מפונים משכונות עוני ועולים חדשים — הצעת
חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו.
- לג. פיטורי עובדים ב"תדיראן" — הצעות חברי הכנסת רן
כהן, י' צבן, י' פרח וה' מחאמיד.
- לד. החלטות הממשלה בתחום הכלכלי והיערכות כלכלית
מקיפה לקליטת העלייה — הצעת חבר הכנסת א' שוחט.
- לה. התוכנית הכלכלית — הצעת חבר הכנסת ח' אורון.
- לו. תביעה ציבורית לשינוי שיטת הממשל בישראל — הצעת
חבר הכנסת ח' מירום.
- לז. חשבון נפש לאומי — הצעת חבר הכנסת מ' שחל.
- לח. כשאין הנהגה יש היסטריה — הצעת חבר הכנסת ע'
ברעם.
- לט. יחסי ישראל ארצות-הברית — הצעת חבר הכנסת ח'
רמון.
- מ. הפגישה בין ראש-הממשלה לנשיא כוש — הצעת חבר
הכנסת מ' ברזוהר.
- מא. מערכת שירות המבחן לנוער במצוקה — הצעת חברת
הכנסת ע' סולודר.

- מב. קריאה למדינות העולם לעגן בחוק מניעת הפצת דעות המכחישות את השואה — הצעת חבר הכנסת א' ורדיגר.
- מג. התגברות האנטישמיות בעולם — הצעת חבר הכנסת ש' הלפרט.
- מד. 500,000 עולים בשנת 1991 — הצעת חבר הכנסת מ' קליינר.
- מה. היערכות לתהליך המדיני לאחר המשבר במפרץ — הצעת חבר הכנסת י' ביילין.
- מו. הבטחת הכלים הדרושים לחיזוקה של ירושלים — הצעת הכנסת א' ויינשטיין.
- מז. חיוזוק ירושלים מבחינה ביטחונית, כלכלית וחברתית — הצעת חבר הכנסת ע' ויסמן.
- מח. ראייה אחרת בסכסוך הישראלי-ערבי — הצעת חבר הכנסת ע' דראושה.
- מט. עת לחושייה בטרם פורענות (על מצב התעסוקה לעולים המחמיר והולך) — הצעת חבר הכנסת א' אליאב.
- נ. הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון). התשנ"א-1991 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- נא. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לישיבות רס"ח — ר"ע

- 310—313. ירי הקטיושות בגבול הצפון — הצעות חברי הכנסת ב' בן-אליעזר, י' מצא, י' שריד וח' פורת.
314. איסור התעסקות קציני צה"ל במסחר וברכש — הצעת חבר הכנסת ר' אדרי.
315. העסקת יוצאי טירונות בצה"ל כעבודה בהתיישבות — הצעת חבר הכנסת ג' גדות.
- 316—317. חמש שנים חלפו ממתן אזרחות כבוד לראול ולנברג — הצעות חברי הכנסת א' ויינשטיין וא' אליאב.
318. ההתקפה הציבורית על ההתיישבות והחקלאות בעשור האחרון הינה אחת הסיבות לנדידה הקלה של התל-אביבים בלילות — הצעת חבר הכנסת א' כ"ץ-עוז.
319. האתגר המדיני-הצבאי לאחר מלחמת המפרץ — הצעת חבר הכנסת מ' איתן.
320. לקראת סדר חדש בפגישת שרי החוץ של ארצות-הברית וברית-המועצות — הצעת חבר הכנסת ע' לנדאו.
321. התבטאויות אמריקניות בנושא הסדר מדיני במזרח התיכון עם תום המלחמה במפרץ — הצעת חבר הכנסת ח' רמון.
322. התגברות הלחץ האמריקני לקיצוצים בשטחה של ארץ-ישראל — הצעת חבר הכנסת י' שפרינצק.
323. המצב המדיני-הצבאי המתהווה בעקבות המלחמה במפרץ — הצעת חבר הכנסת ב' בן-אליעזר.
324. המערכה וההתפתחויות המדיניות הצפויות אחרי המלחמה — הצעת חבר הכנסת מ' נפאע.
325. ההתפתחויות האחרונות ביחסי ישראל-ארצות-הברית — הצעת חבר הכנסת ח' אורון.
326. המגעים האחרונים בין ארצות-הברית לישראל — הצעת חבר הכנסת י' שריד.
- 327—328. תופעת ביזה במקום נפילת טילים — הצעות חברי הכנסת ש' וייס וש' דיין.
329. היערכות המשק והחברה לשעת-חירום — הצעת חבר הכנסת י' קיסר.
330. חובת הדיווח לאמריקנים על הכנייה ביהודה, שומרון וחבל עזה — הצעת חבר הכנסת א' העצני.
331. תפקוד מוסדות פנימייתיים בתקופת חירום — הצעת חבר הכנסת י' לוי.
332. חזרת פועלים מיהודה, משומרון ומחבל עזה לעבודות חקלאיות — קשיים ביורוקרטיים וביטחוניים — הצעת חבר הכנסת ע' ויסמן.
333. קשיים של לשכת התעסוקה בהחזרת עובדים למשק — הצעת חבר הכנסת ר' ריבלין.

ג. הצעת חוק-יסוד: הצבא (תיקון)

(הצעת חבר הכנסת מ' שחל)

1. הוספת סעיף 2א
- אחרי סעיף 2 לחוק הצבא¹, יבוא:
- 2א. "פעולות צבאיות
- (א) ראש הממשלה או שר הביטחון ידווחו אישית לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת על פעולה מזוינת, למעט פעולות מודיעיניות, הנערכות מעבר לגבולות המדינה של עוצבה יבשתית, מטוסים או כלי שיט וזאת בתוך 72 שעות מתחילת הפעולה.
- (ב) במידה שהפעולה מתמשכת למעלה מ-96 שעות ידווח אישית ראש הממשלה או שר הביטחון
- לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, לא פחות מפעמיים בכל שבוע קלנדרי.
- (ג) נקבעה ישיבה לדיווח כאמור, וראה ראש הממשלה כי הוא או שר הביטחון מנועים מלהופיע, יוכל לפנות בבקשה לדחות את הישיבה ב-24 שעות לכל היותר.
- (ד) מבלי לפגוע בדברים האמורים עד כה, יופיעו ראש הממשלה או שר הביטחון וידווחו כאמור בתוך 24 שעות לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת על-פי דרישה החתומה על-ידי שליש ממספר חברי ועדת החוץ והביטחון של הכנסת ותגוש ליושב-ראש הוועדה או על-פי דרישה חתומה על-ידי שלושים חברי הכנסת שתגוש ליושב-ראש הכנסת.

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 159.

דברי הסבר

חובת הדיווח מוטלת אישית על ראש הממשלה או על שר הביטחון כמי שמתאימים להביא ולהסביר את החלטת הממשלה בנושאים הקשורים להפעלת כוחות צבא-הגנה לישראל. בכך מודגשת האחריות האישית והמיניסטריאלית המוטלת על הממשלה כולה ועל ראש הממשלה ושר הביטחון בפרט, לכל נושא הקשור בצבא-הגנה לישראל. זהו למעשה הפן האחר של הנאמר בסעיף 2(א) לחוק-יסוד: הצבא, הכופף את הצבא למרות הממשלה. נקבע שהדיווח יימסר לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת שהיא הגוף המתאים מכל הבחינות, מקצועית וביטחונית, לשמיעת דיווחים הקשורים בפעולות צה"ל.

חובת הדיווח היא על כל פעולה מוזינת. פעולה מוזינת הינה מושג רחב הכולל בתוכו מלחמה אך גם פעולות שאינן עולות כדי מלחמה אך הכרוכות בהפעלת כוחות של צבא-הגנה לישראל (כדוגמת "מבצע אנטבה"). לכן הוגדרה פעולה מוזינת כמבצע צבאי מעבר לגבול. פעולות מודיעיניות הוצאו מכלל זה מסיבות ביטחוניות ועל-מנת שלא לפגוע בסודיותן. המועד שייקבע לדיווח, הוא 72 שעות מתחילת הפעולה. פרק זמן זה די בו כדי להביא פעולה קצרה לירי סיום, אך ממנו והלאה סבורים מציעי הצעת החוק שיש להחיל את חובת הדיווח האמורה.

ציון שסעיף קטן (ג) מאפשר דחייה ב-24 שעות נוספות.

הפיקוח האזרחי על הצבא מוסדר בחוק יסוד: הצבא, אשר נחקק ב-1976. סעיף 2(א) בחוק קובע כי הצבא נתון למרות הממשלה. אך החוק הזה שהוא חוק-יסוד, אינו קובע דבר בשאלת הסמכות לפתוח במלחמה. מכוח הסעיף הזה וכמו גם מכוח סעיפים 1 ו-29 לחוק-יסוד: הממשלה, רשאית הממשלה לקיים פעולות לחימה מכוח הגדרתה כרשות המבצעת של המדינה ומכוח סמכויות הממשלה הכלליות לעשות כל פעולה שעשייתה אינה מוטלת בדין על רשות אחרת. חובותיה של הממשלה בעת מלחמה אינן מוגדרות עד היום בחוק מיוחד שיקבע את היחסים בין ורועות השלטון. בחוק-יסוד: הצבא, נקבע כי הסמכות להוציא הוראות ופקודות מחייבות בצבא תיקבע בחוק או מכוחו, אך המחוקק לא קבע עד כה הלכה לעניין דרך פעולתה של הממשלה בעת מלחמה ולא הסדיר נושא זה בחוק מיוחד על אף ההתחייבות המשתמעת מחוק-יסוד: הצבא.

הסדרים ונהלים היו על-פי פקלי"ם והוראות פנימיות שניתנו על-פי הנחיות הממשלה. חוקים ספציפיים — אין. הצעת חוק זו באה למלא את החסר ולהוסיף בדרך של חקיקה את שהובטח בחוק-יסוד: הצבא, ולו רק על-מנת להסדיר את עיקרי הנהלים הקיימים ולקובעם בחוק. צורך זה נדרש במיוחד לאחר שראש הממשלה ו/או שר הביטחון ביטלו הופעתם בפני ועדת החוץ והביטחון פעמים רבות במהלך מלחמת "שלוש הגלילות".

ד. הצעת חוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (תיקון — גמלאות כפל), התשנ"א — 1990 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

"(ג) הוראות סעיף קטן (ב) לא יחולו לגבי כן-זוג הזכאי לגמלאות כפל, כאשר האחת היא קצבת שאיר עקב פטירת כן-זוגו והשנייה היא קצבת פרישה".

2. תחילה

תחילתו של חוק זה ב-1 בחודש שלאחר פרסומו.

1. תיקון סעיף 31

בסעיף 31 לחוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גמלאות) [נוסח משולב], התשמ"ה — 1985 —

(1) בסעיף קטן (א), פסקה (1) — תימחק.

(2) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

¹ "ס"ח התשמ"ה, עמ' 142; התש"ן, עמ' 48.

דברי הסבר

העוול לעובדי מדינה אלה בוטל. בכונת חוק זה להחיל תיקון דומה על אלמנות ואלמנים משרתי צבא קבע. שעליהם חל חוק שירות הקבע ולא חוק שירות המדינה. אין המדובר במקרים של חיילים שנספו במערכה — שכן עליהם חלה חקיקה נפרדת.

ב-1 באוגוסט 1990 עבר בכנסת בקריאה שנייה ושלישית חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון 30) אשר תיקן עוול שנעשה לאלמנים ואלמנות עובדי מדינה. לפני התיקון היו זכאים אלה לקצבת שאירים על כן-זוגם שנהרג בתאונת עבודה או נפטר, אך כאשר יצאו לפנסיה נפגעו מכך שהחוק קבע תקרה לגמלה המשולבת (פנסיה ושאיירים) שלא תהיה מעל ל-90% משכרם ערב הפרישה.

ה. הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 11), התשנ"א — 1991

(2) במקום הגדרת "מפקח" יבוא:

"מפקח" — מי ששר הבריאות או השר לאיכות הסביבה, לפי העניין, הסמיכו כמפקח לעניין פקודה זו;

(3) בהגדרת "הרשות הסניטרית המקומית", במקום "בא-כוחו המקומי של משרד הבריאות" יבוא

1. תיקון סעיף 2

בסעיף 2 לפקודת בריאות העם, 1940¹ (להלן — הפקודה)

(1) בהגדרת "מנהל", בסופה, יבוא: "בכפוף לאמור בסעיף 442א";

¹ ע"ד 1940, תוס' 1, עמ' 191; ס"ח התשמ"ה, עמ' 94.

10. החלפת סעיף 52

במקום סעיף 52 לפקודה יבוא:

52. תקנות

השר לאיכות הסביבה רשאי, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, להתקין תקנות לשם ביצוע הוראות חלק זה.

11. תיקון כותרת חלק ו'

כותרת של חלק ו' לפקודה, במקום "הוראות סניטריות מפגעים" יבוא כותרת "הוראות בדבר מפגעים".

12. תיקון סעיף 53

בסעיף 53 לפקודה —

(1) בפסקה (ט), במקום "רופא מחוזי" יבוא "ממונה על איכות הסביבה";

(2) בפסקה (יד), המלים "המזיקים או העלולים להזיק לבריאות" — יימחקו.

(3) אחרי פסקה (יד) יבוא:

"(טו) מעונות, גני-ילדים, בתי-ספר, קייטנות, מעונות-נוער, בתי-אבות או מוסדות כיוצא באלה, שתנאי התברואה בהם מזיקים לבריאות או עלולים להזיק לה".

13. תיקון סעיף 54

בסעיף 54 לפקודה, בסעיף קטן (1), במקום "כל רופא ממשלתי" יבוא "ממונה על איכות הסביבה".

14. תיקון סעיף 55

בסעיף 55 לפקודה —

(1) בסעיף קטן (1) בפסקה (ב), במקום "רופא ממשלתי" יבוא "ממונה על איכות הסביבה" ובסיפא, במקום "הרופא הממשלתי" יבוא "הממונה על איכות הסביבה" ובמקום "לממונה על המחוז" יבוא "למנהל";

(2) בסעיפים קטנים (5), (7), (8) ו-(10), בכל מקום, במקום "הממונה על המחוז" יבוא "המנהל".

15. תיקון סעיף 56

בסעיף 56 לפקודה —

(1) בסעיף קטן (1), בכל מקום, במקום "הממונה על המחוז" יבוא "המנהל";

(2) בסעיף קטן (2), במקום "לממונה על המחוז" יבוא "למנהל";

(3) בסעיף קטן (4), במקום "שר הבריאות" יבוא "השר לאיכות הסביבה".

16. תיקון סעיף 58

בסעיף 58 לפקודה, בסעיף קטן (1), במקום "רופא מחוזי או מי שהוא הסמך לכך או כל פקיד של המחלקה המורשה בחוק" יבוא "או ממונה על איכות הסביבה".

"הממונה על איכות הסביבה כמשמעותו בסעיף 42, ולעניין סעיפים 66 עד 68 — בא-כוחו המקומי של משרד הבריאות".

2. תיקון סעיף 3

בסעיף 3(2) לפקודה, במקום "שר הבריאות" יבוא "השר הבריאות או השר לאיכות הסביבה, כל אחד בתחומי אחריותו".

3. תיקון סעיף 33

בסעיף 33 לפקודה, במקום "שר הבריאות ושר הפנים כאחד, בהתייעצות" יבוא "השר לאיכות הסביבה או שר הבריאות, כל אחד בתחומי אחריותו, יחד עם שר הפנים, ובהתייעצות".

4. החלפת סעיף 33

במקום סעיף 33 לפקודה יבוא:

33. כשרויות

(א) שר הבריאות והשר לאיכות הסביבה רשאים לקבוע בתקנות, כל אחד בתחומי אחריותו, את הכשרויות של התברואנים ושל עובדים אחרים כרשויות הסניטריות המקומיות ובשירות המדינה העוסקים בתפקידים בריאותיים וסביבתיים, לפי העניין.

(ב) לא יתמנה אדם למשרה ברשות סניטרית מקומית או בשירות המדינה שנקבעו לה תנאי כשרות לפי סעיף זה אלא אם כן נתקיימו בו תנאי הכשרות.

5. הוספת סעיף 42

בחלק ה' לפקודה לפני סעיף 43, יבוא:

42. הגדרות

בחלק זה ובחלק ו' —

"המנהל" — מי שהשר לאיכות הסביבה הסמיכו להיות המנהל לעניין חלק זה וחלק ו' למעט לעניין סעיף 53(י) ו-(טו) וסעיף 64(ג);

"ממונה על איכות הסביבה" — מי שהשר לאיכות הסביבה הסמיכו להיות ממונה על איכות הסביבה לעניין חלק זה וחלק ו', אולם לעניין סעיף 53(י) ו-(טו) — הרופא המחוזי.

6. תיקון סעיף 44

בסעיף 44 לפקודה, במקום "שר הבריאות" יבוא "השר לאיכות הסביבה".

7. תיקון סעיף 48

בסעיף 48 לפקודה, במקום "כל פקיד של המשרד בעל דרגת סגן מפקח או בעל דרגה גבוהה מזו" יבוא "הממונה על איכות הסביבה".

8. תיקון סעיף 49

בסעיף 49 לפקודה, במקום "הממונה על המחוז" יבוא "הממונה על איכות הסביבה".

9. תיקון סעיף 50

בסעיף 50 לפקודה, במקום "רופא ממשלתי" יבוא "הממונה על איכות הסביבה".

(1) בפסקה (1)(ב), במקום "רופא ממשלתי" יבוא "ממונה על איכות הסביבה";

(2) בפסקה (2), במקום "לרופא הממשלתי" יבוא "לממונה על איכות הסביבה" ובמקום "והרופא הממשלתי" יבוא "והממונה על איכות הסביבה";

(3) בפסקה (3), במקום "והמפקחים" יבוא "או הממונה על איכות הסביבה, לפי העניין וכן המפקחים";

(4) בפסקה (4), במקום "לרופא הממשלתי והמפקחים" יבוא "לרופא הממשלתי, לממונה על איכות הסביבה ולמפקחים" ובמקום "דרישותיו השונות של הרופא הממשלתי" יבוא "דרישותיהם".

21. תיקון סעיף 64

בסעיף 64 לפקודה, במקום "על ידי שר הבריאות" יבוא "על ידי שר הבריאות לעניין פסקאות (א), (ב) ו-(ג), או על-ידי השר לאיכות הסביבה לענין פסקה (ד)".

22. תיקון סעיף 64א

בסעיף 64א לפקודה, בסעיף קטן (1), במקום "מפקח שמינה לכך הרופא המחוזי רשאי להיכנס" יבוא "מפקח רשאי בתחום אחריותו, להיכנס".

23. תיקון סעיף 64ב

בסעיף 64ב לפקודה, במקום המלים "מפקח שהרופא המחוזי הסמיכו לכך במיוחד" יבוא "מפקח שהוסמך לכך".

24. תיקון סעיף 70

בסעיף 70 לפקודה —

(1) האמור בסעיף יסומן (1) ובו, בפסקה (ג), במקום "שנותן משרד הבריאות" יבוא "הנותנים";

(2) אחרי סעיף קטן (1) יבוא:

"(2) השר לאיכות הסביבה רשאי, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, להתקין תקנות כאמור בסעיף קטן בכל הנוגע להוראות חלק ב, חלק ה' וחלק ו' שבתחום אחריותו".

ו. הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, התשנ"א — 1991

"שידור חסות" — ציון השתתפותו של גורם חוץ במימון משרד (להלן — המממן), בדרך של הקרנת שיקופית או קריאת האמור בה, ויכול שבשיקופית יציגו שמות מוצריו של המממן, תיאור מאפייניהם העיקריים וסימנו המסחרי של המממן או מוצריו, אך למעט תיאור איכותי-השוואתי של המוצרים.

2. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום קבלתו בכנסת.

17. תיקון סעיף 61

בסעיף 61 לפקודה, בסעיף קטן (2), במקום "ששר הבריאות" יבוא "שהשר לאיכות הסביבה".

18. תיקון סעיף 61א

בסעיף 61א לפקודה —

(1) בסעיף קטן (1) —

(א) ברישא, במקום "רופא מחוזי" יבוא "ממונה על איכות הסביבה" והמלים "שבתחום מחוזי" — "ימחקו";

(ב) בפסקה (א), במקום "הרופא המחוזי" יבוא "הממונה על איכות הסביבה" ובמקום "הרופא המחוזי או מי שהוא הסמיך לכך" יבוא "הוא";

(ג) בפסקה (ב), במקום "הרופא המחוזי" יבוא "הממונה על איכות הסביבה" ובמקום "הרופא המחוזי או מי שהוא הסמיך לכך" יבוא "הוא";

(2) במקום סעיף קטן (2) יבוא:

"(2) לעניין עבירות לפי חלק זה שנקבעו כעבירות קנס לפי חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב—1982², יהיו לממונה על איכות הסביבה גם הסמכויות לפי סעיף 222 לחוק האמור."

19. החלפת סעיף 62

במקום סעיף 62 לפקודה יבוא:

"62. תקנות

(א) השר לאיכות הסביבה רשאי, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, להתקין תקנות לעניין חלק זה, למעט בעניינים המנויים בסעיף קטן (ב).

(ב) שר הבריאות רשאי להתקין תקנות לעניין סעיפים 53(י) ו-(טו) 64 בכל הנוגע למי שתייה ולקביעת תקנים לביוב ומי קולחין".

20. תיקון סעיף 63

בסעיף 63 לפקודה —

² ס"ח התשמ"ב, עמ' 195.

1. תיקון סעיף 135

בסעיף 135 לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, החש"ן—1990¹, בסופו יבוא:

(ו) לעניין סעיף זה —

"חשדיר שירות" — חשדיר שעיקרו ומגמתו מתן שירות לציבור, בין בדרך של מתן מידע והדרכה לגבי שירותים ציבוריים או לשם קידום של ענפים במשק, לרבות תוך ציון סוגי מוצרים, ובין בדרך של הכוונה או מתן ייעוץ בנושאים שבטובת הציבור, והכול ללא ציון שמו של יצרן מסוים.

¹ ס"ח התש"ן, עמ' 59.